

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**Türk Vergi Hukukunda Borca Batık Anonim Şirketlerin
Tabi Olduğu Hukuki Rejim**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin Gökalg VAROL

**Enstitü Anabilim Dalı: Kamu Hukuku
Enstitü Bilim Dalı: Kamu Hukuku**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gökhan Kürşat YERLİKAYA

2015

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Vergi Hukukunda Borca Batık Anonim Şirketlerin
Tabi Olduğu Hukuki Rejim

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasin Gökalg VAROL (127220031)

Enstitü Anabilim Dalı: Kamu Hukuku
Enstitü Bilim Dalı: Kamu Hukuku

Bu tez .././2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof.Dr. ....

Doç.Dr. ....

Yrd.Doç.Dr. ....

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Yasin Gökalp VAROL

02.12.2014

ÖNSÖZ

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı kapsamında hazırlanan bu çalışma vergi hukuku için önem arz eden bir husus olan anonim şirketlerde borca batıklığın vergisel rejimi konusunu ele almaktadır. Türk hukukunda anonim şirketlerde borca batıklık hususunda genel kanun 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmektedir. Vergi işlemlerinin öneminden dolayı anonim şirketlerde borca batıklık konusu 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacakları Tahsil Usul Hakkında Kanun çerçevesinde ele alınmaktadır. Anonim şirketlerde borca batıklığın saptanmasının ardından hukuki işlemlerin ticaret hukukuna, vergi işlemlerinin ise vergi hukukuna uygun şekilde yapılması büyük önem arz etmektedir. Aksi takdirde hukuki işlemler açısından anonim şirketin alacaklıları ve anonim şirketin ortaklarının zarara uğraması söz konusu iken vergi işlemleri açısından ise hem anonim şirketin vergi sorumlusu olan yönetim kurulu hem de idarenin ciddi kayıplara uğraması mümkün olmaktadır.

Çalışmalarında görüş ve önerileriyle katkılarını benden esirgemeyen ve özellikle tezimin her aşamasında her türlü isteğimi büyük bir özveri ve anlayışla karşılayan değerli hocam Doç. Dr. Gökhan Kürşat Yerlikaya'ya teşekkürü bir borç biliyorum. Ayrıca tezimin yazım sırasında her türlü nazıma katlanan, sonsuz hoşgörü ve sabır gösteren aileme minnettarım.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL YAPI, TARİHÇE ve KURULUŞ.....	4
1.1. Anonim Şirketler.....	4
1.2. Anonim Şirketlerin Tarihçesi.....	6
1.3. Anonim Şirketlerin Kurulması ve Esas Sözleşme.....	9
1.3.1. Kurucu İşlem.....	9
1.3.2. Kuruluş Belgeleri.....	10
1.3.3. Kurucular.....	10
1.3.4. Esas Sözleşme.....	11
1.4. Anonim Şirketlerde Borca Batıklık.....	12
1.4.1. Borca Batıklık.....	12
1.4.1.1. Eski Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sermaye Kaybı - Borca Batıklık.....	14
1.4.1.2. Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Borca Batıklık.....	16
1.4.2. Borca Batıklıkta Sermaye, Kanuni Yedek Akçe Ve Zarar'ın Niteliği.....	18
1.4.2.1. Sermaye.....	18
1.4.2.2. Kanuni Yedek Akçe.....	21
1.4.2.3. Zarar.....	23
1.4.3. Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ve Borca Batıklık.....	25

1.5. Anonim Şirketlerin Diğer İnfisah Nedenleri ve Borca Batıklık.....	29
1.6. Borca Batıklık ve Muhasebe Hukuku İlişkileri.....	31
1.6.1. Muhasebe Hukuku Bakımından Sermaye-Borca Batıklık İlişkisi.....	31
1.6.2. Muhasebe Hukuku Bakımından Yedek Akçeler-Borca Batıklık İlişkisi.....	39
1.6.2.1. Birinci Tertip Yedek Akçenin Hesaplanması.....	41
1.6.2.2. İkinci Tertip Yedek Akçenin Hesaplanması.....	42
1.6.2.3. İhtiyari Yedek Akçe.....	43
1.6.3. Uygulamada Bilanço Değerlerinin Düzeltilmesi için “Hatır Senedi” Kullanımı.....	43
1.6.4. Muhasebe Hukuku Bakımından Zarar-Borca Batıklık İlişkisi ve Ticari Bilanço.....	44

İKİNCİ BÖLÜM: ANONİM ŞİRKETLERİN BORCA BATIKLIĞINDA

YÖNETİM KURULUNUN GÖREV VE YETKİLERİ.....	49
2.1. Anonim Şirketlerin Borca Batıklığının Saptanması.....	49
2.2. Anonim Şirketlerin Borca Batıklığında Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri...	51
2.3. Yönetim Kurulunca Alınabilecek Tedbirler ve Borca Batıklık.....	53
2.3.1. İflasın Erteleenmesi.....	53
2.3.2. Konkordato.....	55
2.3.3. İflas.....	57
2.3.4. Borca Batıklık ve Hileli İflas İlişkisi.....	58
2.3.4.1. Türk Ceza Kanunu Bakımından.....	58
2.3.4.1.1. Hileli İflas.....	59

2.3.4.1.2. Taksirli iflas.....	60
2.3.4.2. İcra ve İflas Kanun Bakımından.....	60
2.3.4.2.1. Taksirathı iflas Halleri.....	60
2.3.4.2.2. Hileli İflas.....	61
2.3.4.3. Değerlendirme.....	62
2.4. Borca Batıklığın Sonucunda Anonim Şirketlerin Tasfiye Sürecine Girmesi.....	62
2.4.1. Genel Olarak.....	62
2.4.2. Özel Haller.....	65
2.5. Tasfiyenin Kamu ve Üçüncü Kişilere Duyurulması.....	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BORCA BATIK ANONİM ŞİRKETLERİN VERGİSEL REJİMİ.....	68
3.1. Borca Batıklığın Vergi Denetimi Yoluyla Saptanması.....	68
3.2. Borca Batık Anonim Şirketlerin Vergisel Yükümlülükleri.....	69
3.2.1. Şekli Vergi Yükümlülükleri.....	71
3.2.1.1. Mükellef Yapısı.....	71
3.2.1.1.1. Tam Mükellef Olarak Borca Batık Anonim Şirket.....	72
3.2.1.1.2. Bilanço Esasına Tabi Mükellef Olarak Borca Batık Anonim Şirketler.....	73
3.2.1.2. İşi Bırakmayı Bildirme Yükümlülüğü Bakımından Borca Batık Anonim Şirketler.....	73
3.2.1.3. Defter Tutma Yükümlülüğü Bakımından Borca Batık Anonim Şirketler.....	76

3.2.1.4. Beyanname Verme Yükümlülüğü Bakımından Borca Batık Anonim Şirketler.....	78
3.2.1.4.1. Yıllık Beyanname / Tasfiye Beyannamesi.....	78
3.2.1.4.2. Özel Beyanname.....	79
3.2.1.4.3. Muhtasar Beyanname.....	79
3.2.1.5. Vergi Avantajları ve Borca Batık Anonim Şirketler.....	80
3.2.1.5.1. Muaflıklar.....	81
3.2.1.5.2. İstisnalar.....	81
3.2.1.6. Vergilendirme Dönemi.....	82
3.2.2. Maddi Vergi Yükümlülüğü.....	84
3.3. Anonim Şirketlerin Borca Batıklığının Hukuken Saptanmasının Vergi Hukukuna Yansıması.....	85
3.3.1. Dönem Başı Bilançosu, Dönem Sonu Bilançosu, Ara Bilanço ve Vergi Bilançosu.....	87
3.3.2. Sermaye – Özsermaye.....	88
3.3.3. Kanuni Yedek Akçeler.....	93
3.3.4. Amortisman Karşılıkları Hesabı.....	95
3.3.5. Kâr / Zarar.....	96
3.4. Borca Batık Anonim Şirketin Tasfiye ve İflas Süreci.....	97
3.4.1. Ödenecek Verginin Ortaya Çıkması.....	97
3.4.1.1. Kurumlar Vergisi Matrahın Saptanması.....	97
3.4.1.1.1. Kanunen Kabul Edilen Giderler.....	100
3.4.1.1.2. Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler.....	100
3.4.1.1.3. Örtülü Sermaye.....	100
3.4.1.1.4. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı.....	101

3.5. Tasfiye Sürecine Girmesinde Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu.....	102
3.6. Borca Batık Anonim Şirket Yöneticilerinin Vergisel Sorumluluğu.....	106
3.7. Anonim Şirketlerin Tasfiyesinde Kamu ve Üçüncü Kişilerin Alacaklarının Korunması.....	108
3.8. Vergi İcra Hukuku Bakımından Borca Batık Anonim Şirketlerin Durumu.....	112
SONUÇ.....	115
KAYNAKÇA.....	122
ÖZGEÇMİŞ.....	130

KISALTMA TABLOSU

AYM	:Anayasa Mahkemesi
Bkz	:Bakınız
s	:Sayfa
S	:Sayı
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
MK	:Medeni Kanunu
B	:bent
SerPK	:Sermaye Piyasası Kanunu
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları
VUK	:Vergi Usul Kanunu
A.Ş.	:Anonim Şirket
M	:madde
İK	:İcra İflas Kanunu
IFRIC	:Financial Reporting Interpretations Committee
T	:Tarih
E	:Esas
K	:Karar
İET	:İnternet Erişim Tarihi
KoopK	:Kooperatif Kanunu
DSÖK	:Dönem Sonu Özkaynak

DBÖK	:Dönem Başı Özkaynak
KYA	:Kanuni Yedek Akçe
GKYA	:Genel Kanuni Yedek Akçe
YK	:Yıllık Kâr
ÖS	:Ödenmiş Sermaye
KV	:Kurumlar Vergisi
I.TYA	:I. Tertip Yedek Akçe
KPD	:Kâr Payı Dağıtımı
Br	:Birim
GVK	:Gelir Vergisi Kanunu
KVK	:Kurumlar Vergisi Kanunu
İsv. BK	:İsviçre Borçlar Kanunu
TCK	:Türk Ceza Kanunu
AATUHK	:Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun
GİB	:Gelir İdaresi Başkanlığı
Mük	:Mükerrer
KDV	:Katma Değer Vergisi
C	:Cilt
HMK	:Hukuk Muhakemeleri Kanunu
EÜHFD	: Erzurum Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
IFRS	:International Financial Reporting Standard

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Bir Şirketin Varlıklarının ve Kaynaklarının Bulunduğu Bilanço Örneği

Tablo 2: Bir Şirketin Ayrıntılı Bilanço Tablosu Gösterimi

Tablo 3: Bir Anonim Şirketin Bilanço Tablosu Örneği

YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans/Doktora Tez Özeti

Tezin Başlığı: Türk Vergi Hukukunda Borca Batık Anonim Şirketlerin Tabi Olduğu Hukuki Rejim	
Tezin Yazarı: Yasin Gökalp Varol	Danışman: Doç.Dr. Gökhan Kürşat YERLİKAYA
Kabul Tarihi: 15.01.2015	Sayfa Sayısı: 130 + 14
Anabilimdalı: Kamu Hukuku	Bilimdalı: Kamu Hukuku
<p>Bilindiği gibi öteden beri “borca batık anonim şirketler” ticaret hukukunun önemli bir sorunu olagelmıştır. Mülga 6762 sayılı TTK’nın bu sorun karşısında yeterli bir çözüm üretmediği hep ifade edilmiştir. Şöyle ki 6762 sayılı TTK borca batık anonim şirketlerin pozisyonunu “sermaye kaybı” şeklinde ele aldığından borca batık anonim şirketin sadece sermayesini değerlendirmeye alıyordu ancak kanuni yedek akçeleri değerlendirmeye almıyordu. Bu sorun 2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK ile düzenlemeye tabi tutulmuş ve ilk defa “borca batıklık” terimine yer verilmiştir. Bu terimsel düzenleme önemli bir yenilik ve kurum olarak somutlaşmış ve bu bağlamda borca batık anonim şirketlerin sürekliliğini devam ettirme imkânları arttırılmıştır. Yani 6102 sayılı TTK’nın getirdiği en önemli yenilik borca batık anonim şirketlerin sermaye hesabına kanuni yedek akçelerin de dahil edilmesi olmuştur. Bunun dışında bu hususta 6102 sayılı TTK, 6762 sayılı TTK’na kıyasen başka da önemli bir yenilik getirmemiş ve 6762 sayılı TTK’daki hükümleri olduğu gibi kabul etmiştir. Borca batıklık kurumu ile anonim şirketin mali durumunun bozulması halinde daha erken müdahale etmeyi ve tedbir almayı gerektireceğinden olumlu bir değişiklik olarak kabul edilmektedir. Ayrıca borca batıklık kurumu ile anonim şirketlere dönük olarak bir denetim mekanizması da getirmiş bulunmaktadır. Yine borca batıklık anonim şirketlerin infisah nedenlerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir.</p> <p>Anonim şirketlerde borca batıklık, 6102 sayılı TTK hükümleri çerçevesinde bilanço ve muhasebe kayıtlarıyla tespit edilmesi mümkün olabilmektedir. Borca batıklığın saptanmasından sonra anonim şirketler tasfiye aşamasına geçmektedirler. İşte tasfiye aşamasına geçmiş olan borca batık anonim şirketlerin vergi hukuku açısından da tabi olacağı bir vergisel rejim bulunmaktadır. Bu vergisel rejim bilhassa KVK, VUK ve AATUHK’nun hükümleri çerçevesinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla bu tezin temel hedefi borca batık anonim şirketlerin ticaret hukuku çerçevesinde borca batıklığı saptandıktan sonra ki tabi olacağı vergisel rejimi ortaya koymaktır.</p> <p>Bu araştırmada kaynak tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin ortaya konulmasında daha çok ikincil kaynaklardan faydalanılmıştır. Araştırmada bilgi edinilmesinin kolay anlaşılması adına çeşitli sayısal örneklemelerden ve tablolardan yararlanılmıştır.</p> <p>Özellikle borca batıklık; TTK hükümleri çerçevesinde borca batık anonim şirketin borca batıklığının saptanmasında sermayesinin yanında yedek akçelerini de ilave etmesi hem şirketin geleceği hakkında genel kurula zaman kazandırmak hem de üçüncü kişilerin haklarını korumak bakımından önemli bir kurumdur. Buna ilaveten devletin alacağı olan vergi bakımından da bir güvence oluşturmaktadır. Böylece bu güvence ile söz konusu kamu alacağının aynı zamanda VUK, KVK ve AATUHK aracılığıyla korunması amaçlanmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Borca batıklık, Tasfiye, Türk Ticaret Kanunu, Sermaye, Yedek akçe	

SUMMARY

University of Yalova, Insitute of Social Sciences, Master Thesis Summary

Thesis Title: Judicial Regime For Corporations Submerged In Debt In Frame Of Turkish Tax Law	
Thesis Author: Yasin Gökalp Varol	Danışman: Doç. Dr. Gökhan Kürşat YERLİKAYA
Date of Acceptance: 15.01.2015	Total Number of Pages: 130 + 14
Department: Public Law	Field of Study: Public Law
<p>It is well known fact that corporations submerged in debt have been an important issue in commercial law all along. It has been always stated that cancelled Turkish Commercial Law (TTK) no. 6762 inadequate for the issue. Since TTK no.6762 has regarded the issue as a “capital loss” problem, it has considered only capital of the corporations submerged in debt, not interested in mandatory reserve fund of the companies. The problem regulated with TTK no. 6102 being in force in 2012 and the term “submerge in debt” was first time stated. This expression added to the regulation was an important change and led to corporations chronically submerged in debt have sustained their lifetime. In other word, the most important novelty that TTK no. 6102 put forward was encapsulation mandatory reserve fund into capital account of corporations submerged in debt. In comparison, TTK no. 6102 didn’t bring any important newness and copied all other clauses of TTK no. 6762. It is accepted as a positive change since submerge in debt institution and getting into financial straits of stock company requires early intervention and preventive. Besides, this change brings a control mechanism for the corporations submerged in. Submerge in debt issue still stand as a reason of corporations’ bankruptcy.</p> <p>The issue of submerge in debt of corporations can be detected with annual balance sheet and accounting records in the framework of clauses of TTK no. 6102. After detection of submerge in debt problem, corporations take the position of liquidation. From the perspective of tax law, corporations submerged in debt and also taken the position of liquidation are subjected a tax regime. This regime especially comes true in the frame of KVK, VUK and AATUHK rules. The scope of this thesis is to determine the tax regime for corporations submerged in debt after the detection of the issue in the frame of commercial law.</p> <p>Literature review methodology was used in this study. Secondary sources, various numerical examples and tables were mainly benefitted in determination of data.</p> <p>Especially submerge in debt issue, in the frame of TTK rules, is an important institution since it is not only adds capital in detection of corporations submerged in debt but also adds mandatory reserve fund. By doing so, it gains time for general assembly and save the rights of third party. Additionally, it secures tax gained by government. Therefore, in the point of this guaranty, it is aimed to secure the tax, also consideration of VUK, KVK and AATUHK.</p>	
Key Words: Submerge in debt, liquidation, Turkish Commercial Law, Capital, Mandatory Reserve Fund	

GİRİŞ

Bilindiği gibi anonim şirketler birer sermaye şirketi olup sınai ve ticari hayatın vazgeçilmez kurumlarıdır. Genellikle kâr amaçlı kurulan anonim şirketlerin ekonomik yaşam içerisinde stabil durumda kalmaları mümkün olamamakta ekonomik ve ticari akımlara maruz kalabilmektedirler. Ancak kâr ederek büyümek isteyen anonim şirketler bazen bu hedeflerini çeşitli etkenlerden dolayı gerçekleştirememekte ve zarar edebilmektedirler. Hatta bu zarar anonim şirketin yaşamsal varlığını da yok edebilmektedir. İşte bu tür durumlar Ticaret Hukuku bakımından “borca batıklık” olarak tabir edilmektedir. Borca batık hale gelen anonim şirketlerin belirli bir hukuk düzeni içerisinde yönetilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu durumun sıklık ve yaygınlık kazanması borca batık anonim şirket ve bu şirketin alacaklıları dışında bir yerde kamu düzenini de bozucu olmaktadır. İşte bu gerekçelerden dolayı borca batık anonim şirketlerin ticaret hukuku ve vergi hukuku bakımından genel rejiminin sergilenmesi ihtiyaç olarak belirmektedir.

Bu çalışmada anonim şirketlerin borca batıklığı ve vergisel rejimi sadece Türk Hukuku içerisinde incelenecektir.

“Türk Vergi Hukuku’nda Borca Batık Anonim Şirketlerin Tabi Olduğu Hukuki Rejim”i ele alırken öncelikle anonim şirketlerin ticaret hukukundaki mahiyetine değinilecek daha sonrasında ise borca batık hale gelmiş anonim şirketlerin vergi hukuku bakımından tabi olduğu rejim incelenecektir. Başka bir ifadeyle borca batık anonim şirketin vergi hukuku bakımından karşı karşıya kalacağı kurallar ve yaptırımlar incelenecektir. Ancak anonim şirketlerden olan ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun 16. maddesi tarafından ihdas edilen “halka açık anonim ortaklıklar¹” yani “halka arz edilen anonim şirket”ler bu çalışmanın kapsamı dışında tutulacaktır.

---

¹ 6362 sayılı SerPK, m.16- (1) Payları borsada işlem gören ortaklıklar ile pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların payları halka arz olunmuş sayılır. Bu ortaklıklar halka açık ortaklık hükümlerine de tabi olurlar. (2) Payları borsada işlem görmeyen anonim ortaklıklar, halka açık ortaklık statüsünü kazandıktan sonra en geç iki yıl içinde paylarının işlem görmesi için borsaya başvurmak zorundadırlar. Aksi durumda, Kurul, bu payların borsada işlem görmesi veya ortaklığın halka açık ortaklık statüsünden çıkarılması için, ortaklığın talebini aramaksızın gerekli kararları alır. **Bkz.** Mehmet Somer, **Sermaye Piyasası Kanunu Hükümlerinin Türk Ticaret Kanununun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerinde Etkileri**, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1990.

Bilindiği üzere yakın zamana kadar yürürlükte olan 6762² sayılı TTK, 2011 yılında getirilen 6102³ sayılı TTK ile yürürlükten kaldırılmış ve yeni TTK ile anonim şirketler hukukunda da günün koşullarına uygun önemli yenilikler getirilmiştir.

Bu çalışmada konu ele alınırken tabiatı gereği 6102 sayılı TTK'na bağlı kalınacak ancak konunun gidişatı 6762 sayılı TTK'nun da ele alınmasını gerektirdiği takdirde konuya ışık tutması açısından da değinilecektir.

Bu çalışmada öncelikle anonim şirketlerin kuruluşu, infisah nedenleri ve bu infisah nedenlerinden olan borca batıklığı 6102 sayılı TTK hükümleri çerçevesinde ortaya koyulacaktır. Ancak bu aşamadan sonra borca batık pozisyona gelmiş anonim şirketlerin vergisel rejimi ve tabi olacağı süreç ve yaptırımlar sergilenebilecektir.

Çalışmada bu yöntemin takip edilmesinin gereği, ticaret hukukunun kendi sui generis yapısından kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü bir anonim şirketin borca batıklığı öncelikli olarak ticaret hukuku ve ilişik mevzuatı çerçevesinde saptanabilecektir.

Diğer taraftan vergi hukukunda da hukuksal bir olgunun vergisel bir süje olarak ele alınabilmesi için vergi kanunlarındaki soyut tipe uygun somut olguların gerçek hayat içerisinde varlık kazanması gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki vergi mevzuatının emrettiği şekilde borca batık anonim şirketlere gerekli işlemin yapılabilmesi için önce ticaret hukuku ve ilişik mevzuatı uyarınca borca batıklığının saptanması gerekmektedir. Ancak bazen de yapılan vergi denetimleri sonucunda ya da mali bilançoların / vergi bilançolarının çıkarılması sonucunda şirketlerin maddi anlamda vergisel yükümlülüğünün ortaya çıkmadığı görülmektedir. Böylesi durumlarda da borca batıklığı anlaşılan anonim şirketlerin tasfiye, konkordato ya da iflasın ertelenmesi sürecine girmesi mümkün olabilmektedir. Bu bakımdan anonim şirketlerin borca batıklığını şirket ortakları, hissedarlar ve alacaklılar gündeme getirebilirken ve bunu ticaret hukukunun sağladığı haklar sayesinde yapabilirken diğer taraftan bir vergi alacaklısı olan devlet adına vergi idareleri de gündeme getirebilmektedir. Çünkü borca batık durumda olan şirket, bir anlamda iflas etme noktasına gelmiş bir şirket olup bilanço

---

² Bu çalışmada eski Türk Ticaret Kanunu ifade edilmek istenmiştir.

³ Bu çalışma da yeni Türk Ticaret Kanunu ifade edilmek istenmiştir

hukuku bakımından pasifi aktifinden büyük olduğu için vergi hukuku anlamında da vergilendirilebilir bir geliri olmadığı anlamına gelebilmektedir.

Bunun dışında borca batık anonim şirketlerin durumları muhasebe hukuku bakımından da incelenmeye ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü Türkiye, “International Financial Reporting Interpretations Committee” / IFRIC’nin üyesi olup UFRS ve Türkiye Muhasebe Standartlarını (TMS) kabul etmiş bulunmaktadır. UFRS ve TMS tarafından getirilen sistem ve oluşturulan muhasebenin temel ilkeleri gereğince anonim şirket bilançolarının da uygun ve doğru olması gerekmektedir. Bu muhasebe ilkeleri bakımından da bir anonim şirketin borca batık olup olmadığının ortaya konulması gerekmektedir. Ancak burada bir daha hatırlatmak gerekir ki borca batık anonim şirketlerin muhasebe hukuku bakımından mahiyetinin ortaya konulması sadece ticaret hukukunu tamamlayıcı olması bakımından olacaktır.

Borca batık anonim şirketlerin vergi hukuku bakımından incelenmesi hususunda ise şöyle bir yol takip edilecektir. Öncelikle anonim şirketlerinin bir sermaye şirketi olarak kurumlar vergisi mükellefi olması ele alınacaktır. Yine Kurumlar Vergisi Kanunu⁴ (KVK) bakımından anonim şirketlerin iflas ve tasfiyesi ile vergilendirilmesi incelenecektir. Ayrıca Vergi Usul Kanunu⁵ (VUK) bakımından da borca batık anonim şirketlerin tabii olacağı defter tutma, beyanname verme gibi şekli yükümlülükleri de izah edilecektir. Son olarak da borca batık anonim şirketlerin durumu, 6183 sayılı Amme Alacakları Tahsil Usul Hakkında Kanun⁶’un getirdiği takip ve tahsil hukuku yani vergi icra hukuku bakımından ele alınacaktır.

Bu çalışmada konunun gerektirdiği yerlerde doktrin ve içtihatlarla da müracaat edilecektir.

---

⁴ Resmi Gazete, Tarih: 21 Haziran 2006, Sayı: 26205. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060621.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060621.htm>

⁵ Resmi Gazete, Tarih: 10 Ocak 1961 Salı, Sayı: 10703 - 10705. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10703.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10703.pdf>

⁶ Resmi Gazete, Tarih: 28 Temmuz 1953, Sayı: 8469. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8469.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8469.pdf>

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL YAPI, TARİHÇE ve KURULUŞ

1.1 Anonim Şirket

Bu çalışmada ele alınacak olan anonim şirket TTK hükümlerine göre kurulmuş anonim şirket olacaktır. Bunun dışında kendi özel kanunları çerçevesinde kurulan anonim şirketler kapsam dışı bırakılacaktır. Örneğin 3996 sayılı Kanun'a⁷ göre kurulan yap-işlet-devret anonim şirketi⁸ gibi. Zira yap-işlet-devret anonim şirketi özel bir kanun olan 3996 sayılı Kanun'a göre kurulmuştur. Bu yüzden böylesi şirketlerde TTK'ndan önce kendi özel kanunları uygulanacaktır. TTK ise ancak genel hükümler bakımından uygulanacaktır (TTK, m.330).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun⁹ 329. maddesinin 1. fıkrası anonim şirketi; sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket olarak tanımlamaktadır. Anonim şirketlerde pay sahipleri sadece şirkete karşı sorumlu olup sorumlulukları da sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye ile sınırlı olmaktadır (TTK, m.329/2)¹⁰.

6762 sayılı TTK bakımından anonim şirketlerin işletme konuları yani faaliyet alanları "ultra vires" doktrininden dolayı kısıtlıydı. Nitekim 6762 sayılı TTK'nun 137. maddesi tarafından kabul edilen "ultra vires" ilkesinin 6102 sayılı TTK'na alınmamasıyla anonim şirketler geniş bir faaliyet alanına kavuşmuşlardır. Böylece anonim şirketler, işletme konuları itibarıyla kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilme imkânına sahip olmuşlardır (TTK, m.331).

---

⁷3996 sayılı "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun", Kabul Tarihi: 08/06/1994, Resmi Gazete, Tarih:13/06/1994, Sayı:21959.

⁸**Bkz.** Gökhan Kürşat Yerlikaya, **Yap-İşlet-Devret-Modeli, Hukuki Mahiyeti ve Vergilendirme**, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002.

⁹ Resmi Gazete, Tarih: 14 Şubat 2011, Sayı:27846.

¹⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Kararı, T.10.07.2012, E.2012/324, K.2012/12206, "Geçerli şekilde ortaklık ilişkisi kurulmadığını tespiti ve iade edileceği sözüyle verilen paranın tahsiline ilişkindir. Sadece şirketin pay defterinde bulunan davacının ortak olduğuna ilişkin kaydın hangi temele dayandığı hususu, bu temelin sabih bir ortaklık ilişkisi kurucu vasfı bulunup bulunmadığı hususları ne bir şekilde belirlenmeden, nihai değerlendirme açısından yeterli olmayan bilirkişi raporuna dayalı olarak davanın reddi doğru olmamıştır...", ET: 13.11.2013. <http://khyk.kazancihukuku.com/#1z8a3FJ52UKT3eC8cP4lpMY6P9WB6cjsDMjwY4czw>.

6102 sayılı TTK, anonim şirketlerin kurulmasında sermaye ile ilgili limitler de tayin etmiş bulunmaktadır. Yeni TTK'na göre bir anonim şirketin başlangıç sermayesinin en az **elli bin Türk Lirası** olması ve bunun tamamının da anonim şirketin esas sözleşmesinde taahhüt edilmiş bulunan nakdi ya da aynı değerlerden oluşması gerekmektedir. Bunun dışında sermayenin artırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş halka açık olmayan anonim şirketlerde ise başlangıç sermayesi **yüz bin Türk Lirası**'ndan aşağı olamamaktadır. Sermaye tutarının belirlenmesinde ise Bakanlar Kurulu tek söz sahibidir (TTK, m.332).

Yeni TTK'nun 332. maddesinin ikinci fıkrasına göre kayıtlı sermayeli anonim şirketlerde başlangıç sermayesi, kuruluşta ve sisteme ilk geçildiğinde haiz olunması zorunlu sermayedir. Çıkarılmış sermaye ise, çıkarılmış payların tümünün itibarî değerlerinin toplamını temsil etmektedir. Halka açık olmayan anonim şirketler gerekli şartlara sahip olmadıkları takdirde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alarak kayıtlı sermaye sisteminden çıkabilmeleri mümkün olduğu gibi kayıtlı sermaye sisteminin niteliklerini kaybettiklerinde de istemleri bulunmasa bile yine Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından sistemden çıkartılabilmektedirler (TTK, m.332/3)¹¹.

Anonim şirketlerin kurulmasında bir başka yöntem ise Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanacak tebliğlerle, faaliyet alanları belirlenerek, ilan edilecek anonim şirketlerin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın izni ile kurulmaları ve aynı zamanda yetkili makamdan aldıkları bu özel izinle tüzel kişiliklerine kavuşmaları şeklindedir¹². Bu şirketlerin esas sözleşme değişiklikleri de Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine bağlı olduğu yine 6102 sayılı TTK'nun 333. maddesinin birinci paragrafında açıkça belirtilmiştir. Bakanlığın yaptığı incelemenin sadece kanunun emredici hükümlerine karşı aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapılmaktadır. Bunun dışında hukuki konumu, niteliği ve işletme konusu ne olursa olsun anonim

---

¹¹ TTK, m.332/4- 28/7/1981 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 12. maddesi hükmü saklıdır.

¹² Ayrıca TTK'nun 407. maddesinin 3. fıkrasında 333 üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır.

şirketin kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri herhangi bir makamın iznine bağlanamayacağı öngörülmüştür (TTK, m.333/1).

6102 sayılı TTK'nun 333. maddesinin hükümlerine dayanılarak Bakanlığın izniyle kurulacak anonim şirketlerin belirlenmesinde, tüzel kişiliklerini kazanarak kurulmalarında ve esas sermayelerinin yeniden belirlenmesi gibi durumlara ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla "Kuruluş Tebliği" yayınlanmıştır¹³.

Ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu 7 Haziran 2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Seri No: II-31.1 "Borçlanma Araçları Tebliği"¹⁴ ile anonim şirketlerin hangi borçlanma araçlarını kullanabileceğini, borçlanma araçlarının ihracında uyulması gereken esasları ve ihraç edilecek borçlanma araçlarının nitelikleri gibi hususları düzenlemiştir.

1.2 Anonim Şirketlerin Tarihçesi

Anonim şirketlerin Avrupa da denizaşırı ticaretlerle ortaya çıktığı bilinmektedir. Anonim şirketlerin temelini oluşturan *company*'ler özellikle İngiltere'de XVI. yüzyıldan itibaren bu tip deniz aşırı seferlerle ortaya çıkmış ve sermayedar gruplarının kraldan deniz aşırı bölge için elde ettikleri ticaret tekelleri ile gerçekleştirilmiştir¹⁵.

Company'lerin yani anonim şirketlerin oluşumu konusunda ilk önemli adım İngiltere de 1844 yılında çıkarılan "**Joint Stock Companies Act**" ile yapılmıştır. Söz konusu bu Kanun ile -bugün dahi geçerli olan- anonim şirketler hukukuna tescil, tescil ile tüzel kişilik kazanılması ve aleniyet ilkesi kazandırılmıştır¹⁶.

Anonim şirketler hukukunda önemli sayılacak bir diğer gelişmede 1875 yılında *Chambre of Lords* tarafından getirilen *Ultra Vires ilkesi*'dir¹⁷. Bu ilkeye göre Ultra Vires doktrini anonim şirketlerin belirli amaçları ve belirli faaliyet alanlarına yönelik özgülenmesini öngörmektedir. Bu doktrin Türk hukukunda da 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK ile terk edilmiştir. Ayrıca *Chambre of Lords* tarafından

¹³ www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121113.htm, s.52, ET: 13.11.2013.

¹⁴ Resmi Gazete, Tarih: 7 Haziran 2013, Sayı: 28670.

¹⁵ Fahiman Tekil, **Anonim Şirketler Hukuku**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, Haziran 1993, s.5.

¹⁶ Tekil, s.6.

¹⁷ Uğur Mumcu, "**İngiliz Hukukunda Ultra Vires Kavramı**", s.37-66, http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1970-27-01-02/AUHF-1970-27-01-02-Mumcu.pdf, ET:11.11.2013.

“imtiyazlı payların” çıkarılması ve “kamuyu aydınlatılması” ilkelerinin temeli bu tarihte atılmış günümüzde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda da yer almaya devam etmektedir.

Anonim şirketlerin Fransa ve diğer Avrupa ülkelerindeki gelişimin öncüsü olarak 1862 yılındaki İngiliz *Companies Act’ in* etkilerinin görüldüğü söylenebilir. Özellikle Fransa önemli ölçüde etkilenmiştir. Bununla birlikte Kraliyet şirketleri “*compagnies royales*” olarak adlandırılan bu tarz şirketlerin yanı sıra özel paylı şirketlerde “*sociétés par actions privées*” ortaya çıkmaya başlamış lakin anonim şirketlerle ilgili olarak yapılan ilk yasal düzenlemeye 1807 yılında Fransız Ticaret Hukuku’nda karşımıza çıkmaktadır. Bu yasa aynı zamanda “**anonim**” kelimesinin geçtiği ilk düzenlemedir¹⁸.

Almanya’nın Anonim şirketlerle ilgili düzenlemelerinin temeline bakıldığında ilk olarak 1861 yılındaki *Nuremberg Kodu’na* rastlanılmaktadır. İlerleyen dönemlerde ise tüm hükümlerin 1884 tarihli Kanun’da toplandığını ve ardından 1897 yılında küçük değişikliklerle Alman Ticaret Kanunu’nda yer aldığı görülmektedir. Ancak I. Dünya Savaşı’nın ardından büyük bir ekonomik yaptırım ve borçla karşılaşan Almanya’nın yanı sıra bu ekonomik krizden paylı şirketlerinin de olumsuz etkilendiği görülmüştür. Bunun nihayetinde 30 Ocak 1937 tarihinde Almanya’da paylı şirketler adına “Reform Kanunu”nun yürürlüğe girmesiyle neticelendi. Bu Kanun ile paylı şirketlerin yönetim ve yetki durumlarında genel kurul dışındaki organların güçlendirildiği görülmüştür. II. Dünya Savaşı’nın ardından ise yine Almanya da 1965 tarihli Paylı Şirket Kanunu *Aktiengesetz* ile sermaye piyasalarını ve şirketlerin kâr dağıtımındaki eksikliklerini ve yatırımcılara cazip hale gelmesi açısından yapılan 410 maddelik bir Kanun ile paylı şirketler hakkındaki reform kanununu *Aktiengesetz* ile revize edilmiştir. 24 Temmuz 1966 tarihli Fransız Reform Kanunu’nda da *Aktiengesetz*’in etkileri görülmektedir. Almanya Paylı Şirket Kanunu, bir anonim şirkete egemen olan ilkelerden olan “kamuyu aydınlatma ilkesi”ni dikkate almış ve böylece pasif pay sahiplerinin korunmasını amaçlamıştır. Nitekim Almanya Paylı Şirket Kanunu’nun bu yaklaşımının etkileri günümüzde de görülmektedir.

---

¹⁸ Tekil, s.7.

Almanya'nın anonim şirketler konusunda yaptığı kanun ve reform çalışmalarıyla etkilediği bir diğer ülke ise İsviçre'dir. İsviçre'de Ticaret Kanunu'nun birleştirilip hazırlanmasında Bern Üniversitesi profesörlerinden *Münsinger* görevlendirilmiş ve 1862 tarihinde yapılan çalışmalar sırasında Alman Hukukunda mevcut olan Gözetim Kurulu Organı'nın İsviçre Hukuku'nda da yer almasına çalışılmış ancak "devlet içinde devlet" düşüncesiyle gereken itibarı görememiştir¹⁹.

Türkiye'de ticaret hukukunun gelişimine ve düzenlenişine bakıldığında ise Osmanlı Devleti'nde XIX. Yüzyıla gelene kadar tüm hukuk hayatının Kuran-ı Kerim ve şeriat esaslarına göre düzenlendiği görülmektedir. Yani ticari hayattaki ilişkilerin düzenlenmesinde de bu kaynakların kullanıldığı ve bu kurallar çerçevesinde yürütüldüğü söylenebilir²⁰. Osmanlı Devleti'nde ticari alanda 1807 yılındaki Fransız Reformu'ndan faydalanılarak yapılan ilk düzenleme "*Kanunname-i Ticaret*" olmasına rağmen anonim şirketlerle ilgili olarak yapılan ilk çalışmalara ise 1850'li yıllarında rastlanılmaktadır. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte 10 Ekim 1926 tarihinde İsviçre'den alınan ve başka batılı ülkelerin kaynaklarından ve hatta Güney Amerika'daki bazı ülkelerin hükümlerinin de mevcut olduğu karma bir ticaret kanunundan bahsetmek daha doğru olacaktır²¹.

Türkiye'de 1990'lı yılların başında 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun günün koşullarına ve sorunlarına cevap verememesi ve ticaret hayatındaki olumsuzluklara çare olamaması gibi etkenler kanun koyucu bir çare arayışına itmiştir. Bunun sonucunda 1999 yılının Aralık ayında yeni Türk Ticaret Kanunu'nun hazırlık çalışmalarına başlanmak üzere bir komisyon oluşturulmuştur. 6762 sayılı TTK'nun sahip olduğu sorunlardan biri de dilinin çok ağır ve yeni kuşaklarca anlaşılmaktan uzak oluşuydu. Bu sorunda 6102 sayılı TTK ile bazı maddelerin dili güncelleştirilerek, bazı maddelere doğrudan ilavelerde bulunularak ve bazılarının da 6762 sayılı TTK'ndaki karşılıkları yeniden kaleme alınarak giderilmeye çalışılmıştır.

6102 sayılı TTK ile anonim şirketler hukuku bakımından 6762 sayılı TTK'ndan gelen hükümlerin çoğunda değişiklikler yapılmış ve eski TTK'ndan yeni TTK'na çok az

---

¹⁹ Tekil, s.7.

²⁰ Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş On Sekizinci Baskı, Ankara, 2013, s.6.

²¹ Tekil, s.9.

sayıda hüküm aktarılmıştır. Bu konudaki yeni hükümler, Avrupa Topluluğu Yönergeleri, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu ve İsviçre Borçlar Kanunu dikkate alınarak hazırlanmıştır²².

Nihai olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 13.01.2011 tarihinde TBMM'nce kabul edilmiş 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 nolu Resmi Gazete'de yayımlanarak 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir²³. Ancak 6102 sayılı TTK bünyesinde barındırdığı bazı çelişkilerden dolayı yayımlandıktan sonra bazı tartışmalara neden olmuş ve bu çelişkilerin giderilmesi için de 6355 sayılı “Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun²⁴” ile düzeltmeler yapılmıştır. Özellikle bu tezin kapsamını ilgilendiren ve 6355 sayılı Kanun ile getirilen en ciddi düzenlemenin ise 6102 sayılı TTK, m.376/3. fıkrasında yerini aldığı görülmektedir.

1.3 Anonim Şirketlerin Kurulması ve Esas Sözleşme

1.3.1 Kurucu İşlem

Anonim şirketin kurulması bir süreç içerisinde olmaktadır. Anonim şirketin kurulması için teşebbüse geçildiği tarihten itibaren başlayıp ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanıncaya kadar devam eden dönem, kuruluş dönemi olarak adlandırılmaktadır. Kuruluş dönemi olarak kabul edilen bu zaman zarfında şirket girişiminin tüzel kişiliği bulunmamakla birlikte ortaklar arasındaki şirket kurma teşebbüsleri adi şirket hükümlerine tabi sayılmaktadır. Ticaret siciline tescil kaydı ile tüzel kişiliğine yani ehliyetine kavuşan anonim şirket için artık kuruluş dönemi tamamen sona ermiş ve anonim şirketin faaliyet dönemi başlamış bulunmaktadır²⁵.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 335. maddesi, anonim şirketlerin nasıl kurulacağını açıklamıştır. Bu madde hükmüne göre anonim şirketin kurulabilmesi için en başta kurucuların yeni TTK'na uygun bir “esas sözleşme” düzenlemeleri, buna ilaveten bu esas sözleşmedeki belirlenen sermayenin tamamını ödemeyi şartsız taahhüt etmeleri ve bu esas sözleşmedeki imzaların da noterce onaylanmaları gerekmektedir.

---

²² Arkan, s.18.

²³ Güzin Üçışık / Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, I. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.2-3.

²⁴ Resmi Gazete, Tarih: 30 Haziran 2012, Sayı: 28339.

²⁵ Orhan Çevik, **Anonim Şirketler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002, s.1036.

Böylece kurucular tarafından esas sözleşmede anonim şirket kurma iradeleri açıklanmış olmaktadır²⁶.

Yeni TTK'nun 335. maddesinin ikinci fıkrası yine yeni TTK'nun 335. maddesinin birinci fıkrası hükmünün de saklı olduğunu kayıt altına almıştır. Bu hükme göre anonim şirket, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmış olmaktadır²⁷. Buna göre tescil anonim şirketin kurucu unsurlarından biri olmaktadır.

Ayrıca yukarıda yeni TTK'nun bahsettiği anonim şirketin kuruluş aşamalarını sırasıyla takip etmek kanunen de mantiken de zorunluluk arz etmektedir. Yani bu aşamalardan biri tamamlanmadan diğerine geçilemeyecektir. Bu durumda kuruluş işlemlerinin kurucular tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki bu kuruluş işlemlerinin hukuki ve cezai sorumlulukları da kuruculara ait olacaktır²⁸.

1.3.2 Kuruluş Belgeleri

6102 sayılı TTK'nun 336. maddesinin 1. fıkrası anonim şirketlerin kuruluş belgelerini düzenlemiş bulunmaktadır. Bu madde hükmüne göre kuruluş belgeleri, esas sözleşme, kurucular beyanı, değerlendirme raporları, ayın ve işletme devralınmasına ilişkin belgeler, kurulmakta olan şirketle kurucular ve diğer kişilerle yapılan ve kuruluşla ilgili olan sözleşmelerden ibaret bulunmaktadır²⁹...”

1.3.3 Kurucular

6102 sayılı TTK'nun 337. maddesi anonim şirketin kurucularını düzenlemiş bulunmaktadır. Bu madde hükmünün 1. fıkrasına göre; pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler “kurucu” sıfatına sahip olmaktadır. Yine bu maddenin 2. fıkrasına göre ise kurucular 1. fıkrada yazılı işlemi üçüncü bir kişinin hesabına yaptıkları takdirde bu kişi de kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılmaktadır. Bu durumda söz konusu üçüncü kişi, kendisi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir hususu kendisinin bilmediğini ileri sürememektedir.

---

²⁶ Üçışık/Çelik, s.141.

²⁷ Erdoğan Moroğlu/Abuzer Kendigelen, **Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, XII Levha Yayınlık, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul, Şubat 2010, s.1037.

²⁸ Üçışık/Çelik, s.141.

²⁹ 6102 sayılı TTK, m.336/1- Bunlar, sicil dosyasına konular ve birer nüshaları şirket tarafından beş yıl süreyle saklanır.

1.3.4 Esas Sözleşme

Anonim şirketler için “esas sözleşme” kurumu yeni TTK’nun 339. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Aslında anonim şirket esas sözleşmesinin şekil ve içeriğinin düzenlendiği bu madde, eski TTK’nun 279. maddesinin hükmünün -iki fark dışında- bazı ifadelerinin düzeltilip güncellenmesiyle tekrar edilmiştir. 6102 sayılı TTK’nun 339. maddesinin 2. fıkrasına eklenen (d) ve (k) bentleri ise tamamen yenidir. Bu arada 339. maddeye bir son fıkra eklenmiş ve bu son fıkrayla da ani kuruluşun bir uzantısı olarak ilk yönetim kurulu üyelerinin de esas sözleşme gösterilmesi zorunlu kılınmıştır³⁰.

Anonim şirketlerin anayasası niteliğindeki “esas sözleşme” ile ilgili rejim yeni TTK’nun 339. maddesi fıkralarında düzenlenmiştir. Yeni TTK’nun 339. maddesinin 1. fıkrasına göre; anonim şirketin esas sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce onaylanması gerekmektedir. Yani kurulacak esas sözleşmenin “şekil” şartını göstermektedir³¹. Ayrıca yeni TTK’nun 339. maddesinin 2. fıkrasında ise esas sözleşmeye ait aşağıdaki hususların yer alması zorunlu tutulmuştur. Bunlar; şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunacağı yer; esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu; şirketin sermayesi ile her payın itibarı değeri, bunların ödenmesinin şekil ve şartları; pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları, belirli paylara tanınan imtiyazlar, devir sınırlamaları; paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar ve bunların değerleri, bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı; kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket kârından sağlanacak menfaatler; yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar; genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları ve oy hakları; şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa, bu süre; şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı; pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarları; şirketin hesap dönemidir. Bu hususlar

³⁰ Abuzer Kendigelen, **Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2. bası, Ekim 2012, s.228.

³¹ Üçışık/Çelik, s.143.

anonim şirkete ait esas sözleşmenin kurulmasının, hukuki temelini ve dayanağını oluşturmaktadır.

Yeni TTK'nun 339. maddesinin 3. fıkrasında ise; yönetim kurulu organının, anonim şirketin tüzel kişiliğini elde etmesiyle oluşup şirketin yönetimi için görevini ifa edebilmesi amacıyla ilk yönetim kurulunun üyeleri esas sözleşmeyle atanması gerekmektedir.

1.4 Anonim Şirketlerde Borca Batıklık

“Borca batıklık” kavramı eski TTK’nda terim olarak zikredilmemişken yeni TTK’nda bir terim olarak zikredilmiş bulunmaktadır. “Borca batıklık” kavramı, yeni TTK ile ticaret hayatına ve ticaret hukukuna getirilmiş bir yenilik durumundadır. Aslında eski TTK’nda anonim şirketlerin borca batıklığını dolaylı da olsa ifade eden “sermaye kaybı” şeklinde bir terim bulunmaktaydı ancak ihtiyacı karşılar nitelikte değildi.

Bu başlık altında 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre borca batıklık kavramının irdelenmesine çalışılacaktır.

1.4.1 Borca Batıklık

Doktrinde “borca batıklık”, bir anonim ortaklığın, mevcut ve alacaklarının toplamının borçlarını karşılamaya yetmemesi durumu olarak kabul edilmektedir. Bu durumu ifade etmede bazı kanunlar şu ifadeleri kullanmayı tercih etmiştir: “Aktiflerin şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaması³²” (eski TTK, m.324/2); borçların mevcuttan fazla olması (eski TTK, m.446/2, m.546); mevcudun borçları karşılamaması (KoopK, m. 63/1); mevcudun borçları karşılamaması (İİK, m.345/a); borçların mevcut ve alacaklardan fazla olması (İİK, m.179); mali durumun taahhütleri karşılayamayacak kadar zayıflaması (SerPK, m.46/h)³³.

---

³² “6762 sayılı TTK. m.324/2- aktiflerin “şirket alacaklarının alacaklarını” karşılamaya yetmemesinden söz etmiş ve sadece şirketin para borçlarını nazara alır görünmüşse de, şirketin para ile değerlendirilebilecek ve şirkete parasal yükler getirecek iş, hizmet ve mal borçları da alacaklıların alacakları kavramına dahildir. Buna karşı şirketin sermaye borçları, alacaklıların genel teminatı olup pasifte bir kalem olmasına rağmen, şirketin hakiki borcu niteliğinde bulunmadığından, şirketin iflasını mucip borçlara dahil değildir...”, (Bkz. İsmail Kayar, **Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Mimoza Yayınevi, Konya, 1997, s.125’ten naklen.)

³³ Kayar, s.125.

Yeni TTK'nun 376. maddesinin 1. ve 2. fıkraları anonim şirketlerde borca batıklığın yasal rejimini düzenlemiş bulunmaktadır. Burada tekrar ifade etmek gerekirse anonim şirketlerde borca batıklığın sınırı sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının kaybıyla (1/2) başlayıp üçte ikisine (2/3) kadar devam etmektedir. Bu 1/2 ile 2/3 arasındaki tanım aralığı borca batıklığa denk gelirken 2/3'ü geçen miktarlarda ise işletme artık borca batıklığında önüne geçerek doğrudan tasfiye dönemine girmektedir.

Yeni Türk Ticaret Kanununun 376. ve 377. maddelerinde borca batık durumun söz konusu olduğu anonim şirketlerde yönetim kuruluna ve şirketin diğer organlarına düşen görev tanımları yapılmaktadır. Aynı zamanda anonim şirketlerde icra gücü olan yönetim kurulu, **şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine** şirketin durumunu bildirmesi gerektiği ve borca batık durumda olan anonim şirketlerine nasıl davranılması gerektiğini düzenlemiş bulunmaktadır.

Yeni TTK'nun 376. maddesinin 2. fıkrası hükmü uyarınca son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin (2/3) zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde derhâl toplantıya çağrılan anonim şirketin genel kurulu, sermayenin üçte biri (1/3) ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermesi gerekmektedir. Şayet sermayenin üçte biri (1/3) ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına dair karar verilmediği takdirde şirket kendiliğinden sona erecektir.

Anonim şirketin borca batıklığının yasal zeminini ise yeni TTK'nun 376. maddesinin 3. fıkrası oluşturmaktadır. Bu 3. fıkra hükmüne göre anonim şirketlerin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler ve emareler varsa, yönetim kurulu tarafından aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartılmaktadır. Bu ara bilançodan aktiflerin, anonim şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirmek ve şirketin iflasını istemek mecburiyetindedir³⁴.

---

³⁴ Yeni TTK, m.376/3- Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği

Eğer anonim şirket, sermayesinin ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisini (2/3) değil de yarısını (1/2) kaybederse o vakit yeni TTK'nun 376. maddesinin 1. fıkrası uyarınca anonim şirketin yönetim kurulu anonim şirket genel kurulunu hemen toplantıya çağırılmaktadır. Bu anonim şirket genel kurulu da örneğin sermaye artırımını, bazı üretim birimlerinin veya bölümlerinin kapatılması ya da küçültülmesi, iştiraklerin satılması, pazarlama sisteminin değiştirilmesi gibi uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunmak durumundadır³⁵.

Konunun etraflıca aydınlatılması bakımından borca batıklığı hem eski TTK'na göre hem de yeni TTK'na göre karşılaştırmalı olarak irdelemek gerekmektedir.

1.4.1.1 Eski Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sermaye Kaybı - Borca Batıklık İlişkisi

Eski TTK borca batıklığı dolaylı bir şekilde ve "sermaye kaybı" ekseninde ele almaktadır. Yani eski TTK "borca batıklık" ile "sermaye kaybı" arasında özdeş ve işlevsel bir ilişki kurmaktadır. Şöyle ki eski TTK'nun 324. maddesine göre sermaye kaybı bir anonim şirketin esas sözleşmesindeki sermaye miktarının 1/2'sinden başlayıp 2/3'üne kadar olan kısmının kaybedilmesi ya da karşılıksız kalması olarak ifade edilmektedir. İşte sermaye kaybının 1/2'ye ulaştığı an borca batıklığın da başladığı an olarak kabul edilmekte ve sermaye kaybının 2/3'e ulaşmasına kadar da borca batıklık varlığını sürdürmektedir. Yani eski TTK'nun 324. maddesi borca batıklığın yasal anlamdaki ilk sınırını son yılın bilançosundaki sermayesinin yarısının karşılıksız kalması noktası olarak saptamış bulunmaktadır.

Bu düzenlemeden de görüleceği üzere ve eski TTK'na ciddi bir eleştiri olarak; eski TTK'nda borca batıklıkta sadece sermayeye dikkat etmesi bunun yanı sıra yedek akçelere dikkat etmemesi borca batıklığın reel değerinin belirlenmesinde bir yetersizliğe neden olmaktadır. Zira sermaye kaybının yasal sınırlarından hareketle bir anonim şirketin borca batıklığının ilanında yedek akçelerin kullanılmaması ve atıl tutulması o anonim şirketin belki de yersiz ve haksız yere mahvına sebep olmaktadır. Yani yedek akçelerin sermaye kaybına ilave değer olarak aktarılmaması aslında şirketin elinde olan bir iç kaynağın kullanılmadan borca batık sayılmasına ve borca batıklığın da fiktif bir

---

mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildiri olarak kabul olunur."

³⁵ Soner Altaş, **Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Karşılaştırılması, Açıklamalı, Örnekli**, Seçkin Yayıncılık, 5.Baskı, Ankara, Mayıs 2013, s.287.

borca batıklık olarak meydana gelmesine sebep olmaktadır. Sırf yedek akçeleri korumak amacıyla eski TTK'nun yani mevzuatın teknik bir engelinden dolayı anonim şirketin yaşamsal varlığı ve sürekliliği tehlikeye düşmekte ve söz konusu anonim şirket iflas ve tasfiye sürecine düşebilmektedir. Eski TTK'nun yedek akçeleri sermaye kaybına hesaplamasına aktarılmasına engel olması yedek akçeleri koruma güdüsünden ileri gelmektedir. Eski TTK'nun sistematik amacına göre her yıl ayrılan yedek akçeler, anonim şirket darı düşüğünde sermaye tamamlamak üzere bulunmaktadırlar. Asli amacı sermayeyi korumak ve anonim şirketin kurumsallığını devam ettirmekten borca batıklık pozisyonunda maalesef sermaye kaybı hesaplamasına aktarılamamaktaydı. İşte bu sorun yeni TTK ile giderilerek yedek akçelerde borca batıklık hesaplamasında artı bir değer olarak kabul edilmektedir.

Yukarıdaki koşullar çerçevesinde borca batık duruma gelmiş anonim şirketin yönetim kurulu, son yılın bilançosundaki sermayesinin yarısının karşılıksız kalması halinde bu durumu anonim şirketin genel kuruluna bildirmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan anonim şirketin aciz haline düşmesinde de yönetim kurulunun yerine getirmesi gereken görevleri bulunmaktadır. Bilindiği gibi bir anonim şirket, sermayesinin 2/3'ünden fazlasını kaybetmişse aciz haline düşmüş demektir. Anonim şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa yönetim kurulu aktiflerin hem satış fiyatları üzerinde esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim etmektedir. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, genel kurul bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile yetinme karar vermediği takdirde anonim şirket feshedilmiş sayılmaktadır³⁶. Bu ifadeyle de borca batıklığın yasal olan son sınırı "sermayenin üçte ikisi karşılıksız kalması" durumuyla ifade edilmiş yalnız bu son sınırı ile genel kurula iki seçenek sunulmuştur. Buna göre anonim şirketten ya sermayesini tamamlaması ya da kalan sermayesi ile faaliyetlerini sürdürmesi istenmektedir. Genel kurulun bu önlemlerden birini seçmemesi halinde şirket kendiliğinden sona ermektedir³⁷.

---

³⁶ Erdoğan Öcal, "Yeni TTK Açısından Teknik İflas", <http://www.vergisorumlari.com.tr/yazi.aspx?yazi-no=80>, ET: 06.12.2013.

³⁷ Mustafa Kaya, "Ticaret Kanunu ve TTK Tasarısının Yönetim Kuruluna Anonim Ortaklığın Mali Durumunun Bozulması Halinde Yüklediği Sorumluluklar", Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S.37-38, Eylül- Ekim, 2007, s.16-17.

Anonim şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde yönetim kurulu bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur³⁸. Borca batıklığın son sınırından sonra ki aşamasında yani üçte ikisinden daha fazlasının karşılıksız kalınması ve borçlarını ödeyememesi durumunu yönetim kurulu mahkemeye bildirmek zorundadır.

1.4.1.2 Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Borca Batıklık

Yukarıda da bahsedildiği gibi eski TTK, “borca batıklık” ya da benzeri deyimde bir ifadeye yer vermemiş bunun yerine “sermayenin kaybı” terimini kullanmıştı. Oysaki yeni TTK, 376. maddesinin 3. fıkrası ile “**borca batık**” terimine yer vermiş bulunmaktadır. Yeni TTK borca batıklık terimini düzenlerken eski TTK'nun 324. maddesinin tüm metnini alıp üzerinde bazı değişiklikler yapmış ve dilini de güncellemiştir. Böylece “borca batıklık” yeni TTK'nun 376. maddesinde üç fıkra halinde tanzim edilmiştir. Borca batıklığın yasal sınırları yeni TTK'nun 376. maddesinin 1.ve 2. fıkralarında düzenlenmişken “borca batıklığın” kendisi 3. fıkrasında düzenlenmiştir³⁹. Bu düzenleme sayesinde “borca batıklık” kavramsal ve kurumsal olarak ilk defa yeni TTK'unda yerini almış olmaktadır.

Borca batıklık, yeni TTK'nun 376. maddesinin genel ifadesine göre son yıllık bilançosundaki sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısından ($\frac{1}{2}$) başlayarak üçte ikisine ($\frac{2}{3}$) varıncaya kadar ki kısmının zarar nedeniyle karşılıksız kalması olarak tarif edilebilir. Burada da görüldüğü gibi yeni TTK ile yedek akçeler de artık borca batıklığın saptanmasında hesaba katılmaktadır. Yani yeni TTK ile getirilen düzenlemede borca batıklık sınırında bir değişme olmazken borca batıklık kalemlerine sermayenin dışında kanuni yedek akçe kalemi de dâhil olmaktadır.

Yeni TTK'nun 376. maddesiyle getirilen bir diğer çok önemli değişiklik de borca batıklığın saptanmasında sadece “**zarar**” kavramına yer verilmesidir. Yani başka bir ifadeyle borca batıklığın saptanması için karşılıksız kalan sermaye ve yedek akçeler

---

³⁸ Eski TTK m.324- Mahkeme bu takdirde şirketin iflâsına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflâs kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır.”

³⁹ Erdoğan Öcal, “**Yeni TTK Açısından Teknik İflâs**”,<http://www.vergisorumlari.com.tr/yazi.aspx?yazi-no=80,ET:06.12.2013>.

toplaminin yarısının “zarar” sebebiyle karşılıksız kalması gerekmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi karşılıksız kısım “zarar” olarak ifade edilmektedir. Yani 6102 sayılı TTK’nun 376. maddesinin 3. fıkrası uyarınca “borca batıklık” anonim şirketin son yıllık bilançosuna bakılarak sermaye ve **kanuni yedek akçe** toplamının yarısı ile başlayan borca batıklık sınırı yine sayılan kalemlerinin üçte ikisinin **zarardan** dolayı kaybedilmesiyle saptanmaktadır.

Yeni TTK’nun 376. maddesi, borca batık hale gelen anonim şirketin maruz kalacağı süreci ve sonuçları da düzenlemiştir. Yeni TTK’nun 376. maddesi ile getirilen bir diğer önemli yenilik ise daha önce eski TTK’nda ifade edilen “*esas sermayenin*” ibaresinin “*Son yıllık bilanço*” ibaresiyle değiştirilmesi olmuştur⁴⁰. Bu bağlamda yeni TTK, m.376/2. fıkrası uyarınca; **son yıllık bilanço**ya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin (2/3) zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde anonim şirket kendiliğinden sona ermektedir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi yeni TTK’nun 376. maddesinin 3. fıkrasında yer alan “borca batıklık” kurumu anonim şirketler bakımından önemli çözümler getirmektedir⁴¹.

Yeni TTK’nun 376. maddesinin 3. fıkrasına göre; şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartmakta ya da çıkartılmaktadır. Borca batık durumda olmanın işaretleri, yıllık bilançodan, aylık üç aylık ya da altı aylık hesap durumlarından, erken teşhis komitesinin raporlarından veya yönetim kurulunun belirlemelerinden ortaya çıkmaktadır⁴². Böylece yıllık bilançodan aktiflerin, anonim şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu anonim şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirmekte ve anonim şirketin iflasını istemektedir. Meğer ki, iflas kararının verilmesinden önce, anonim şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak

---

⁴⁰ Kendigelen, s.268.

⁴¹ Kendigelen, s.268.

⁴² Altaş, s.291.

tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeligi, gerçekligi ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olması gerekmektedir. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildirimini olarak kabul olunmaktadır.

Bu bağlamda yeni TTK'nun 376. maddesinin 1. fıkrası ile getirilen bir diğer çözüm yolu ise anonim şirketin yönetim kurulu tarafından genel kurulun toplantıya çağırılması ve yine yönetim kurulu tarafından “iyileştirici önlemlerin” genel kurula sunulmasıdır.

1.4.2 Borca Batıklıkta Sermaye, Kanuni Yedek Akçe ve Zarar'ın Niteliği

Burada borca batıklık kavramını birebir ilgilendiren sermaye ve kanuni yedek akçe kavramının da netleştirilmesi icap etmektedir. Çünkü borca batıklık sermaye ve kanuni yedek akçedeki zarar sebebiyle yok oluş miktarıyla ölçülmektedir.

1.4.2.1 Sermaye

Sermaye kavramını bu başlık altında incelerken iktisat ya da işletme bilimi çerçevesindeki anlamıyla değil de ticaret hukuku anlamında ele alınması gerekmektedir. Ancak yeni TTK'nda “sermaye” kavramı tek bir anlamda belirtilmemiştir. Dolayısıyla bu durum kavramsal bir karışıklığa yol açmaktadır. Şöyle ki *Kendigelen*'in de belirttiği gibi yeni TTK'nda kayıtlı sermaye dikkate alınarak ve genel olarak “*sermaye*” terimi kullanılmışsa da, özellikle belirli oranlara işaret eden maddelerde hem “*esas sermaye*”, hem de “*çıkarılmış sermaye*” terimleri de birlikte kullanılmıştır⁴³. Örneğin yeni TTK'nun 151⁴⁴, 189⁴⁵, 196⁴⁶, 379⁴⁷, 382⁴⁸, 384⁴⁹ ve 399.⁵⁰ maddelerinde olduğu gibi⁵¹.

⁴³ Kendigelen, s.267. (96 no'lu dipnottan naklen).

⁴⁴ “...esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle...”

⁴⁵ Yeni TTK'nun 421. maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi hükmü saklı olmak şartıyla anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılaması şartıyla, genel kurulda mevcut oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştürme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlülüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla.

⁴⁶ (1) Bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki iştirakinin yüzdesi, o sermaye şirketindeki payının veya payların itibarî değerleri toplamının, iştirak olunan şirketin sermayesine oranlanmasıyla bulunur. Sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki kendi payları, hesaplamada o şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinden düşülür.

Anonim şirketlerin sermaye sistemi, esas sermaye ve kayıtlı sermaye diye ayrılmaktadır. Diğer taraftan anonim şirketlerdeki “sermaye” kavramını diğer şirketlerin sermaye kavramından ayırmak için “esas sermaye” kavramı tercih edilmiştir⁵². Anonim şirketlerdeki bu sermaye sistemini şöyle bir tablo ile göstermek konuyu izah etmek bakımından faydası olacaktır.

---

⁴⁷ (1) Bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez. Bu hüküm, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerlidir.

⁴⁸ a) Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin 473 ile 475. madde hükümlerini uyguluyorsa,

⁴⁹ (1) 382. maddenin (b) ilâ (d) bentleri ve 383. madde hükümlerine göre, iktisap edilen paylar, şirket için herhangi bir kayba yol açmadan devirleri mümkün olur olmaz ve her hâlde iktisaplarından itibaren üç yıl içinde elden çıkarılırlar; meğer ki, şirketin ve yavru şirketin sahip oldukları bu payların toplamı şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin yüzde onunu aşmasın.

⁵⁰ b) Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin

⁵¹ Kendigelen, s.267 (96 no’lu dipnottan naklen).

⁵² Üçışık/Çelik, s.27.

Anonim Şirketlerde Sermaye Sistemi

Esas Sermaye Sistemi

- ✓ Esas sermaye sabit bir rakamdır.
- ✓ Esas sözleşmesinde bir düzenleme yoksa esas sermaye sistemi geçerlidir.
- ✓ Esas sermaye arttırılması ve azaltılması genel kurula aittir.
- ✓ Esas sermaye miktarı 50.000 TL'den az olmaması gerekir.

Kayıtlı Sermaye Sistemi

- ✓ Bu sistemde anonim şirketin sermayesi alt ve üst limitlerden oluşur.
- ✓ Anonim şirketlerin alt limit için "başlangıç sermayesi" ifadesi kullanılmaktadır.
- ✓ Anonim şirketlerin üst limit için ise "kayıtlı sermaye" ifadesi kullanılmaktadır.
- ✓ Bu alt ve üst limitleri genel kurul belirler, yönetim kurulu da bu limitler arasında sermayeyi arttırmaya yetkilidir. Ancak azaltmaya yetkisi bulunmamaktadır.
- ✓ Başlangıç sermaye miktarı 100.000 TL'den az olamamaktadır.

Kayıtlı sermaye sistemini kullanan anonim şirketlerin “sermaye” kavramı yerine de “başlangıç sermayesi” kavramı kullanılmış ve genel kurul tarafından belirlenen bir tavan sermaye miktarıyla kayıtlı sermaye sisteminin özü olan bazı genel kurul yetkilerinin yönetim kuruluna devredilmesi söz konusu olmuştur. Yönetim kuruluna devredilen yetkiler arasında sermaye artırımı, sermaye azaltılması ve pay senetlerinin çıkarılması gibi yetkiler sayılabilir. Genel kurul tarafından belirlenen, esas sözleşmede yazılı olmak şartıyla ticaret siciline tescil edilmiş tavan sermaye yerine ise “kayıtlı sermaye” ifadesi kullanılmaktadır (6362 sayılı SerPK, m.3/1)⁵³. Ayrıca kayıtlı sermaye sistemi içinde yönetim kurulu kararıyla çıkarılmış payların tümünün itibari değerlerinin toplanmasıyla “çıkarılmış sermaye” kavramına ulaşılması mümkündür (yeni TTK, m.332/2; SerPK, m.3/1). Çıkarılmış sermayenin sınırının belirlenmesinde ise başlangıç sermayesi ile belirlenen tavan sermaye yani kayıtlı sermaye arasında olmaktadır⁵⁴.

Anonim şirketlerde ortakların sınırlı sorumluluğunun olması sebebiyle şirkete konulan para (nakit) ya da para ile değeri ifade edilebilen aynı varlıkların üzerinde hiçbir haciz, rehin, tedbir gibi sınırlayıcı hakkın bulunmaması şartıyla şirketin alacaklılarının teminatı durumundaki sabit miktara “esas sermaye” denilmektedir⁵⁵.

1.4.2.2. Kanuni Yedek Akçe

Yedek akçe kavramının esas sermayeyi aşan net malvarlığı olarak tanımlanması mümkündür. Ayrıca yedek akçe için sermayenin yanında anonim şirketin gerektiğinde kullanabileceği bir başka kaynağı olarak da kabul edilmektedir⁵⁶. Günümüzde, başlıca ofofinansman kaynaklarından olan anonim şirketlerin ayırmakta zorunlu ve istekleri doğrultusunda ayırdığı yedek akçelerin, ekonomik ve hukuki yönden arz ettiği önem göz önünde tutulması gerekirse buna ne derece gereksinim duyulduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır⁵⁷.

---

⁵³ Üçışık/Çelik, s.29.

⁵⁴ Üçışık/Çelik, s.29.

⁵⁵ Yaşar Karayalçın, **Muhasebe Hukuku Kavramlar- İlkeler- Başlıca Sorunlar- Yeni Gelişmeler**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988, s.88.

⁵⁶ Yahya Deryal, **Meslek Yüksek Okulları İktisadi ve İdari Bilimler Programları İçin Ticaret Hukuku Bilgisi (Özet Ders Kitabı)**, Derya Kitabevi, Güncellenmiş 2. Baskı, Şubat 2006, s.225.

⁵⁷ Rüştü Erimez, **Şirketlerde Kâr Dağıtımı ve Yedek Akçeler**, Ercivan Matbaası, Genişletilmiş ve Geliştirilmiş İkinci Bası, İstanbul, 1976, s.263.

Kanuni yedek akçeler, eski TTK'nun 466. maddesinde yer alırken⁵⁸ yeni TTK'nun 519. ve 520. maddelerinde yerini almaktadır. Ayrıca yeni TTK'nun 520. maddesi ile de yeni bir kanuni yedek akçe çeşidi olarak kabul edilmekte ve genel kanuni yedek akçeler kenar başlığında yer almaktadır⁵⁹.

Genel kanuni yedek akçeleri I. Tertip ve II. Tertip yedek akçeler olmak üzere iki'ye ayrılmaktadır⁶⁰. Genel kanuni yedek akçelerin cari yıldaki toplam miktarı, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılmaktadır (yeni TTK, m.519/1). I. Tertip yedek akçe, yıllık kârın yüzde beşi olarak hesaplanırken (yeni TTK, m.519/1), II. Tertip yedek akçe ise pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra (yeni TTK, m.511/1), yıllık kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu olarak hesaplanmaktadır (yeni TTK, m.519/1-c).

Yeni TTK'nun 520. maddesiyle getirilen yeni ve değişik bir düzenleme de "kanuni yedek akçelerin ne kadar kullanılabilceği" ile ilgili bulunmaktadır. Bu madde hükmüne göre ise esasen, anonim şirketlerin mülkiyetine sahip olduğu, kendi payları için mülkiyet bedelini karşılayan miktarda yedek akçe ayırmak zorundadır. Bu kanuni yedek akçeler, anılan paylar devredildikleri veya yok edildikleri takdirde, kaybın söz konusu olan değerleri karşılayacak tutarda çözülebilmektedir (Yeni TTK, m.520/1)⁶¹.

Yeni TTK'nun 520. maddesine göre; yeniden değerlendirme fonu ile ilgili mevzuat uyarınca pasifte yer alan diğer fonlarda kanuni yedek akçeler arasında sayılmış ve sermayeye dönüştürüldüklerinde veya yeniden değerlendirilen aktifler amorti edilmeleri halinde veya devredildikleri takdirde çözülebilmektedirler⁶².

1.4.2.3 Zarar

Borca batıklık kapsamında "zarar" kavramını da açıklamakta yarar bulunmaktadır. Çünkü genellikle sermaye ve yedek akçe kayıpları anonim şirketin

---

⁵⁸ Bünyamin Öztürk, **5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanununa göre Sermaye Şirketlerinde Kurumlar Vergisi ve Kâr Dağıtımı**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Nisan 2007, s.200.

⁵⁹ Kendigelen, s.423.

⁶⁰ Öztürk, s.197.

⁶¹ Kendigelen, s.423.

⁶² Kendigelen, s.423.

faaliyetleri sonucu meydana gelen zarardan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden “zarar” borca batıklık pozisyonunun oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır.

Borca batıklık kavramında olduğu gibi zarar kavramına da eski TTK’nda terimsel olarak yer verilmemiş ancak o anlama gelen dolaylı ifadelere yer verilmiştir. Şöyle ki eski TTK’nun 324. maddesinin birinci paragrafında “*Son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare meclisi derhal toplanarak durumu umumi heyete bildirir.*” şeklindeki hükmüne bakıldığında “zarar” anlamına gelen “**karşılıksız kalma**” ifadesine vermektedir. Eski TTK’nun bu madde hükmünde “karşılıksız kalma” ibaresi esas sermayenin yarısının ya da üçte ikisinin karşılıksız kalması ölçüsüyle özdeş kılınmıştır. Dolayısıyla eski TTK’nda “karşılıksız kalma” kavramı esas sermayeyi yok eden bir negatif değer olmakla beraber tam anlamıyla ve kavramsal çerçevede “zarar” kavramını karşılar durumda olamamıştır.

Yukarıda bahsedilen borca batıklık kapsamındaki bu husus yeni TTK’nda göz önüne alınarak terimsel bir şekilde “zarar” olarak ilgili maddelerde düzenlenmiştir. Yeni TTK’nun 376. maddesinin 1. fıkrasına baktığımızda “*Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.*” şeklindeki hükmünde terimsel olarak “zarar”a yer verdiğini görülmektedir. Aynı şekilde yeni TTK’nun 376. maddesinin 2. fıkrası da terimsel olarak zarar kavramına yer vermiştir. Yeni TTK’nun 376. maddesinin 1. fıkrasında “zarar”ı sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının karşılıksız kalmasıyla ilişkilendirmektedir. Yine yeni TTK’nun 376. maddesinin 2. fıkrası da “zarar”ı sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kalmasıyla ilişkilendirmektedir. Bu ilişkiden anlaşıldığı üzere eski TTK’nda olduğu gibi yeni TTK’nda da “zarar”ı sermaye ve yedek akçeleri azaltan negatif bir değer olarak görmekte, bu yönüyle de içerik olarak sermaye ve yedek akçelerin karşılıksız kalması anlamına yaklaştırmaktadır.

Zaten bilindiği gibi bir işletmecilik ya da iktisadi bir terim olan “zarar” (loss) kârın tersi kabul edilen bir değer niteliğindedir. Nasıl ki kâr eden bir işletmenin pasif kısmındaki sermaye ve yedeklerinde bir artış meydana geliyorsa aynı şekilde zarar etmesi halinde de sermaye ve yedeklerinde bir azalışın meydana gelmesi işin doğası

gereğindedir. Burada önemli olan husus “zarar” kavramının anonim şirketi hangi noktadan sonra hukuken borca batık hale getirdiğidir. Yani bir anonim şirketin ekonomik anlamda zarar etmesi onun hemen borca batık hale girdiğini sağlamayabilir. Ortaya çıkan bu “zarar” işletmenin sürekliliğini zaafa uğratmayabilir. Zaten böylesi “zarar” durumlarında VUK, bu zararların en fazla 5 yıl üst üste dönem kârından mahsubunu mümkün kılmaktadır. Ancak “zarar”a borca batıklık kavramında eğildiğimizde o zaman yeni TTK’nun 376. maddesindeki – yukarıdaki paragrafta bahsedilmişti – “zarar / borca batıklık” ölçüsüne gitmek gerekmektedir. O da bilindiği gibi ilk sınır olan “(Sermaye + Kanuni Yedek Akçe) x 1/2” ve son sınır olan “Sermaye + Kanuni Yedek Akçeler) x 2/3” ölçüleridir. Bu 2/3 sınırı aynı zamanda anonim şirketin yönetim kurulunca alınması gereken önlemlerin zorunlu hale geldiği noktaya denk düşmektedir.

Görüldüğü gibi ticaret hukuku bakımından “zarar” kavramı bilançonun pasifinde yer alan “500 kodlu” sermaye hesabı ile “541 kodlu” kanuni yedek akçeleri yok eden ve borca batıklık noktasına getiren bir değerdir. “Zarar”ın kendisi de yine bilançonun pasif kısmında gösterilmektedir. “Zarar” bilançonun pasif tarafında gösterilirken “zarar”ın takvimsel değerine göre yani geçmiş yıl zararları ise “580 kodlu” “Geçmiş yıllar zararları” hesabında gösterilirken söz konusu zarar içinde, bulunulan takvim yılının zararı ise o zaman “591 kodlu” “net dönem zararı” içerisinde gösterilmelidir.

Bilindiği gibi ticari hayatın olağan akışı içerisinde borca batıklık ölçüsünde bir zararın birden meydana gelmesi çok istisnai bir durum niteliğinde olacağından genellikle borca batıklık sürecinin geçmiş yıl zararlarının toplamının varlığı ve devam etmesi ile mümkün olabilecektir. Bu bağlamda borca batık anonim şirketlerin borca batıklığını saptarken işin doğası gereği sadece içinde bulunulan takvim yılının sadece “591 kodlu” “Net dönem zararı” hesabına değil aynı zamanda “580 kodlu” “Geçmiş yıllar zararları” hesabına da bakılması gerekecektir. Bu durumda borca batıklık çerçevesinde yeni TTK’nun 376. maddesinin getirdiği ölçütler hatırladığında “(sermaye + kanuni yedek akçeler) x 1/2” ya da “(sermaye + kanuni yedek akçeler) x 2/3” formülünde geçen sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısını ya da üçte ikisini yok eden “zarar” ile bilançonun pasif kısmında yer alan 580 kodlu “geçmiş yıllar

zararları” ile 591 kodlu “Net dönem zararı” toplamları arasında özdeş bir bağlantı ortaya çıkmaktadır.

1.4.3 Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ve Borca Batıklık

Şubat 2011’de 6111 sayılı Kanun⁶³’un devamı niteliğinde olan ve Eylül 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı **“İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun⁶⁴”** ile bazı alacakların yeniden yapılandırılmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Ayrıca 6552 sayılı Kanun’un uygulanmasına ilişkin olarak Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan SERİ NO:1 nolu **“Bazı Alacakların 6552 Sayılı Kanun Kapsamında Yeniden Yapılandırılmasına Dair Genel Tebliğ⁶⁵”** ile bu yapılandırma işleminin uygulanış biçimi ve hangi durumdaki alacakların yapılandırılacağı belirlenmiş bulunmaktadır⁶⁶.

Bu bağlamda alacakların 6552 sayılı Kanun çerçevesinde yapılandırılarak ödenebilmesi için 6552 sayılı Kanun’un 73. maddesinde belirtilen tür ve dönemden kaynaklı bir alacak olması, bunun dışında “kesinleşmiş alacak” konumuna gelmesi ve 6552 sayılı Kanun’un yayımlandığı tarih itibarıyla vadesi geldiği halde ödenmemiş ya da ödeme süresi henüz geçmemiş olması gerekmektedir. Bu bağlamda 6552 sayılı Kanun’un 73. maddesine göre bir alacağın yapılandırma işleminden faydalanabilmesi için bu üç şartın mevcut olması gerekmektedir.

Bu çerçevede 6552 sayılı Kanun’un 73. maddesinde Maliye Bakanlığı’na bağlı idareler tarafından takip sürecine alınmış olan ve kesinleşmiş kamu alacakları ile belediyelere ve büyükşehir belediyelerinin su ve kanalizasyon idarelerine ait kesinleşmiş alacaklarının yapılandırma işlemine tabi tutularak ödenmesine ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir. 6552 sayılı Kanun’un 73. maddesinde, alacakların

---

⁶³ 6111 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, Resmi Gazete, Tarih: 25 Şubat 2011 Cuma, Sayı: 27857, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110225M1-1.htm>, ET:3.12.14.

⁶⁴ Resmi Gazete, Tarih: 11 Eylül 2014 Perşembe, Sayı: 29116, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/09/20140911M1-1.htm>, ET:3.12.14.

⁶⁵ Resmi Gazete, Tarih: 27 Eylül 2014 Sayı: 29132, <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/09/20140927.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/09/20140927.htm>, ET:11.12.2014.

⁶⁶ 6552 sayılı Kanununun 73 üncü maddesi kapsamına, 213 sayılı Kanun kapsamına giren vergiler ve vergi cezaları ile bunlara bağlı gecikme faizleri, gecikme zamları gibi fer'i alacaklar girmektedir.

yapılandırılmasında bu alacaklara ait faiz, cezai faiz, gecikme faizi ve gecikme zammı gibi fer'i amme alacakları yerine 6552 sayılı Kanun'un yayımlandığı tarihe kadar Yİ-ÜFE aylık değişim oranlarının esas alınarak düzenleneceği belirtilmektedir. Bu bağlamda Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak Yİ-ÜFE tutarı, fer'i alacaklar için esas alınan hesaplama yöntemleri kullanılarak tespit edilmektedir⁶⁷.

6552 sayılı Kanun'un 74. maddesine göre yapılandırma işlemindeki miktarın belirlenmesinde bilanço esasına göre defter tutan kurumlar vergisi mükellefleri, 31 Aralık 2013 tarihinden itibaren düzenledikleri bilançolarının temel ölçüt alınması gerekmektedir. Böylece anonim şirketlerin bilançolarında bulunmayan kasa mevcutları ve anonim şirketin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla (ödünç verme ve benzer nedenlerle ortaya çıkan) ortaklarından alacaklı bulunduğu tutarlar ile ortaklara borçlu bulunduğu tutarlar arasındaki net alacak miktarını 6552 sayılı Kanun'un yayımlandığı tarihi izleyen üçüncü ayın sonuna kadar vergi dairelerine beyan etmeleri gerekmektedir. Böylece anonim şirketlerin hem bilançolarındaki kayıtlarını düzeltmelerine hem de kayıtlarının olması gereken değerlere ulaşmasına imkân tanımaktadır.

6552 sayılı Kanun ile şirketlerin bilançosundaki özsermaye hesabını eksiltten geçmiş yıl zararlarının yapılandırılması ve kanunen kabul edilmeyen giderlerinde bir kerelik olmak kaydıyla bu yapılandırma kapsamında değerlendirilmesi imkânı getirilmiştir⁶⁸.

Böylece devletin alacakları yapılandırılırken hem şirketlerin borçlu kalmaması hem de devletin alacağını tahsil edilmesi amaçlanmıştır. Ancak bu durum anonim şirketlerin yeni TTK'nun 376. maddesi gereğince sermayesinin yarısı ya da üçte ikisinden fazlası azalışların yaşanmasına neden olabilmesi mümkündür. Kanunen kabul

---

⁶⁷ Resmi Gazete, Tarih: 27 Eylül 2014 Sayı: 29132, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/VERGİ%20BORÇLARININ%20YAPILANDIRILMASI%20VE%20KASA%20AFFI%20%20GENEL%20TEBLİĞİ%20SERİ%20NO%201.pdf>, ET:11.12.2014.

⁶⁸ 6552 sayılı Kanun "şirketler" ibaresini geniş kullandığından bu ibare içerisinde konumuz gereği anonim şirketlerde girmektedir. Dolayısıyla bu husustaki irdeleme borca batık olan anonim şirketler üzerinde yoğunlaştırılacaktır.

edilmeyen giderlerin de geçmiş yıl zararları gibi kabul edilmesi ve yapılandırılması anonim şirketlerin bilançosunun pasif tarafının şişmesine neden olmaktadır. Bu durumda anonim şirketin bilançosuna dikkat edildiğinde anonim şirketin yeni TTK'nun 376. maddesine göre borca batık hale gelmesine neden olacaktır. Bu yapılandırma işlemi neticesinde anonim şirketin borca batıklığının saptanmasından sonra tasfiyeyle karşı karşıya gelmesine neden olabilecektir.

Diğer taraftan 6552 sayılı Kanun'un muhasebe hukuku bakımından da etkileri ve sonuçları meydana gelmiştir. Şöyle ki; Türkiye, Uluslararası Denetim Standartlarını, Türkiye Denetim Standartlarını, Türkiye Muhasebe Standartlarını ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını kabul etmiş bir ülke durumundadır. Yukarı da adı anılan standartlar eşliğinde anonim şirketlerin yapılandırılması neticesinde kanunen kabul edilmeyen giderlerin de geçmiş yıl zararı gibi gösterilmesi neticesinde bozulmuş bilançosunun bağımsız denetim sonucunda olumlu rapor alması pek mümkün gözükmemektedir. Olumlu bir bağımsız denetim raporu olmayınca da anonim şirketin nakdi değer yaratamamasına, bankalardan kredi alamamasına, yerli ve yabancı yatırımcıların yatırım yapmamasına ve buna ilaveten yabancı ortakların gelmesine engel olmaktadır. Çünkü anonim şirkete yatırımda bulunacakların, anonim şirkete kredi verecek olan kredi kuruluşlarının ve bankaların anonim şirket hakkındaki ilk durumu ancak anonim şirketin bilançolarından öğrenebilmektedirler. Bu bağlamda anonim şirketin geçmiş yıl zararlarının ve kanunen kabul edilmeyen giderlerinin yapılandırma neticesinde özsermaye hesabını azaltması şirketin yukarıda belirtilen olumsuz durumlarla karşılaşmasına neden olmaktadır.

Çözüm olarak bir defaya mahsus yeniden değerlendirme ya da enflasyon düzeltmesinin yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda 2014 yılı baz alınarak yeniden değerlendirilmekte. Böylece yeniden değerlemenin yapılmasıyla birlikte anonim şirketin malvarlıkları, demirbaşları, gayrimenkulleri, yani kısaca bilançolarının aktif tarafındaki birçok kalemin yeniden değerlemeye tabi tutularak oluşacak maddi değer ile birlikte 6111 ve 6552 sayılı Kanun'dan doğan kanunen kabul edilmeyen giderler ve geçmiş yıl zararları bu fondan mahsup edilecek ve kalan kısım sermaye hesabına atılarak aktif ve pasif taraflar birbirini eşitleyerek anonim şirketin bilançosunu analiz eden birinin doğru

verilere ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Böylece; sabit kıymetler bugünkü değere gelecek ve malvarlıklarının gerçek değerleriyle değerlemeye alınmaktadır.

Enflasyon düzeltmesi yapılabilmesini için ise şu iki şartın oluşması gerekmektedir. Buna göre; son üç yılın enflasyonun oranının toplamının %100'ü aşması ve aynı zamanda da içinde bulunulan yılın enflasyonun da %10 olması gerekmektedir. Bu iki şartın birlikte gerçekleşmesi halinde ancak enflasyon düzeltilmesine gidilebilmektedir. Son üç yılın enflasyonun oranlarının toplamı, VUK'un "Enflasyon Düzeltmesi ve Yeniden Değerleme Oranı" başlıklı mükerrer 298. maddesine göre; Bakanlar Kurulu tarafından %35'e kadar düşürülmesi mümkün bulunmaktadır. Aynı zamanda da bulunulan yıl içindeki %10 olması gereken enflasyon oranını da %25'e kadar yükseltmeye yetkisi verilmektedir. Öyle ki, Bakanlar Kurulu bu enflasyon düzeltme oranını her an için ve durumun zaruretine göre belirlemeye yetkilidir.

Aslında bu hususa dair başka bir çözüm önerisi olarak ta; son üç yılın enflasyon oranları toplamının %100'den %35'e çekilmesinin ardından ayrıca içinde bulunulan yılın enflasyon oranının %10 olması halinde bir defalığına mahsus enflasyon düzeltmesine gidilebilmesini mümkün kılan bir geçici maddenin VUK'na ilave edilmesiyle de sağlanabilir.

Aslında enflasyon düzeltmesi yeniden değerlemeye göre daha kapsamlı düzenleme getirmektedir. Çünkü enflasyon düzeltmesi, anonim şirketin bilançosundaki tüm kalemlerin kayıtlı bedellerinden rayiç bedellerine güncellenmesiyle anonim şirketin bilançosundaki tüm kalemleri gerçek değerlerine getirmektedir.

Bu bağlamda enflasyon düzeltmesi yapılması tüm anonim şirketlerin bilançolarındaki fiktif borca batıklığın ortadan kaldırılmasında da daha etkili olduğunu söylenebilmektedir. Yani enflasyon düzeltilmesiyle anonim şirketin bilançosunun hem aktif hem de pasif tarafı revize edilebilmektedir. Oysa ki, yeniden değerlendirme sadece anonim şirketin bilançosunun aktifinde yer alan "Dönen Varlıklar" ile "Duran Varlıklar"ın bazı kalemlerini yeniden değerlemeye tabi tutabilmektedir. Bu durumda görülmektedir ki, borca batık anonim şirketin bilançosunun en güncel haliyle revize edilebilmesi enflasyon düzeltmesiyle daha mümkün olabilmektedir. Yani bu şartlar altında enflasyon düzeltmesinin daha doğru bir seçim olacağını ve anonim şirketin

bilançosundaki aktif pasif tüm kalemlerin rayiç değerleriyle bilançodaki yerlerini almasının sağlanacağını söylemek çok yerinde olacaktır.

Enflasyon düzeltilmesinin ya da yeniden değerlemenin yapılması, kanunen kabul edilmeyen giderlerin ve geçmiş yıl zararları ortadan kalkmasına neden olmakta bu da anonim şirketin borçluluk oranlarını azaltıp yerli ve yabancı yatırımcıyı çekmeye yaramaktadır. Yine enflasyon düzeltilmesi ve yeniden değerlendirme anonim şirketin bilançosunun IFRS ve TFRS standartların da uygun hale gelmesini sağlamaktadır.

Yeniden değerlemenin yapılmasından sonra ortaya çıkan miktar sermayeye eklenmekte ve anonim şirketin bilançosundaki pasif kısmın azalmasına neden olmakta ve fiktif olarak şirketlerin borca batık durumda olmasının önüne geçilmiş olmaktadır. Ayrıca enflasyon düzeltilmesi ve yeniden değerlendirme kâğıt üstünde borca batık anonim şirketlerin infisah nedenini ortadan kaldırabilmektedir⁶⁹.

1.5 Anonim Şirketlerin Diğer İnfisah Nedenleri ve Borca Batıklık

Anonim şirketlerin sona ermesi ya da sürekliliğinin (ömürlerinin) sona ermesindeki bir başka neden ise borca batıklık sebebiyle infisah etmesi durumudur. Anonim şirketlerin sermaye ve kanuni yedek akçelerinin toplamının üçte ikisinin karşılıksız kalıp borca batık hale gelmelerinin neticesinde, kanunda öngörülen önlemleri almamaları halinde kendiliğinden fesih sebebi olarak görülmüştür⁷⁰. Bir başka ifadeyle şirket alacaklılarının ve üçüncü kişilerin menfaatlerini korumak amaçlandığı için kanundaki hükümler, emredici niteliğe sahip olduğu gibi anonim şirketin son bulması gibi sert yaptırımları da mevcuttur.

Eski TTK'nun 324. maddesine göre; son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılması halinde, yönetim kurulu derhal toplanarak durumu genel kurula bildirmektedir. Anonim şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcutsa yönetim kurulu aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim etmelidir. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı

---

⁶⁹ Cevdet Akçakoca, “Af Yasasından Sonra Borca Batık Bilançoları Düzeltelim”, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/cevdet/0175/ET:21.11.14>.

⁷⁰ Deryal, s.226.

takdirde, umumi heyet bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile iktifaya karar vermediği takdirde anonim şirket feshedilmiş sayılmaktadır⁷¹.

Daha önce de belirtildiği gibi borca batıklık kavramına yeni TTK'nun 376. maddesinde yer verilmektedir. Yeni TTK'nun 376. maddesine göre son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırmak ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunmak durumundadır. Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde ise derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme kararı vermekte ya da sermayenin tamamlanmasına karar veremediği takdirde anonim şirket kendiliğinden sona ermektedir. Anonim şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartması gerekmektedir. Bu bilançodan aktiflerin, anonim şirketin alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu anonim şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirmekte ve anonim şirketin iflasını istemektedir⁷².

Yeni TTK ile son yıllık bilançodaki hem sermaye hem de kanuni yedek akçeleri toplamını baz almaktadır. Nitekim bunun anonim şirketin devamlılığı adına daha uygun olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Ancak bu hükümlerle anonim şirketin sürekliliğini ve ticari hayatının biraz daha uzun olmasını sağlarken eski TTK ile yeni TTK hükümleri karşılaştırıldığında, anonim şirketin borca batık hale geldiğinde daha az mal varlığına sahip olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda anonim şirketten alacakları olanların ve üçüncü kişilerin alacaklarına daha az miktarda nakdi ya da aynı bir mal

---

⁷¹ Eski TTK m. 324- "Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflâsına hükmetmektedir. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa yönetim kurulunu veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflâs kararını tehir etmektedir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır."

⁷² Yeni TTK m.376- "Meğer ki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildiri olarak kabul olunur."

varlığının mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Yani bir başka deyişle üçüncü kişilerin haklarının korunmadığını söylenilebilmektedir.

Her ne kadar yeni TTK ile anonim şirketlerde “işletmenin devamlılığı” esası korunmaya çalışılsa da bunun tasfiye sürecine girildiğinde görülmesi pekte mümkün olamamaktadır. Eski TTK’nda anonim şirketin malvarlığının satış fiyatları üzerinden hesaplayarak bir ara bilanço hazırlanmasından bahsedilmişse de yeni TTK ile “muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço hazırlanması” ifadesiyle anonim şirketin belirli olmayacağı bir durum içinde bırakıldığı da mümkün olmaktadır.

1.6 Borca Batıklık ve Muhasebe Hukuku İlişkileri

1.6.1 Muhasebe Hukuku Bakımından Sermaye-Borca Batıklık İlişkisi

Türkçe de “borca batıklık” “borca batmak” fiilinden türetilmiş bir isim olup aynı zamanda bir hukuk ve işletme terimi olarak ta yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde “borca batmak” fiili “*çok borçlu olmak*” anlamında ifade edilmektedir⁷³. Aslında bu fiil deyimsel bir yapıya da sahiptir. Çünkü borca batmak fiili gerçek hayatta bir suya batmak ya da bir çamura batmak gibi gerçek bir olay değil de bu olaylardan örneksenerek kişinin çok borçlu olduğunu ifade etmek için kullanılmıştır.

İktisadi ve ticari hayatta borca batmak eylemi sıkça duyulan bir terim durumunda olup genellikle iktisadi ve ticari faaliyette bulunan gerçek ya da tüzel kişilerin işlerin rast gitmemesi, işlerinin bozulması, zarar etmesi ya da öngöremediği iktisadi, ticari veya bunların dışında başka olaylarla mali durumunun bozulması anlamına gelmektedir.

Borca batıklığın muhasebe hukuku, ticaret hukuku ve vergi hukuku bakımından da kendine has anlamları bulunmakta ve incelenmesi gerekmektedir.

Bilindiği gibi muhasebe hukukunda; sosyal sorumluluk, kişilik, işletmenin sürekliliği, dönemsellik, parayla ölçülme, maliyet esası, tarafsızlık ve belgelendirme, tutarlılık, tam açıklama, ihtiyatlılık, önemlilik ve özün önceliği kavramı⁷⁴ şeklinde oniki

⁷³ Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.528c79121307d4.05970923, ET: 20.11.2013.

⁷⁴ Ümit Ataman, **Genel Muhasebe**, C. I, İkinci Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, Mart 1996, s.5.

tane kavram belirlenmiş olup bu kavramlar muhasebe biliminin ve mesleğinin anayasal normları olarak kabul edilmektedir⁷⁵.

Bu bağlamda borca batıklık teriminin muhasebenin temel kavramlarından olan “**işletmenin sürekliliği**” kavramıyla yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü işletmenin sürekliliği kavramı, işletmenin devamlılığı ve öngörülebilir bir gelecekte de faaliyetlerini sürdürebileceği varsayımına dayanır⁷⁶. Nitekim yeni TTK’nun 376. maddesinin 3. fıkrası da borca batıklığı işletmenin sürekliliği kavramı ile ilişkilendirmektedir. İşletmenin sürekliliği kavramı; işletmelerin faaliyetlerinin bir süreye bağlı olmaksızın sürdürüleceğini ifade eder. Yani işletmenin sürekliliği işletme sahiplerinin ya da paydaşlarının ömürleriyle bağlı değildir. Muhasebe doktrininde işletmenin sürekliliği kavramı “maliyet esası”nın temelini oluşturduğu kabul edilen bir gerçektir⁷⁷. Maliyet esası kavramı ise para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade eder⁷⁸.

Muhasebe tekniği bakımından borca batıklığın, “temel muhasebe denkliği” denkleminde gösterilmesi de mümkündür. Bilindiği gibi temel muhasebe denkliği aktiflerin pasiflere denk ya da eşit olmasını gerektirir.

Bu hesaba göre: **Aktifler=Pasifler** şeklindedir. Bu muhasebe denkliğini daha alt bileşenlerine ayırırsak o zaman **Varlıklar**⁷⁹ = **Borçlar + Özkaynaklar** şeklinde göstermek mümkündür. Bilanço ise bu denklemin tablo haline getirilmiş şekli olup bir işletmenin varlıklarını, borçlarını ve özkaynaklarını göstermektedir. Buna göre temel muhasebe denkliğinin solunda kalan varlıklar bilançonun aktif kısmına, muhasebe denkliğinin sağında kalan borçlar ve özkaynaklar ise bilançonun pasif kısmına yazılır⁸⁰.

Bilanço da yeralan varlıklar, borçlar ve özkaynaklar kavramsal olarak farklı içeriklere sahiptir. Örneğin muhasebe denkliğinin solunda olan ve işletmenin sahip

⁷⁵ Cemal Elitaş, **Muhasebe Araştırma Yöntemleri**, Gazi Kitabevi, Ankara, Eylül 2011, s.19.

⁷⁶ Ahmet Kızıl / Mehmet M. Fidan / Cevdet Kızıl / İrem Keskin, **TMS-TFRS Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları**, DER Yayınları, Yayın No: 435, İstanbul, 2013, s.5.

⁷⁷ Ataman, s.6.

⁷⁸ Ataman, s.7.

⁷⁹ Mevcutlar + Alacaklar varlıklar kısmında yer alır.

⁸⁰ Ataman, s.11.

olduğu değerleri ifade eden varlıkları; para, mal, alacak, bina, makine, teğhizat ve benzeri unsurları içermektedir. Borçlar ise işletmenin satıcılara, bankalara, personele ve diğer üçüncü kişilere olan senetli, senetsiz kısa ve uzun vadeli borçlarının toplamından oluşur⁸¹. Özkaynaklar ise işletmeye kuruluş sermayesi olarak konulan değerden başka işletmenin kendi faaliyetlerinden elde edilen ama işletme sahibine verilmeyip işletmenin kendisinde bırakılan kârları da içerir⁸².

İşletmede meydana gelen ticari işlemler sonucu işletmenin bilançosunun aktif ve pasifinde değişmeler meydana gelecektir. Başka bir ifadeyle işletmede meydana gelen ticari işlemler sonucu işletmenin varlık, borç ve sermaye tutarları bir değişime uğrayacaktır. Ancak meydana gelen bu değişikliklerin temel muhasebe denkliğindeki aktif ve pasiflerin eşitliğini bozmaması gerekmektedir. Temel muhasebe denkliğindeki eşitliğin herhangi bir kaleminde meydana gelen bir değişikliğin, eşitliğin diğer bir kaleminde de aynı tutarda bir değişiklik meydana getirmesiyle mümkün olacaktır. Yani bu eşitliğin bozulması, eşitliğin her iki tarafındaki kalemlerde farklı tutarda bir değişiklik yapılması ile mümkün olabilir⁸³. Bu husus şirketin borca batıklığının saptanmasında da öncelikle dikkat edilmesi gereken bir durumdur.

Bir anonim şirketin borca batık olup olmadığını anlayabilmek için yukarıdaki temel muhasebe denkliğine ve bilanço tekniğine başvurmak gerekmektedir. Buna göre bir işletmenin bir faaliyet döneminde kâr ya da zarar durumunda olduğunu anlayabilmek için o işletmenin “dönem sonu özkaynakları / DSÖK” toplamı ile “dönem başı özkaynaklar / DBÖK” toplamının karşılaştırılmasına bakmak gerekmektedir⁸⁴.

Özkaynakları ise mevcutlarla alacakları toplayıp bulunan miktardan borçları düşmek suretiyle bulunabilir. Bu bir formülle gösterilirse:

$$\text{Özkaynaklar} = \text{Mevcutlar} + \text{Alacaklar} - \text{Borçlar}$$

Bu durumda kâr, kira, faiz, komisyon ve benzeri gelirler özkaynakları arttıran bir unsurken yine kira, faiz, komisyon ve benzeri giderler ise özkaynakları azaltıcı bir unsur durumundadır.

---

⁸¹ Ataman, s.11.

⁸² Ataman, s.11.

⁸³ Ataman, s.11.

⁸⁴ Ataman, s.16.

Buna göre bir işletmenin kârda ya da zararda olup olmadığını anlamak için aşağıdaki şu ölçülerden yararlanabiliriz:

$DSÖK > DBÖK \Rightarrow$ İkisi arasındaki fark kadar kâr vardır.

$DSÖK < DBÖK \Rightarrow$ İkisi arasındaki fark kadar zarar mevcuttur.

$DSÖK = DBÖK \Rightarrow$ Kâr veya zarar mevcut değildir⁸⁵.

Ancak ortaya çıkan bu farklara dönem boyunca işletmenin sahiplerince işletmeye ilave edilen değerlerin indirilmesi gerekmektedir. Yine aynı şekilde işletmeden çekilen değerler varsa bunların da ortaya çıkan değerlere ilave edilmesi gerekir. İşletmeye ilave edilen değerler genellikle sermaye artırımını, ortakların karşılıksız ödemeleri, emisyon primleri gibi değerlerdir. Buna karşın işletmeden çekilen değerler olarak ta dağıtılan kârlar, sermayenin azaltılması, ödenen vergiler gibi değerler anılabilir. Bu işlemler özkaynakların saptanması bakımından önemli niteliktedir.

Bilindiği gibi özkaynaklar; işletmenin sahip veya ortaklarının bilanço tarihinde işletmeye yapmış oldukları sermaye yatırımlarının tutarını gösteren, ödenmiş sermaye ile sermaye yedekleri, geçmiş yılların kârları ve geçmiş yılların zararları, dönem net kârı veya zararını kapsar. Bunlara örnek olarak hisse senedi ihraç primleri, maddi duran varlıkları, yeniden değerlendirme artışları, kanunen ayrılması gereken yedekler, özel fonları v.s. gösterilebilmektedir⁸⁶. Bu bağlamda borca batıklığın saptayabilmesi için yine özkaynaklar kavramına dayanmak gerekmektedir.

Şöyle ki özkaynaklar kavramını açıklamakta ifade edilen ($DSÖK < DBÖK \Rightarrow$ İkisi arasında fark kadar zarar mevcuttur) parantez içindeki formülle ortaya çıkan zararın hangi noktadan sonra borca batıklığa vardığını kestirebilmek mümkün olacaktır.

Varsayalım ki bir KLM anonim şirketinin dönem başı özkaynaklar miktarı ($DBÖK$) 120 birim olsun ve yine varsayalım ki dönem sonu öz kaynaklar miktarı da 100 birim olsun. Bu durumda $DSÖK - DBÖK = ZARAR$ denklemi uyarınca KLM anonim şirketi için de dönem sonu özkaynak miktarından dönem başı özkaynak miktarı çıkarıldığında ($100 - 120 = -20$) -20 birim zarar olduğu görülmektedir. Görüldüğü üzere

---

⁸⁵ Bu formüller Ataman, s.16'dan naklen alınmıştır.

⁸⁶ Ataman, s.28.

KLM A.Ş o dönem için -20 birim zarar halinde olup ancak bu zararın “borca batık” hale getirir bir zarar olup olmadığını anlayabilmek için muhasebe mevzuatının dışında 6102 sayılı TTK’nun borca batıklığı düzenleyen 376. maddesi 1.fıkrası hükmüne bakmak gerekmektedir. Çünkü borca batıklık durumu “zarar” kavramının ötesinde işletmeye hukuki sonuçları olan bir olgu durumundadır. Yeni TTK, m.376/1’in hükmüne bakıldığında; **“Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa...”** denilmektedir. Ayrıca yeni TTK, m.376/2’ye göre de **“Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde...”** olması gerekmektedir. Bu durumda işletmenin borca batıklığının sınır değerlerini son yıllık bilançoya göre sermaye + yedek akçelerin toplamının yarısından başlayıp üçte ikisine kadar bir noktaya devam etmektedir⁸⁷.

Bu formüleştirelirse: Sermaye (S) ile gösterilsin; Kanuni Yedek Akçe de (KYA) diye gösterilsin. Bu durumda $(S + KYA)/2 \rightarrow 2(S + KYA)/3$ arasındaki tanım aralığı işletmenin borca batıklığına karşılık gelmektedir. Rakamsal bir örnekle $(100 + 50)/2 = 75$ birim bir sonuç ile $2(100 + 50)/3 = 100$ birim arasında yine bir borca batıklık tanım aralığı bulunmaktadır.

Buna göre zarar eden bir şirketin borca batık olduğunu saptayabilmek için yukarıdaki hüküm gereği o ilgili mali yılın sonunda düzenlenmiş bir kapanış bilançosuna ihtiyaç olmakta ve böylece o bilançoya bakarak uğranılan zararların bilançonun pasif tarafında yer alan sermaye ile kanuni yedek akçelerinin en az yarısını yok etmesi gerekmektedir. Bu durumda anonim şirket artık zarar eden bir işletme yapısından daha da ileri giderek borca batık bir işletme haline gelmekte ve devamında da o işletmeyi tasfiye sürecine girmektedir. Bu ilişki de işletmenin zarar ve borca batık olma durumunu saptarken doğal olarak yine o işletmenin dönem başı açılış bilançosunun ve DBÖK miktarının veri alınması gerekmektedir.

Ancak bu bağlamda amir hüküm olan yeni TTK’nun 376. maddesinin 3. fıkrasına da bakmak gerekmektedir. Bu fıkra hükmüne göre şirketin borca batık durumda bulunduğu ve iflas şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulunun

---

⁸⁷ Kendigelen, s.267 ve devamı.

aktiflerin işletmenin devamlılığı esas çerçevesinde muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilançosunu çıkartması gerekmektedir⁸⁸.

Şimdiye kadar bahsedilenlerin ışığında görülmektedir ki borca batıklığı sermaye ve yedek akçe unsurları üzerinde değerlendirmek gerekmektedir. Bunun için borca batıklık kapsamında sermaye ve yedek akçe kurumlarının yine muhasebe bilgileri eşliğinde açıklanması da gerekmektedir. Buna göre borca batıklık kapsamındaki **sermayeyi** muhasebe hesap kodu açısından hangi kodla tanımlamak da önem kazanmaktadır. Bilindiği gibi sermaye muhasebe hesap kodu sisteminde “500 Sermaye Hesabı” olarak gösterilmektedir. “500 Sermaye Hesabı” da normalde işletme sahibi ya da sahiplerinin işletmeye sermaye olarak verdiği değerlerin karşılığının izlendiği hesap anlamına gelmektedir⁸⁹. Anonim şirketlerde ise sermaye üçüncü kişiler bakımından büyük önem arz ettiğinden sermayenin değiştirilmesi yeni TTK’nun öngördüğü bazı hukuki işlemlerin yerine getirilmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu yüzden hem hukuken hem de tek düzen muhasebe sistemi bakımından “500 Sermaye Hesabı”, muhasebe denkleminde yani bilançonun pasif tarafında yer alan bir hesap niteliğindedir. “500 Sermaye Hesabı”nın ifade ettiği sermaye ile yeni TTK’nda borca batıklık kapsamında adı geçen sermayenin bu bağlamda karşılaştırılması da gerekmektedir.

Yeni TTK’na bakıldığında sermaye kavramı tek bir anlamda belirtilmemiştir. Dolayısıyla bu durum kavramsal bir karışıklığa yol açmaktadır. Şöyle ki yeni TTK’nda kayıtlı sermaye dikkate alınarak ve genel olarak “**sermaye**” terimi kullanılmışsa da, özellikle belirli oranlara işaret eden maddelerde hem “*esas sermaye*” hem de “*çıkartılmış sermaye*” terimleri birlikte kullanılmıştır⁹⁰. Yeni TTK’nun 329. maddesinin⁹¹ 1. fıkrası anonim şirketi; sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan bir şirket olarak görmektedir. Yani yeni TTK’na göre de esas sermaye önceden saptanan

⁸⁸ 6102 sayılı TTK, m.367/3- “...Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister. Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildiri olarak kabul olunur.”

⁸⁹ Orhan Sevilengül, **Genel Muhasebe**, 17. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013, s.600.

⁹⁰ Kendigelen, s.267 (96 no’lu dipnottan naklen).

⁹¹ 6762 sayılı TTK, m.269- “Anonim Şirket, bir unvana sahip, esas sermayesi muayyen ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mamelekiyle mesul bulunan bir şirkettir.”

belirli bir sermaye anlamına gelmektedir⁹². Yeni TTK’nda anonim şirketlerdeki “sermaye” kavramını diğer şirketlerin sermaye kavramından farklılaştırmak için “esas sermaye” kavramı tercih edilmiştir⁹³. Yine kayıtlı sermaye sistemini kullanan anonim şirketlerin “sermaye” kavramı yerine de “başlangıç sermayesi” kavramı kullanılmaktadır. Genel kurul tarafından belirlenen esas sözleşmede yazılı olmak şartıyla ticaret siciline tescil edilmiş tavan sermaye yerine ise “kayıtlı sermaye” ifadesi kullanılmaktadır (6362 sayılı SerPK, m.3/1)⁹⁴. Ayrıca kayıtlı sermaye sistemi içinde yönetim kurulu kararıyla çıkarılmış payların tümünün itibari değerlerinin toplanmasıyla “çıkarılmış sermaye” kavramına ulaşmak mümkün bulunmaktadır (yeni TTK, m.332/2⁹⁵; 6362 sayılı SerPK, m.3/1). Çıkarılmış sermayenin sınırının belirlenmesinde ise başlangıç sermayesi ile belirlenen tavan sermaye yani kayıtlı sermaye arasında olmaktadır⁹⁶.

Anonim şirketlerde ortakların sınırlı sorumluluğunun olması sebebiyle şirkete getirilen para (nakit) ya da para ile değeri ifade edilebilen aynı varlıkların üzerinde hiçbir haciz, rehin, tedbir gibi sınırlayıcı hakkın bulunmaması şartıyla şirketin alacaklılarının teminatı durumundaki sabit miktara “esas sermaye” denilmektedir⁹⁷.

Yeni TTK’nda anonim şirketin kurulmasındaki ana unsurlardan olan “sermaye”, “esas sermaye”, “başlangıç sermayesi”, “kayıtlı sermaye” (tavan sermaye) muhasebe hukukunda ise anonim şirketin bilançonun pasif tarafında bulunan ve 500 hesap numarasıyla hesap planında yer alan “Sermaye Hesabı” kavramı anonim şirketin faaliyete başlamasıyla hem ticaret hukukunda hem de muhasebe hukukunda aynı ifadeler kabul edilmektedir. Bu başlık altında sonuç olarak borca batıklık çerçevesinde 500 Sermaye Hesabı kodundaki sermaye ile yeni TTK’nda geçen esas sermayenin birbirinin muadili olduğu sonucuna varmak mümkün bulunmaktadır. Yani 500 Sermaye Hesabı kodundaki miktarı değişmeyen sermaye ile borca batıklık nedeniyle

---

⁹² Eriş, s.79.

⁹³ Üçışık/Çelik, s.27.

⁹⁴ Üçışık/Çelik, s.29.

⁹⁵ 6762 sayılı TTK, m.272- Özel kanunlarda aksine hüküm olmadıkça esas sermaye miktarı elli milyar Türk Lirasından aşağı olamaz. Bu miktar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar arttırılabilir.

(*) 22.12.2001 tarih ve 2001/3500 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 1. maddesi hükmü gereğince beş milyar Türk Lirası olarak öngörülen asgari esas sermaye miktarı elli milyar Türk Lirasına yükseltilmiştir.

⁹⁶ Üçışık/Çelik, s.29.

⁹⁷ Karayalçın, s.88.

Eski TTK'nda görüldüğü gibi borca batıklığın saptanmasında daha önce değinilen ve muhasebe hukukunda da aynı kavramı karşılayan 500 Sermaye Hesaba kullanılmaktaydı. Yeni TTK'nun getirdiği genel yaklaşımdan ilham alarak 500 Sermaye Hesabının kullanılmasının yanında 540 Kâr Yedekleri Hesabının alt kalemlerinden olan 541 Kanuni Yedek Akçe Hesabının da 500 Sermaye Hesabına ilave edilerek, sermaye kaybının yani borca batıklık durumunun daha gerçekçi verilerle ulaşılmasını sağlamaktadır.

Böylece yeni TTK'nun 376. maddesiyle anonim şirketlerde borca batıklık durumunun ortaya çıkması daha gerçekçi verilere bağlanırken yeni TTK'nun her alanda olduğu gibi borca batıklık durumunun hesaplanmasında da kanuni yedek akçe kavramını dâhil ederek anonim şirketin iç kaynaklarından yararlanarak finansman yaratılmasına önem vermektedir.

1.6.2 Muhasebe Hukuku Bakımından Yedek Akçeler-Borca Batıklık İlişkisi

Bilindiği gibi anonim şirketlerde de dönem kârının paylaşılmasında hangi çıkarların ne oranda üstün tutulacağı; anonim şirket ve muhatapları arasında çıkar dengesinin hangi esaslara göre sağlanacağı gibi hususlar ülkenin iktisat ve hukuk politikasınca benimsenen tercihlerine göre yapılmaktadır¹⁰⁰. Buna göre sermaye kavramında olduğu gibi yedek akçe kavramını da başta Türk Ticaret Kanunu olmak üzere muhasebe ve vergi mevzuatı belirlemektedir. Böylece yedek akçelerin üçüncü kişilere de kanun tarafından tanınan bir teminat niteliği sağlanmış olmaktadır¹⁰¹.

Genel lügat ifadesiyle; yedek akçe kavramı bir işletmede elde edilen dönem sonu kârının, kâr payı olarak dağıtılmayan veya kanun ya da ana sözleşme gereğince dağıtılmayan, gelecekte ortaya çıkacak olan, gereksinim ve zararların karşılanması için ayrılan para ya da ihtiyat akçesi anlamına gelmektedir¹⁰².

---

¹⁰⁰ Karayalçın, s.112-113.

¹⁰¹ Danıştay 12. Dairesi Kararı, Tarih: 07.06.1976, Danıştay Dergisi, Sayı: 24-25, s.552-553, (Karayalçın, s. 113, İno'lu dipnottan naklen). Danıştay'a göre de; kanuni yedek akçe üçüncü kişilere bir teminattır. Yabancı şirketin (İCİ) Türkiye şubesi de Türk kanunlarına göre kanuni yedek akçe ayırmaya mecburdur. Transfer edeceği kâr tutarından kanuni yedek akçenin düşülmesi gerekir.

¹⁰² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.529687a7967857.61157844, ET: 22.11.2013.

Yedek akçe, muhasebe hukuku ve ticaret hukuku bakımından ele alındığında yedek akçenin dönem kârından işletme içinde tutulan kısmı olarak ifade edilmektedir¹⁰³. Yine muhasebe hukuku anlamıyla da yedek akçe kavramı anonim şirketin ömrünü devam ettirmesi yani işletmenin sürekliliğini¹⁰⁴ sağlamak amacıyla anonim şirketin gelecekte ki riskleri ve zararlara karşı her yılsonunda elde ettikleri kârdan belli oranlar düzeyinde ayırdıkları para miktarı olarak ifade edilebilmektedir¹⁰⁵. Yine muhasebe hukuku bakımından yedek akçeler; kanuni yedekler, statü yedekleri, olağanüstü yedekler ve diğer kâr yedekleri şeklinde tasnife tabi tutulmaktadır¹⁰⁶.

Konuya ticaret hukuku bakımından yaklaşıldığında teknik anlamda yedek akçe (réserve, Rücklage), anonim şirketin yıllık kârından ayrılan, ortaklara dağıtılmayan, şirket içerisinde bırakılan tutar anlamına gelmektedir¹⁰⁷ (yeni TTK, m.519)¹⁰⁸. Yeni Türk Ticaret Kanunu yedek akçeleri kanuni yedek akçe (yeni TTK, m.519) ve ihtiyari yedek akçe (yeni TTK, m.521) olarak ayırmaktadır. Ticaret hukukunda genel kanuni yedek akçeleri ise I. Tertip yedek akçeler ile II. Tertip yedek akçelerin toplamı olarak kabul edilmektedir¹⁰⁹.

Muhasebe hukukunda, bilanço da Kanuni yedek akçeler, **540 KANUNİ YEDEKLER** hesabı ile gösterilirken bu hesap kaleminin altında ise I. Tertip yedek akçe ile II. Tertip yedek akçenin toplamı olarak yer almaktadır. İkisi arasındaki en büyük ayırım I. Tertip yedek akçede zorunluluk durumu söz konusuysen, II. Tertip yedek akçenin belirlenmesi için ortaklara ve üçüncü kişilere kâr payı dağıtılması kararı ile kârın %10 u kadar akçe ayrılması imkânının söz konusu olmasıdır. Yani şirketin elde ettiği kârdan pay dağıtması halinde II. Tertip yedek akçe ayırabilmektedir¹¹⁰. Nitekim yeni TTK'nun 523. maddesine göre de kanuni ve esas sözleşmede öngörülen isteğe

---

¹⁰³ Karayalçın, s.112.

¹⁰⁴ Muhasebe'nin temel kavramlarından biri olan süreklilik kavramı, işletmenin kuruluş sözleşmesinde herhangi bir tarih belirtilmemiş ve sözleşmede de işletmenin ömrünün bir faaliyetin gerçekleşmesine bağlanmamışsa o işletmenin ömrünün sahiplerinin ömründen farklı olduğunu kabul eden süreklilik kavramı işletmenin ömrünü sonsuz olarak kabul etmiştir.

¹⁰⁵ Sevilengül, s.608

¹⁰⁶ Sevilengül, s.609.

¹⁰⁷ Karayalçın, s.113.

¹⁰⁸ 6762 sayılı TTK, m.466 da yedek akçe safi kârdan ayrılmaktaydı. 6762 sayılı TTK'nun 466. maddesine göre; *"her yıl safi kârın yirmide birinin, ödenmiş esas sermayenin beşte birini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayrılması mecburidir."*

¹⁰⁹ Öztürk, s.197.

¹¹⁰ Sevilengül, s.609.

bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça pay sahiplerine dağıtılacak kâr payı belirlenmemektedir.

1.6.2.1 Birinci Tertip Yedek Akçenin Hesaplanması

Yeni TTK'nun 519. maddesinin 1. fıkrasına göre; yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçe ayrılması gerekmektedir¹¹¹. Yani şöyle formüle edilirse:

Genel Kanuni Yedek Akçe = GKYA

Yıllık Kâr = YK

Ödenmiş Sermaye = ÖS

Buna göre; GKYA = YK x %5 → ÖS x %20

Diyelim ki bir anonim şirketin 500 sermaye hesabı kodundaki sermayesi 1000 birim olsun. Bunun 600 birimi Ödenmiş sermaye 400 birimi de ödenmemiş sermaye olsun. Yine diyelim ki yıllık kârı da 100 birim olsun. Bu verilere göre bu anonim şirketin yeni TTK'nun 519. maddesinin 1. fıkrasına göre ayrılması gereken genel kanuni yedek akçe miktarı yukarıdaki formül eşliğinde şöyle hesaplanacaktır:

GKYA = ?

YK = 100 birim

ÖS = 600 birim

GKYA = YK x %5 → ÖS x %20

---

¹¹¹ 6102 sayılı TTK, m.519/2- Birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da; a) Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı, b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı, c) Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir. (3) Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir. (4) İkinci fıkranın (c) bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketler hakkında uygulanmaz. (5) Özel kanunlara tabi olan anonim şirketlerin yedek akçelerine ilişkin hükümler saklıdır. 2. Şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçe ve yeniden değerlendirme fonları

$$\text{GKYA} = 100 \text{ birim} \times \%5 \rightarrow 600 \text{ birim} \times \%20$$

$$\text{GKYA} = 5 \text{ birim} \rightarrow 120 \text{ birim.}$$

Bu hesaba göre bu anonim şirket 100 birimlik yıllık kârından genel kanuni yedek akçeyi en az 5 birim en fazla 120 birim ayırabilecektir. Ama örneğimizde anonim şirket en fazla 95 birim ayırabilmektedir. Ancak yedek akçe ayırma işlemi yıllara yayılı bir işlem süreci olduğundan bu işlem sürecinin “dur noktası” ödenmiş sermayenin %20’si sınırı olacaktır. Yani yukarıdaki örnekte verilen hesaba göre şirket o yıl yıllık kârından 5 birim genel kanuni yedek akçe ayırarak 120 birimlik sınıra 5 birim aktarımda bulunmuştur. Bu hesaba göre $120 \text{ birim} - 5 \text{ birim} = 115 \text{ birim}$ doldurulması gereken genel kanuni yedek akçe stoğu bulunmaktadır.

1.6.2.2 İkinci Tertip Yedek Akçenin Hesaplanması

II. Tertip yedek akçelerin ayrılmasında zorunlu şart olan “kâr payı dağıtılması” yeni TTK, m.511’e göre “(*...pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra(...)*)” ifadesinin tamamlayıcısı olarak yine yeni TTK, m.519/2-c bendine göre pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir. Yeni TTK’nda II. Tertip yedek akçeler bu şekilde ifade edilmektedir. Yani elde edilen yıllık kârdan, (I. Tertip yedek akçe, Kurumlar Vergisi ve Temettü Dağıtımını çıkardıktan sonra) $\times 1/10$ ’i II Tertip yedek akçeyi hesaplamamızı sağlar. Böylece işletme daha fazla yedek akçe ayırarak hem kendini hem de alacaklılarını güvence altına almıştır¹¹². Şu formülle açıklamak mümkün olacaktır:

$$\text{Temettü Dağıtımı} = \text{Pay Sahiplerine Verilecek Kâr Payı} = \text{Ödenmiş sermaye} \times \%5(\text{PVKP})$$

$$\text{II. tertip Yedek Akçe} = (\text{Yıllık Kâr} - \text{I. Tertip Yedek akçe} - \text{Kurumlar Vergisi} - \text{Temettü Dağıtımı}) \times 1/10$$

Yine yukarıdaki anonim şirket örneğini II. Tertip yedek akçeler içinde uygulansın:

$$\text{Yıllık Kâr} = \text{YK}$$

---

¹¹² Sevilengül, s.609.

I. Tertip Yedek Akçe = I. TYA = 5 birim

Kâr Payı Dağıtımı = (KPD) = $\ddot{O}S \times \%5 = 600 \times \%5 = 30$ birim

II. Tertip yedek akçe formülünü koyarsak;

II. TYA = $(YK - I. TYA - KV - KPD) \times 1/10 \rightarrow$

II. TYA = $(100 - 5 - 20 - 30) \times 1/10$

II. TYA = $45/10 = 4.5$ br

II. TYA = 4.5 birim

I. Tertip yedek akçe ile II. Tertip yedek akçenin toplamı (yani 9.5 br) genel kanuni yedek akçeler hesabında gösterilmektedir.

1.6.2.3 İhtiyari Yedek Akçe

Yeni TTK'nun ihtiyari yedek akçe işletmenin genel kurul kararıyla ayırdığı yedek akçelerdendir. Ancak genel kanuni yedek akçeler arasında gösterilmemektedir. Bu yüzden borca batıklık bakımından dayanılan bir kriter niteliğinde değildir.

1.6.3 Uygulamada Bilanço Değerlerinin Düzeltilmesi için “Hatır Senedi” Kullanımı

Bilindiği gibi ticari hayatta hatır senedi kullanılmaktadır. Hatır senedi, senet hukukunun şekli kurallarını taşımakla beraber esasında gerçekte var olmayan bir alışveriş ilişkisini kurarak hatır senedini alan tarafa kaydi anlamda bir fon yaratılmaktadır. Dolayısıyla hatır senedini alan taraf bunu mamelekinde ya da bilançosunun aktif tarafında bir alacak hesabı şeklinde göstererek mamelekinin ya da bilançonun zarardan kâra doğru bir geçiş içinde olmasını sağlamaktadır. Hatır senetlerinin gerçekte var olmayan bir hukuki ilişkiye varmış gibi gösterdiğinden muvazaalı bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Hatır senedinin bu muvazaalı yapısı normal ticari hayat akışı içerisinde tolere edilebilirken bilhassa borca batık anonim şirketlerin bilançosunda bulunması, bu bilançoğu zarar noktasından uzaklaştırıp kâr noktasına yaklaştırmakla beraber hakikâtte talep ve tahsil edilebilir bir alacak olduğu şüpheli durumdadır. Diğer taraftan senet hukuku gereğince senette gösterilen borçlar soyut bir niteliğe sahip olduklarından tarafları bağlayıcı olacaktır. Bu durumda hatır senedi alarak bilançoğu düzeltmeye çalışıp borca batık hale gelmeye uzak durmaya

çalışan anonim şirketler borca batık noktasından çıkmalarını mümkün kılabilirken gerçekte muvazaalı bir işlemle hem şirket paydaşlarını hem üçüncü kişileri hem de vergi alacaklısı devleti yanıltmaları mümkün olabilmektedir.

Muhasebe hukuku bakımından da hatır senetleri bir alacak senedi gibi kabul ve muamele görmektedirler. Bu yüzden hatır senetleri de alacak senetleri gibi 121 kodlu Alacak Senetleri Hesabının bir alt kaleminde gösterilmektedir. Dolayısıyla muhasebe ve bilanço hukuku bakımından hatır senetleri geçerli bir kaydi işlemdir.

Burada önemli olan sorun borca batık hale bir anonim şirketin bilançosunun çıkarılmasında varsa hatır senetlerinin nasıl işlem göreceğidir. Bu konuda TTK'nda ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Muhasebe hukuku bakımından ise takip ve tahsile konulabilecek bir alacak senedi olduğu hususunda tartışma bulunmamaktadır.

Ancak borca batık anonim şirketlerin alınan hatır senedi vasıtasıyla borca batıklıktan kurtulup durumunu düzeltinceye kadar hatır senedini bilançosunda tutmaya çalışacaktır. Ancak alınan hatır senedine rağmen borca batıklık durumuna tekrar yaklaşılması halinde borca batık anonim şirketin alınan hatır senedinin aldığı gerçek ya da tüzel kişiye iade etmesi gerekir. Ancak bu durum zorunluluk değildir. Yani tasfiye aşamasında tasfiye memurlarının eline geçmesi halinde hatır senedini veren şirketin aleyhinde bir alacak olarak tahsile gönderilmesi gerekmektedir.

Aynı şekilde vergi hukuku bakımından da tasfiye sürecine girmiş borca batık anonim şirketlerde ele geçirilen hatır senetleri vergi dairesi tarafından ya da tasfiye memuru tarafından takip ve tahsile konulacaktır.

1.6.4 Muhasebe Hukuku Bakımından Zarar-Borca Batıklık İlişkisi ve Ticari

Bilanço

Zarar kavramı, muhasebe hukuku, ticaret hukuku ve vergi hukukunu ilgilendiren bir kavramdır. Çünkü zarar kavramı hem anonim şirketlerin kârlılığını hem de vergi matrahını düşüren ya da yok eden bir kalem niteliğindedir. İşte bu noktada muhasebe hukuku kendi görev alanı gereği olarak “zarar” kavramını hesap planında 580 hesap koduyla göstererek anonim şirketin ticari ve mali bilançosunu saptamada imkân sağlamaktadır. Şöyle ki uygulamada zararın birden çok çeşidine rastlanmakta olup ortaya çıkan zararın bir sermaye zararı mı olduğu yoksa bir işletme faaliyeti zararı mı

olduğu hususlarının tasnif edilmesi¹¹³ şirketin devamlılığı bakımından önemli olup bu görev de muhasebe hukukuna düşmektedir.

Örneğin vergi hukukunda zarar kavramı hem Gelir Vergisi Kanunu bakımından hem de Kurumlar Vergisi Kanunu bakımından geliri dolayısıyla vergi matrahını düşüren bir kalem niteliğindedir. Hatta yıllık beyannamelerde mahsup sonucunda kapatılmayan zararların ardı ardına beş yıl süreyle nakil ve mahsup edileceği GVK'nun 88. maddesinde ve KVK'nun 9. maddesinde hüküm altına alınmıştır¹¹⁴.

Ticaret hukuku bakımından da zarar kavramı yine borca batıklığı düzenleyen yeni TTK'nun 376. madde hükmünden de görüleceği üzere sermaye ve yedek akçeler toplamının yarısını ya da üçte ikisini yok eden bir değer olarak bahsedilmektedir. Buradan da görüleceği gibi zarar kavramı ihticaca salih¹¹⁵ defter belge kayıt düzeninin sonucunda sağlanan objektif ve yansız bilgiye dayalı hem anonim şirketi hem üçüncü kişileri hem de vergi alacaklısı bakımından devleti ilgilendiren bir kalem niteliğindedir.

Bilanço, işletmenin belli bir andaki faaliyetlerinin neticelerini gösteren ve o işletme hakkında bilgilenmemizi sağlayan mali bir tablodur¹¹⁶. Anonim şirketlerin ödemekle mükellef oldukları kurumlar vergisi matrahının, bir başka ifadeyle devletin (kamu) alacağına doğrulukla ve gerçekçi verilerle tespiti için mali bilançonun; anonim şirketlerin mali yapılarının sağlamlığını göstermek, ortaklarına gerçek anlamda bir kâr dağıtımını gerçekleştirebilmeleri ve şirketin sürekliliğinin sağlanabilmesi için de ticari bilançonun tutulması gerekmektedir. Yani netice itibariyle; ticaret kanunu ve diğer ilgili kanunlardaki ticari hükümlere göre düzenlenen bilançolara “ticari bilanço” denirken, vergi hukukuna göre düzenlenen bilançolara ise “mali bilanço” denmektedir¹¹⁷.

Bilanço usulüne göre vergilendirilen anonim şirketlerin şu defterleri tutması zorunlu bulunmaktadır: Yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteridir (VUK,

---

¹¹³Mübin Başar, “**Vergi Hukuku Bakımından Zararların Mahiyeti**”, s.119, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iktisatmaliye/article/viewFile/14153/13360>, ET:29.11.2013.

¹¹⁴ Mualla Öncel/Ahmet Kumrulu/Nami Çağan, **Vergi Hukuku**, 22.bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, s.322.

¹¹⁵ Metin Duran, “**VUK’da Defter Ve Belgelerin İhticaca Salih Olmaması ve Hukuki Sonuçları**”, <http://www.metinduran.com/page/8/>, ET: 29.11.2013.

¹¹⁶ Halil Seyidoğlu, **Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük**, Güzem Yayıncılık, Ankara, 1992, s.78.

¹¹⁷ Yılmaz Ulusoy, **Anonim ve Limited Şirketlerde Kârın Tesbiti, Dağıtımı ve Vergilendirilmesi**, Ankara, 1987, s.59-60.

m.182 vd). Zarar kavramı bilanço da nasıl yer aldığını görmek adına aşağıdaki tabloda bir şirketin bilanço örneğine göz atmamız mümkündür¹¹⁸.

Aktif	ABC İŞLETMESİNİN 31.12.201X TARİHLİ BİLANÇOSU		Pasif	
DÖNEN VARLIKLAR	54.000		KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR 40.000	
Kasa	2.000		Banka Kredileri	10.000
Bankalar	3.000		Borç Senetleri	25.000
Alıcılar	10.000		Ödenecek Vergi Ve Fonlar	5.000
Alacak Senetleri	15.000		UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR 30.000	
Diğer	Çeşitli 4.000		Banka Kredileri	30.000
Ticari Mallar	20.000		ÖZKAYNAKLAR 60.000	
DURAN VARLIKLAR	76.000		Sermaye	200.000
Binalar	66.000		Ödenmemiş Sermaye	(40.000)
Taşıtlar	15.000		Yasal Yedekler	20.000
Demirbaşlar	10.000		Statü Yedekleri	5.000
Birikmiş Amortisman	(15.000)		Geçmiş Yıl Zararları	(95.000)
	130.000		Dönem Net Zararı	(30.000)
	130.000			130.000

Tablo 2: Bir Şirketin Ayrıntılı Bilanço Tablosu Gösterimi

Bilançonun aktif ve pasif olmak üzere iki bölümden oluştuğu ve bu tablonun iki tarafındaki **Aktif = Pasif** denkleğinin sağlanmasının da zorunlu olduğu görülmektedir.

¹¹⁸ Öncel/Kumrulu/Çağın, s.266.

Bu sebeptendir ki yukarıdaki bilançoya göz atıldığında işletmenin zarar ettiğini ve zarar kısmının aslında aktif karakterli bir hesap olduğunu ancak pasifi düzenleyerek **Aktif = Pasif** denliğini sağladığını görmek mümkün olacaktır.

Muhasebe hukuku açısından zarar kavramı, işletmenin dönem sonunda sahip olduğu özkaynaklardan dönem başında mevcut olan özkaynakları arasındaki olumsuz farktır. Ancak dönem içinde yapılan sermaye artırımı ya da sermaye azaltımı işlemleri kâr ya da zarar edildiğini göstermemektedir. Bu özkaynaklar arasındaki olumsuz fark ise bilanço da (finansal durum tablosu / Financial Position Statement) gösterilmektedir. Cari yılda ortaya çıkan zararları “**591 DÖNEM NET ZARARI**” hesabında, geçmiş yıllarda meydana gelen zararlar ise “**580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI**” hesabında izlenmektedir. Bu iki hesabın bakiyesinin toplamı, toplam zararı veya özkaynağın eridiğini gösteren hesaplardır.

Yukarıdaki bilanço da işletmenin borca batıklığını tespit etmek gerekirse;

$$\text{Borca Batıklık Sınırı} = (\text{Sermaye} + \text{Kanuni Yedek Akçe}) / 2$$

$$\text{Borca Batıklık Sınırı} = (200.000 + 20.000) / 2 = 110.000$$

Borca batıklık durumunu belirlemek için 591 DÖNEM NET ZARARI ve 580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI hesaplarının bakiyelerinin toplamı ile borca batıklık sınırı dikkate alınmalıdır. Yukarıdaki örnekteki işletmenin pasif kısmında yer alan söz konusu hesaplardaki bakiyelerin toplamı 125.000 (30.000+95.000) TL'dir. Bu hesaplamalara göre, 125.000- TL > 110.000- TL'den büyük olması sebebiyle işletme borca batık durumdadır.

Yani bu iki hesaptaki tutar “**500 SERMAYE**” ve “**541 KANUNİ YEDEK AKÇE**” hesaplarının toplamının yarısından (Sermaye +Kanuni yedek akçe)/2 veya üçte ikisi (Sermaye + Kanuni yedek akçe) x 2/3 oranındaki eksilmeler, pasif kısmındaki özsermaye hesabının zarar sebebiyle erimesi, yok olması durumudur. Nitekim yukarıdaki özkaynakları azaltan iki kalem ile “**500 SERMAYE**” ve “**541 KANUNİ**

YEDEK AKÇELER” hesapları yukarıdaki söz konusu hesaplamalar doğrultusunda karşılaştırılması suretiyle borca batıklık durumu belirlenmektedir.

Bir başka değişle işletme borca batık durumda olduğunu anlaşılması için zarar sebebiyle kaybettiği miktarı saptamalı ve bu miktarın, sermaye ile kanuni yedek akçelerinin toplamının ne kadarına karşılık geldiğini belirleyip kanunen belirlenen yasal sınırlara ulaşmışsa gerekli önlemleri alması gerekmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki borca batıklığın belirlenmesinde sermaye ve kanuni yedekçe akçelerinin fazla olması değil işletmenin zarar kavramını ifade eden **“580 Geçmiş Yıl Zararları”** ve **“591 Dönem Net Zararı”** hesapları ile işletmenin borca batıklığının belirlenmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERİN BORCA BATIKLIĞINDA YÖNETİM KURULUNUN GÖREV VE YETKİLERİ

2.1 Anonim Şirketlerin Borca Batıklığının Saptanması

Daha önce de ifade edildiği gibi anonim şirketlerin finansal durumunun bozulması halinde alınacak tedbirleri düzenleyen ve eski TTK'nun 324. maddesinin kaynaklık ettiği yeni TTK, m.376'da eski düzenlemeye oranla çok önemli değişiklikler yapılarak hayata geçirilmiştir¹¹⁹. Eski TTK'nda "borca batıklık" kavramı kullanılmamış onun yerine genel kabul gören "Anonim şirketin mevcut alacaklarının ve sahip oldukları mal varlığının şirket borçlarını karşılayamaması" ya da "anonim şirketin bilançosuna göre aktif taraftaki hesaplarının pasif taraftaki hesaplarını kapatamayacak halde olması" durumudur¹²⁰.

Yargıtay'ın verdiği bir kararda da borca batıklığın tespiti şu şekilde yapılmaktadır: *"Borca batıklık halinin tespiti için tüm aktiflerin paraya çevirme değerlerinden yani piyasadaki satış sırasında gerçekleşebilecek fiyattan bilançoya geçirilmelidir. Aktifler bu şekilde saptandıktan sonra borca batıklık durumu tespit edilmelidir"*¹²¹.

Borca batıklık kurumunun en çok karıştırıldığı kurum "aciz hali" kurumudur. Kavramsal açıdan birbirlerinden tamamen farklı olan borca batıklık ile ödemedi aciz halinin tespiti de farklı esaslara tabi olmaktadır. Aciz halinin tespiti için çoğu kez tek başına bilançodan hareket edilemez. Burada daha çok likidite analizleri ve bu analiz sonuçlarının muaccel borçlarla karşılaştırılması belirleyici rol oynamaktadır. Çeşitli mal varlığı konularının paraya çevrilebilme ihtimalleri üzerinde durulmaktadır. Oysa borca batıklıkta bütün malvarlığının ve bütün borçların gerçek değerleriyle karşı karşıya getirilmeleri gerekmektedir.

Yine aciz hali ile borca batıklık arasındaki en önemli farklardan birisi de aciz halinde ihtiyari (İİK, m.178, I) borca batıklık halinde ise zorunlu bir iflas sebebinin

¹¹⁹ Kendigelen, s.267.

¹²⁰ Seyithan Deliduman, **İflasın Ertelenmesinin Etkileri**, Kadıköy Matbaa, 1. Baskı, İstanbul, Aralık 2008, s.50.

¹²¹ Yargıtay, 19.Hukuk Dairesi, T.07.04.2005, E.2005/2033, K.2005/3760.

(İİK, m.179; TTK, m.324/II) söz konusu olmasıdır. Buna göre, aciz halinde bulunan bir borçlunun iflasını istemesi kendi isteğine bağlı iken borca batık halde bulunan borçlunun kendi iflasını talep etmesi zorunlu olmaktadır¹²².

Borca batıklıkla karıştırılan bir diğer kavram da sermaye kaybıdır. Sermaye kaybı, borca batıklık gibi mali durumun bozulması hallerinden bir tanesidir. Zira sermaye kaybında da aktiflerin azalması yani bir zarar söz konusudur. Ancak sermaye şirketi veya kooperatifin faaliyetlerini zararlarla kapattığı her olay, mali durumun bozulması olarak görülemez. Bazen iş yılı zararlarını, birikmiş kâr, kanuni yedek akçe ve esas sözleşme ya da genel kurul kararı ile ayrılan yedek akçelerle kapatmak mümkündür. Sermayenin belirli bir kısmını eksiltmeyen zararların bulunması, hukuken tedbir alınmasını gerektirmez ise de bilançoda zarar görünen her durumda ortaklık mali durumu az ya da çok kötüleşmiş demektir. Sermaye kaybı, kural olarak, yıllık bilançodan anlaşılabilirliği halde, borca batıklık hali yalnızca, aktiflerin satış değeri üzerinden düzenlenecek bir ara bilanço ile tespit edilebilmektedir.

Sermaye kaybının borca batıklık bakımından önemi, sermaye kaybının borca batıklığın öncüsü, habercisi olması noktasındadır. Borca batıklık hali, iş yıllarının zararlarla kapatılmasının ulaştığı son aşama olsa da sermaye kaybı ile aralarında belirlemede esas alınan ölçütler ve hukuki sonuçlar bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Zira sermaye kaybında “öz kaynaklar – esas sermaye”; borca batıklıkta ise “mal varlığı – borçlar” ilişkisi kriter olarak alınmaktadır¹²³.

Anonim şirketlerde sermaye kaybı ve borca batıklığın tespiti ve sonuçları yönetim kurulunun görev ve yetkileri arasında olup yeni TTK'nun 376. ve 377. maddelerinde düzenlenmiş bulunmaktadır¹²⁴. Yeni TTK'na göre gerek 1/2 oranında ve gerekse 2/3 oranında sermaye kaybı son yıllık bilançodan anlaşılmaktadır¹²⁵. Eski sayılı TTK'nun 324. maddesine göre üçte iki oranında sermaye kaybı borca batıklık şüphesi

---

¹²² Ahmet Türk, **Anonim Ortalıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2007, s.40.

¹²³ Türk, s.30.

¹²⁴ 6102 sayılı TTK'nun 376. maddesinin başlığı: “**Sermayenin Kaybı, Borca Batık Olma Durumu**”. (mehaz İsviçre Borçlar Kanunu, m.725'in kenar başlığına uygun olarak “**Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık**” şeklinde olmalıydı. Çünkü gerek doktrinde gerek yargı kararlarında “**borca batıklık**” terimi artık yerleşmiş olup yaygın şekilde kullanılmaktadır. Kayar, s.644'den naklen)

¹²⁵ İsmail Kayar, “**Yeni TTK'ya göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları**”, 14. Oturum Tebliğler, s.644.

üzerine hazırlanan ara bilançodan tespit edilirken yeni TTK'nun 376. maddesine göre üçte iki sermaye kaybı da yıllık bilançodan tespit edilmektedir.

Yeni TTK'nun 376. maddesinin 1. fıkrasında anonim şirketin son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırması ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunması gerekmektedir. Hatta bu konuda bir rapor vermesi ve zararın sebepleri hakkında genel kurulu bilgilendirmesi gerekmektedir.

Yeni TTK'nun 376. maddesinin 2. fıkrasında ise; son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanması gibi önlemler alınması gerekmektedir. Aksi takdirde genel kurulun hiçbir karar almaması şirketin kendiliğinde sona ermesine neden olacaktır¹²⁶.

2.2 Anonim Şirketlerin Borca Batıklığında Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

Bilindiği gibi yeni Türk Ticaret Kanunu'nun "Dördüncü Kısım"ı anonim şirketlere ayrılmış bulunmaktadır. Yine bu Dördüncü Kısım'ın "İkinci Bölüm"ünde ise anonim şirketlerde yönetim kurulu düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu İkinci Bölümde de "yönetim kurulu"nun görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Buna göre yönetim kurulu kendisine bırakılan alanda -TTK ve esas sözleşme uyarınca anonim şirketin genel kurul yetkisinde bırakılmış olanlar dışında kalan- anonim şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkili bulunmaktadır (yeni TTK, m.374/1).

Anonim şirketin yönetim kurulunun elinde bulundurduğu bazı görev ve yetkiler bulunmaktadır ki bu görev ve yetkiler devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedir (yeni TTK, m.375/1). Söz konusu bu görev ve yetkilerin şöyle ifade edilmesi mümkündür: Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi; şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi; muhasebe finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde finansal planlama için gerekli düzeyin kurulması; müdürlerin ve aynı işlere sahip

---

¹²⁶ Üçışık/Çelik, s.232.

kişilerle imza yetkisine haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları; yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, anonim şirketin esas sözleşmesine, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi; pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul karar ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi ve son olarak da **“borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye başvuru da bulunulması”** gibi (yeni TTK, m.375). Anonim şirketin yönetim kuruluna tanınan bu görev ve yetkiler aynı zamanda onlara sadakat ve özen borcu¹²⁷ gibi ya da yönetim kurulu üyelerinin anonim şirkete borçlanma yasağı¹²⁸ gibi bazı sorumluluklar ve kısıtlamaları da yüklemektedir.

Görüldüğü gibi yeni TTK, m.375/1-g fıkrası, **“borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye başvuru da bulunulması”** işlemini anonim şirket yönetim kuruluna bir görev ve yetki olarak vermiştir. Bu (g) fıkrasının hükmünden de anlaşıldığı gibi anonim şirketin yönetim kurulu, borca batıklık durumunun varlığı halinde mahkemeye başvurması yönetim kurulunun takdirine bırakılmış bir yetki değil tam tersine onu bağlayan “bir bağlı yetki” durumundadır.

Bilindiği gibi şirket ilk kurulduğunda şirketin malvarlığının esas sermayeye eşit olması gerekmektedir. Zaten bu bilanço tekniği bakımından da olması doğal ve zorunlu bir durumdur. Şirketin faaliyet döneminin başlamasıyla birlikte sahip olduğu mal varlığında artma ya da azalmalar gözüktür. Yani şirketin kâr etmesi halinde mal varlığın artacağı; zarar etmesi halinde ise varlığının azalacağı doğal ve ticari bir gerçektir. Nitekim yeni TTK’nun 376. maddesine göre son yıllık bilançoya göre anonim şirket esas sermayesinin yarısının karşılıksız kalması halinde yönetim kurulunun durumu genel kurula bildirmesi gerekmektedir¹²⁹.

---

¹²⁷ Teoman’a göre; “...Yönetim kurulu üyelerinin özen ve sadakat borcunun sadece kendilerine haksız bir çıkar sağlanması durumunda sorumlu tutulabileceklerini değil aynı zamanda şirketin faaliyet alanını sınırlandırarak onu zararına yol açmaları halinde de sorumlu tutulabilmelerini ifade etmektedir...”, Bkz. Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku, (Hukukî Mütalâalar), Kitap 14: 2010-2011, XII Levha Yayıncılık**, 1. Baskı, Yayın No: 257, İstanbul, Mayıs 2012, s.117 ve devamı.

¹²⁸ Mehmet Özdamar / İlker Doğan, **“Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Üyelerinin Borçlanma Yasağı”**, Türkiye Bankacılar Birliği, Bankacılar Dergisi, Sayı:86, Eylül 2013, s.3 ve devamı.

¹²⁹ Üçışık/Çelik, s.18.

Borçlarını ödeyememe veya şirket aleyhine yapılan takiplerin sonuç vermemesi gibi anonim şirketin aciz halinde bulunduğunu gösteren emareler varsa yönetim kurulu bu durumda ara bilanço düzenlemeli ve bu durumu genel kurula bildirmelidir. Bu durumda genel kurul anonim şirket esas sermayesinin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile yetinilmesine karar vermelidir. Eğer bunları yapmazsa şirket feshedilmiş sayılmaktadır¹³⁰.”

2.3 Yönetim Kurulunca Alınabilecek Tedbirler ve Borca Batıklık

Kanun koyucu eski TTK’nda mevcut olmayan böyle bir kanun hükmüyle, uygulama da gündeme gelen ve oldukça farklı yaklaşımların dile getirildiği bir sorunu çözmeyi tercih etmektedir¹³¹. Bu bağlamda ticari hayatta yaşanabilecek olumsuz durumlar ve iş dünyasındaki riskler neticesinde karşılaşılan sona erme durumuna karşı yine kanun koyucu anonim şirketin hayatını sürdürebilmesi, sürekliliğini devam ettirmesi ve şirketin alacaklılarının alacaklarını korumak ve tahsilini gerçekleştirmek amacıyla gerekli önlemleri alarak anonim şirkete bir şans daha tanımaktadır.

2.3.1 İflasın Ertelenmesi

İflasın ertelenmesi, iflâs kurallarına bağlı kalınarak gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda, İcra ve İflâs Kanunu, iflâsı önlemeye yönelik bazı kurallar öngörmektedir. İflas ertelenmesi hükümlerinin amacı borçlunun bütün malları ile tüm alacaklılarının karşı karşıya gelmelerini sağlayan iflâsı önlemektedir¹³². Ayrıca Yargıtay’ın verdiği bir kararında ise “İflasın ertelenmesi, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olması halinde iflâsı önleyen bir kurumdur¹³³.” şeklinde ifade edilmektedir.

Anonim şirketin iflas sürecine girebilmesi için sermaye ve kanuni yedek akçelerinin toplamının yarısı ya da üçte ikisinin “zarar” sebebiyle kaybedilmesi gerekmektedir. Böylece “işletmenin aktiflerinin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılmasıyla birlikte, yönetim kurulu bu durumu şirket

---

¹³⁰ Üçışık/Çelik, s.18.

¹³¹ Kendigelen, s.450.

¹³² Deliduman, s.7.

¹³³ Yargıtay. 19. HD. 07.04.2005, E.2005/447, K.2005/3753

merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirmekte ve şirketin iflasını istemektedir (yeni TTK, m.376/3)¹³⁴.

Yönetim kurulu ya da herhangi bir alacaklı yeni ve nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir “iyileştirme projesini” mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilmektedir (yeni TTK, m.377/1)¹³⁵. Adalet Komisyonu bazı yönleriyle İİK’ndan farklı olan bu düzenlemeyi yerinde bulmamış ve genel olarak İİK, m.179 ile 179/b hükümlerine yollama yapılmasını izin vermiştir¹³⁶.

Bu bağlamda iflasın ertelenmesine karar veren mahkeme tarafından şirketin veya kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak almaktadır. Mahkeme erteleme kararı ile birlikte kayyım atanmasına karar vermekte ve yönetim organının yetkilerini tümüyle elinden alarak kayyıma verebileceği gibi aynı zamanda yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerlilik kazanması için kayyımın onayına bağlı kılmakla da yetinebilmektedir...” (İİK, m.179)¹³⁷.

Erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanun’a göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamamakta ve evvelce başlamış takipler de varsa bunlar da durmaktadır. Buna ilaveten bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler de işlememektedir (İİK, m.179/b)¹³⁸.

---

¹³⁴ 6102 sayılı TTK, m.376/3- Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeligi, gerçekligi ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildirimini kabul olunur.”

¹³⁵ Yeni TTK, m.377/1- Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanır.”

¹³⁶ Kendigelen, s.270.

¹³⁷ İflasın ertelenmesi kararında kayyımın görev ve yetkileri ayrıntılı olarak gösterilir. Mahkeme erteleme kararının hüküm fıkrasını 166. maddenin ikinci fıkrasındaki usulle ilan eder ve gerekli bildirimleri yapar.

¹³⁸ İİK, m.179-b- Erteleme sırasında taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; ancak bu takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez. Bu durumda erteleme süresince işleyecek olup mevcut rehinle karşılanamayacak faizler teminatlandırılmak zorundadır. 206. maddenin birinci sırasında yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir. Erteleme süresi azami bir yıldır. Bu süre kayyımın verdiği raporlar dikkate alınarak mahkemece uygun görülecek süreler ile uzatılabilir; ancak uzatma süreleri toplamı dört yılı geçemez. Kayyım, mahkemenin belirleyeceği sürelerde iflası ertelenenin faaliyetleri ve işletmenin durumu konusunda düzenli olarak mahkemeye rapor verir. İflasın ertelenmesi talebinin reddi ya da erteleme süresi

Anonim şirketin durumunun iflasının ertelenmesinin temel amacının tam olarak borçlunun korunması olduğunu söylemek doğru olmamakla birlikte sermaye şirketleri ve kooperatifler açısından mal varlığının korunmasının en az şirket kadar alacaklılar açısından da önemlilik arz etmektedir. Nitekim gerçek kişi tacirler ve şahıs şirketleriyle hukuki veya ekonomik ilişkiye giren alacaklılar, borçlunun veya şirketin ortaklarının tüm mal varlığı hakkında işlem yapabilme hakkına sahip olmaktadır. Ancak sermaye şirketleri ve kooperatiflerin sadece mal varlığına başvurulabilmekte olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin mal varlığı sadece şirket veya kooperatifin değil aynı zamanda şirketlerden çok alacaklıların güvencesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, kanun koyucunun amacı borçluyu korumak olsaydı iflasın ertelenmesi kurumunu sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler bakımından değil bütün borçlular bakımından da kabul etmesi gerekirdi¹³⁹.

2.3.2 Konkordato

Bilindiği üzere Türk Hukuku'nda konkordato Türk Ticaret Kanunu'nda değil de İcra ve İflâs Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Konkordato, işletmelerin ömürlerini devam ettirmelerinde, anonim şirketi ve anonim şirketin alacaklılarını korumak için anonim şirkete sunulan bir başka hukuki imkan olmaktadır. Konkordato hukuken bir anlaşma olup bu anlaşma ile imtiyazsız alacaklarının belirli bir yüzdesinden vazgeçilmekte ve borçlu borçlarının konkordato da kabul edilen belli bir kısmını ödemekle borcun tamamından kurtulmuş sayılmakta ve ticari faaliyetlerine devam etmesine imkan tanınmaktadır¹⁴⁰.

Konkordato, kaydedilmiş olan alacaklıların yarısını ve alacakların üçte ikisini aşan bir çoğunluk tarafından imza edilmiş ise kabul edilmiş sayılmaktadır (İİK, m.297)¹⁴¹. Yani alacaklı çoğunluğu derken, komişere yazdırılmış olan alacaklıların

---

sonunda iyileşmenin mümkün olmadığı tespit edilirse mahkeme, şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir. Erteleme süresi dolmamakla birlikte, mahkeme kayyımın verdiği raporlardan şirketin veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varırsa, erteleme kararını kaldırarak şirketin veya kooperatifin iflasına karar verebilir.

¹³⁹ Deliduman, s.14-15.

¹⁴⁰ Seyidoğlu, s.491.

¹⁴¹ İİK, m.297- "...İmtiyazlı alacaklılarla borçlunun karısı, kocası ve ana, baba ve evlâdı ne alacak ve ne de alacaklı ekseriyetini teşkilde hesaba katılmazlar. Rehinle temin edilmiş alacaklar komiser tarafından takdir edilen kıymet neticesinde teminatsız kaldıkları kısım için hesaba katılırlar. Nizalı veya taliki şarta bağlı veyahut muayyen olmayan bir vadeye tabi alacakların hesaba katılıp katılmamasına ve ne nispette

yarısında fazlasının kabul oyu vermesi gerekmektedir. Alacak çoğunluğunda ise komişere yazdırılmış olan alacakların üçte ikisinden fazla bir alacak tutarına sahip çoğunluk tarafından kabul edilmiş konkordatoya kabul oyu verilmiş olması gerekir¹⁴². Konkordatonun kabul edilmiş sayılabilmesi için hem “alacaklı çoğunluğu” hem de “alacak çoğunluğu”na ilişkin iki koşulun da birlikte gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Konkordato hükümlerinden yararlanmak isteyen herhangi bir borçlunun önce icra mahkemesine gerekçeli bir dilekçe ile bir konkordato projesi vermesi gerekmektedir. Bununla birlikte iflas talebinde bulunabilecek her alacaklının, gerekçeli bir dilekçeyle, icra mahkemesinden borçlu hakkında düzenlenecek konkordato işlemlerinin başlatılmasını isteyebilmektedir (İİK, m.285)¹⁴³. İcra mahkemesi borçluyu ve talepte bulunmuş ise alacaklıyı dinledikten sonra borçlunun durumunu, malvarlığı ve gelirlerini, taahhütlerini yerine getirmesine engel olan sebepleri ve konkordatonun başarı ihtimalini göz önünde bulundurmak amacıyla, projenin alacaklılarını zarara sokmak kastının olup olmadığına göre konkordato talebinin uygun olup olmadığına karar vermektedir¹⁴⁴.

Bu bağlamda konkordato iflasın kaldırılmasında kullanılan bir başka araç durumundadır. Nitekim İİK'nun 182. maddesine bakıldığında; borçlu bütün alacaklılarının taleplerini geri aldıklarına dair bir beyanname veya tekmil alacakların ödendiği ile ilgili bir vesikayı göstermesi gerekmektedir. Nitekim düzenlenen konkordatonun tasdik edilmesiyle birlikte mahkeme, iflâsın kalkmasına ve borçlunun serbestçe tasarrufu için mallarının kendisine iadesine karar vermektedir¹⁴⁵. Aynı hükme yeni TTK'nun 548. maddesinin 2. fıkrasında da rastlanılmaktadır ki bu fıkra hükmüne

---

katılacağına icra mahkemesi karar verir. Şu kadar ki bu iddialar hakkında ilerde mahkemece verilecek hükümler mahfuzdur.”

¹⁴² Talih Uyar, “**Konkordatoda (Ekseriyet) Koşulu**” Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S. 61-62, s.126- 128.

¹⁴³ İİK, m.285- Bu projeye ayrıntılı bir bilanço, gelir tablosu ve defter tutmaya mecbur şahıslardan ise defterlerinin durumunu bildiren bir cetvel eklenmesi istenmektedir. Bu cetvelde, özellikle Türk Ticaret Kanununun 66. maddesi hükmünce tutulması mecburi olan defterlerin hepsinin tutulmuş olup olmadıkları gösterilir...”

¹⁴⁴ İİK, m.285- Konkordato talebinin reddine ilişkin kararı, tefhiminden itibaren on gün içinde borçlu veya talep sahibi alacaklı temyiz edebilir.

¹⁴⁵ İİK, m.182- “İflâsın kaldırılmasına, alacak hakkındaki taleplerin kaydı için muayyen müddetin bitmesinden iflasın kapanmasına kadar karar verilir. İflâsın kaldırılması hakkında verilen hükme karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır. İflâsın kaldırıldığı ilân olunur.”

göre anonim şirket, iflasın açılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflas kaldırılmış olsa da veya iflas konkordatonun uygulanmasıyla sona ermiş olsa da şirket faaliyetlerini yerine getirebilmektedir.

İK'nun 298. maddesine göre şirketin faaliyetlerine devam edip borçlarını ödeme arzusu içinde yapılan konkordato teklifinin tasdiki aşağıdaki şartların yanı sıra, dürüst olmasına ve yerindeliğine bağlı bulunmaktadır. Bu şartlar şöyledir:

1-Teklif edilen meblağın borçlunun kaynakları ile orantılı olması gerekmektedir (Mahkeme borçluya intikal edebilecek malları da dikkate alabilir).

2-Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda, paraya çevirme halinde elde edilen hasılat veya üçüncü kişi tarafından teklif edilen meblağın, iflas yoluyla tasfiye halinde elde edilebilecek bedelden fazla olacağı öngörülmektedir.

3- Konkordato işlemlerinin yerine getirilmesini, alacakları kabul edilmiş olan imtiyazlı alacakların tamamen ödenmesini ve mühlet sırasında komiserin onayıyla kararlaştırılan borçların ifasını sağlamak için bu alacaklılardan her biri özel olarak ve açıkça kendi alacağı bakımından vazgeçmedikçe yeterli teminat gösterilmesidir.

4- Konkordatonun tasdikinin gerektirdiği yargılama masrafları ve ilam harçlarının tasdik kararından önce borçlu tarafından mahkeme veznesine depo edilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca hakim, konkordato teklifini yetersiz bulması halinde re`sen veya talep üzerine gerekli gördüğü düzeltmeyi yapabilmektedir.

Bu şartların yerine getirilmesiyle konkordato düzenlenmiş sayılmakla birlikte, şirketin sona ermiş olsa bile durdurulmuş faaliyetlerini tekrar sürdürebilmesi ve borçlarını ödeyebilmesi esas alınmaktadır.

2.3.3 İflâs

İflas, ticaret mahkemesi tarafından iflas yönünde aldığı bir karar üzerine borçlunun sahip olduğu tüm malvarlığı hakkında cebri icra yoluna başvurulmasıyla varlıkların paraya çevrilip bilinen ve başvuruda bulunan bütün alacaklıların, alacaklarının ödenmesini sağlayan toplu bir icra işlemidir¹⁴⁶.

---

¹⁴⁶ Seyidoğlu, s.363.

Sermaye şirketleri hakkında iflas kararının alınması ise İİK'nun 179. maddesinde düzenlenmektedir. Bu hükme göre sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlarının aktifinden fazla olduğu yani malvarlığındaki değerlerin borçlarına ödemeye yetmemesi durumu iflasa tekabül etmektedir. İdare ve temsil ile vazifelendirilmiş olan kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye halinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilmesi halinde önceden takibe gerek kalmaksızın bunların iflasına karar verilmektedir...¹⁴⁷.

İflas halinde anonim şirketin son bulması ise yeni TTK'nun 534. maddesinde düzenlenmiş ve eskisine göre tek farkının kenar başlığındaki ek dışında başka bir değişiklik söz konusu değildir¹⁴⁸.

İflas durumunda olan bir şirketin eski TTK'nun 437. maddesinin tekrarı söz konusu olan ve yeni TTK'nun 534. maddesinde yer alan hükme göre iflas hâlinde tasfiyesi söz konusu olan anonim şirketin, iflas idaresi tarafından İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yapılmaktadır. Anonim şirket organları temsil yetkilerini tam olarak yitirmediklerinden, ancak şirketin iflas idaresinin temsil etme yetkisinin bulunmadığı konularda şirket organları yetkilerini korumaktadırlar. Bir başka deyişle anonim şirketin organları iflas işleminin tamamlanıp şirketin tasfiye işleminin son bulmasına kadar geçen süre zarfında şirket organları vazife ve görevlerini yerine getirmek zorunda tutulmaktadırlar.

İflasının gerçekleşmesinde İcra ve İflâs Kanununun ilgili hükümleri ilgili maddelerinin tatbik edildiği İİK, m.154 ile İİK, m.330 arasında düzenlenen iflas hükümlerine tabi olmaktadır.

2.3.4 Borca Batıklık ve Hileli İflas İlişkisi

2.3.4.1 Türk Ceza Kanunu Bakımından

İflas eylemi kendi başına bir suç olmayıp ancak kusura veya hileye dayanırsa suç olabilecek bir eylemdir. Bilindiği gibi borçlunun varlığı alacaklıların güvencesini

---

¹⁴⁷ İİK, m.179- “Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflasın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgelerin de mahkemeye sunulması zorunludur. Mahkeme, gerekli görürse idare ve temsille vazifelendirilmiş kimseleri ve alacaklıları dinleyebilir. İflasın ertelenmesi talepleri öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır.”

¹⁴⁸ Kendigelen, s.437.

oluşturmaktadır. Bu yüzden bu güvenceyi ortadan kaldıracak, azaltacak veya güvence bakımından alacaklılar arasındaki eşitliği bozacak eylem ya da işlemlerin suç sayılması da doğaldır¹⁴⁹. Burada korunan hukuki değer; alacaklıların alacaklarını alabilmesidir. Bu yüzden 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu da (TCK) alacaklıları koruma adına hileli ya da taksirli iflas yoluyla meydana gelen eylemi ya da işlemi suç olarak tanımlayıp cezai bir hükme bağlamıştır¹⁵⁰. Hileli iflas suçunun yukarıda söz edilen hukuki değerinin daha ötesinde koruduğu diğer bir değer de ticarete güven ilişkisidir¹⁵¹. Çünkü ticarete güven ortamı kamu düzenini ilgilendiren bir konudur.

Nitekim 5237¹⁵² sayılı TCK’nda iflas suçları; hileli iflas (TCK, m.161) ve taksirli iflas (TCK, m.162) olarak düzenlenmiştir¹⁵³.

2.3.4.1.1 Hileli İflas

TCK’nun hileli iflası düzenleyen 161. maddesinin 1. fıkrasına bakıldığında; malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu madde hükmüne göre hileli iflasın varlığı için aşağıdaki şartlardan birinin olması gerekmektedir;

-Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması,

-Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi,

---

¹⁴⁹ Faruk Erem, “**Taksirli ve Hileli İflas**”, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65.Yaş Armağanı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1988, s.641.

¹⁵⁰ Sertaç Işıka, “**Hileli İflas Suçu**”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.LXXI, S.1, 2013, s.607-608.

¹⁵¹ Talih Uyar, “**Taksirathı (Taksirli) ve Hileli İflas**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt.44, Özel Sayı 2009-2010, s.964; Işıka, s.608.

¹⁵² Resmî Gazete, Tarih: 12 Ekim 2004, Sayı: 25611.

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>.

¹⁵³ 765 sayılı TCK’de ise iflas suçları, cürümlerin yer aldığı ikinci kitabın “Mal Aleyhine Cürümler” başlıklı onuncu babın üçüncü faslında “Dolandırıcılık ve İflas” başlığı altında yer almaktaydı. Ancak yine eski TCK’nun 506. maddesinde yer alan düzenlemede yalnızca hileli iflas eden müflisler hakkında uygulanacak müeyyideler yer almaktaydı.

-Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,

-Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi gerekmektedir.

2.3.4.1.2 Taksirli iflas

Taksirli iflas TCK'nun 162. maddesinin 1. fıkrasında şöyle ifade edilmiştir: Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2.3.4.2 İcra ve İflas Kanunu Bakımından

TCK'na paralel olarak İcra ve İflas Kanunu da iflası hileli ve taksirli olarak düzenlemektedir. İİK'nun 310. maddesinde taksirli iflas hallerine ve 311. maddesinde de hileli iflas hallerine yer verilmiştir.

2.3.4.2.1 Taksirli iflas Halleri

Aşağıdaki hallerden biri kendisinde bulunan müflis taksirli sayılır ve Türk Ceza Kanunu'na göre cezalandırılması gerekmektedir

- Zıyanları için makul sebepler gösterememesi,
- Evinin masrafları haddin fazla olması,
- Kumar yahut mücerret baht oyunlarında ve borsa muamelelerinde külliyetli para sarf etmiş olması,
- Borcunun, mevcudu ile alacağından çok olduğunu bildiği halde bu vaziyetinden haberleri olmayan kimselerden ehemmiyetli miktarda veresiye mal satın yahut borç para almış olması,
- Eski Türk Ticaret Kanunu'nun 66. maddesinin 1. fıkrasının 1 ile 3. bentlerinde sayılan defterleri hiç veya kanunun emrettiği şekilde tutmamış olması,
- Mevcudu ile alacağından çok fazla meblağı için senetler imza etmiş olması,

- İflas takibi sırasında mahkeme, iflas idaresi veya iflas dairesi tarafından çağrıldığı halde makbul bir mazeret olmaksızın gelmemiş olması,
- İşlerini terk ederek kaçmış olması,
- Evvel ki bir konkordato şartlarını ifa etmeden yeniden iflasına hükmolunmuş olması,
- TCK'nun 178. maddenin son fıkrası hükmüne riayet etmeyip de bir sene içinde iflası vuku bulmuş olması.

2.3.4.2.2 Hileli İflas

İflasından evvel veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kastıyla ve hususiyle aşağıdaki suretlerle hileli muamelelerde bulunan kimse hileli müflis sayılır ve Türk Ceza Kanunu'na göre cezalandırılması gerekmektedir:

- Alacaklıların müşterek rehini makamında olan mallarını tamamen veya kısmen kaçıır, gizler veya tahrip ederse;
- Alacaklıların zararına olarak hakikate aykırı makbuzlar verir veya yazı ile borç ikrar ederse;
- Muvazaalı satışlar, muameleler yahut bağışlamalar yaparsa;
- Evlence mukavelesinde hakikaten getirilmemiş bir çeyizi getirilmiş gibi tanır ve karı da bu mukaveleyi kocasının alacaklılarına karşı istimale kalkışırsa;
- Hakikate aykırı borç ikrar etmek yahut muvazaalı muameleler ve mukaveleler yapmak suretiyle alacaklılarını zarara sokarsa;
- Borcu mevcudu ile alacağından ziyade olduğunu bildiği halde ehemmiyetli kıymetli haiz ticari mallarını yahut fabrikasının mahsullerini hem satış gününün piyasasından, hem de mâl olduğu veya satın alındığı kıymetten pek aşağı bir fiyatla satmak suretiyle mevcudunu israf ederse;
- Konkordato mukavelesi haricinde alacaklıya hususi menfaatler temin ederse;
- Hakikate aykırı muhasebe ve sahte bilançolarla aktifini hakikatte olduğundan fazla veya noksan gösterirse.

Bir numaralı bentte yazılı malların kıymetine göre 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 522. maddesi uygulanmaktadır. Bir numaralı bentte yazılı suçları yapanlar müflisin ev halkından kimseler ise müflis gibi cezalandırılmaktadırlar.

Türk Ceza Kanunu'nun iştirak hükümleri dışında kalsa dahi, müflisin aktifini azaltmak amacıyla ona ait taşınır ve taşınmaz malları kısmen veya tamamen saklayan veya kaçıran ve muvazaa ile temellük eden veya bu hususlarda yataklık veya tavassut eden veya iflas masasına müracaat ile kısmen veya tamamen asılsız alacaklarını kaydettiren veya müflisin tediye kabiliyetini azaltmak amacıyla kendi adına veya müstear adla ticari faaliyetlere girişen kimseler hakkında dahi aynı cezalar uygulanacaktır.

2.3.4.3 Değerlendirme

Yukarıda da görüldüğü gibi İİK taksirli ya da hileli iflas hallerini, TCK çerçevesinde suç olarak kabul etmiş ve cezalandırılması için de TCK'na havale etmiştir. TCK'nda taksirli ve hileli iflas hallerini kamu düzenini bozma ve üçüncü kişileri aldatmaya yönelik bir fiil saydığından cezaya kabil bir suç saymış ve hürriyeti bağlayıcı cezalarla karşılaşmıştır.

Konumuz bakımından burada önemli olan husus anonim şirketlerde borca batıklığın taksirli ya da hileli bir durum mu olduğu yoksa anonim şirketin ticari süreçte borca batıklığa taksir ya da hile olmadan mı uğranıldığıdır. Şayet anonim şirketin borca batıklığında İİK ve TCK'nun bahsettiği taksir ve hile gibi manevi unsurları yoksa o zaman borca batıklık maddi unsur sağlamış olsa da manevi unsur eksikliğinden dolayı suç tipinden çıkacak normal borca batıklığa dayalı tasfiye ya da benzeri hukuki bir işleme tabi olacaktır.

2.4 Borca Batıklığın Sonucunda Anonim Şirketlerin Tasfiye Sürecine Girmesi

2.4.1 Genel Olarak

Her anonim şirketin bir kuruluş ve faaliyet döneminin olduğu gibi bir de tasfiye döneminin olduğu bilinmektedir. Anonim şirketin tasfiye aşamasında da diğer dönemlerinde olduğu gibi uygulamak zorunda olduğu ve eski TTK'nun 434-454. maddeleri arasında sayılmış ve yeni TTK'nda da bunların büyük çoğunluğunun

hükümünde içeriğe bağlı kalarak değişiklikler yapılmış ve yeni TTK'nda da 529-548. maddeleri arasında sıralanmıştır¹⁵⁴.

Tasfiye, anonim şirketin malvarlığının paraya çevrilmesi, alacakların tahsil edilmesi, borçların ödenmesi ve olumlu bir bakiye varsa bunun tasfiye payı hükümleri uyarınca pay sahiplerine dağıtılması ve ortaklığın kaydının sicilden silinmesi işlemlerinin tümüdür¹⁵⁵.

Anonim şirketlerde sona erme sebepleri eski TTK'nun 434. maddesi fıkralarında şu şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır ki; birinci fıkrasında akdolundukları müddetin sona ermesi; ikinci fıkrasında şirket maksadının husulü veya husulünün imkânsızlığı; üçüncü fıkrasında şirket sermayesinin eski TTK'nun 324. maddesi gereğince üçte ikisinin zıyarı; dördüncü fıkrasında pay sahiplerinin beş kişiden aşağıya düşmesi; beşinci fıkrasında şirket alacaklılarının eski TTK'nun 436. maddesine göre talepte bulunması; altıncı fıkrasında esas mukavelede bir fesih sebebi tayin edilmiş ise onun tahakkuku; yedinci fıkrasında şirketin diğer bir şirketle birleşmesi; sekizinci fıkrasında şirketin iflâsına karar verilmiş olması; dokuzuncu fıkrasında ise eski TTK'nun 388. maddesinin 2. ve 4. fıkralarına uygun olarak umumî heyetçe feshe karar verilmiş olmasıdır.¹⁵⁶ Nitekim bu sona erme hükümlerinden sonra tasfiye işleminin başlaması kaçınılmazdır. Yeni TTK'nun 529. maddesinin 1 ve 2. fıkralarına da kaynaklık etmesi itibariyle eski TTK'ndaki 434. madde ve fıkralarında eksiltmelere gidildiği gibi kalan fıkraları da revize edilmiştir.

Konuyla ilgili olması bakımından önce yeni TTK'nda tasnif edilmiş tasfiye nedenlerinden ve sonra da borca batıklık sonucunda anonim şirketlerdeki tasfiye sürecinden bahsedilecektir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda tasfiye nedenlerini bir liste halinde düzenleyen 529. maddesinin kaynağını eski TTK'nun 434. maddesi oluşturmaktadır. Ancak bu listede oldukça kısaltmalara gidilmiş ve korunan sona erme nedenlerinde de çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Bunlardan bahsetmek gerekirse; pay sahiplerinin sayısını

---

¹⁵⁴ Kendigelen, s.429

¹⁵⁵ Ahmet Kavak, **Sermaye Şirketlerinde Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri**, Maliye Hukuk Yayınları, Özkan Matbaacılık, Ankara, Ağustos 2005, s.34.

¹⁵⁶ 6762 sayılı TTK'nda 274 üncü madde ile 299 uncu maddenin son iki fıkrası hükümleri mahfuzdur.

beşten aşağı düşmesi (eski TTK, m.434/1-b.4) ve şirketin bir diğer şirketle birleşmesine (6762 sayılı TTK, m.434/1-b.7) ilişkin bentler aktarılmadığı gibi bazı maddeleri saklı tutan 6762 sayılı TTK 434/2'ye paralel bir hüküm de yeni düzenlemede kendisine yer bulamamıştır. Bunun nedeni ise yeni düzenlemede (yeni TTK, m.529/1-f) hükmünde “kanunlarda öngörülen diğer hallerde” bir sona erme sebebi olarak açıkça ifade edilmiştir. Şirket sermayesinde üçte ikisinin kaybına yönelik iki bent şirket sermayesinin 324. madde gereğince üçte ikisinin kaybı ve şirket alacaklılarının 436. maddeye göre talepte bulunması (eski TTK, m.434/1-b.3,5) ise eski TTK’nda bulunan “*Şirketin alacaklıları esas sermayenin üçte ikisini kaybeden şirketin feshini dava edebilirler. Ancak, davacının alacağına karşı muteber teminat gösterilmesi halinde fesih kararı verilmez.*” 436. maddesinin kaldırılması ile birlikte “şirket alacaklılarının 436. maddeye göre talepte bulunması” hükmü işlerliğini yitirmiş bu sebeple yeni TTK’nda da yer verilmemiştir.

Eski TTK’nun m.434/1-b.1 bendi uyarınca yapılan değişikliklere gelince; “akdolundukları müddetin sona ermesi” ifadesinin esas sözleşmede belirlenen sürenin dolmasıyla akdin kendiliğinden son bularak tasfiyeye girmesini son dönemlerdeki Yargıtay tarafından kabul edilen görüş doğrultusunda işlere fiilen devam eden şirketin belirsiz süreli hale dönüştürüleceği açıkça hükme bağlanmıştır (yeni TTK, m.529/1-a). “Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle” bu ifadeyle esas sözleşmede sürenin uzatılmasıyla ilgili bir değişiklik yapılmasına gerek kalmamıştır.

Korunan bentlerde yapılan ikinci değişiklik ise; şirket maksadının husulü veya husulünün imkânsızlığı (eski TTK, m.434/1-b.2). Şirketin “**maksat**”ının imkânsız hale gelmesi olarak nitelendirilen bu ifadenin yerine “**işletmenin konusu**” terimi tercih edilmiş ve böylece “Şirketin konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi” ifadesiyle yeni TTK’nun m.529/1-(b) bendi de son halini almıştır¹⁵⁷.

Yapılan bir diğer değişiklik ise şirketin sona ermesinde genel kurul kararıyla bu işlemin gerçekleştirilmesini zorlaştırılmaya çalışılmasıdır. Yani eski TTK m.434/1-b.9’un yaptığı yollama uyarınca fesih kararı eski TTK 388/2’de öngörülen nisaplarla

---

¹⁵⁷ Kendigelen, s.432.

toplanan, yani ilk toplantıda sermayenin üçte ikisi, ikinci toplantıda yarısının temsil edildiği bir genel kurulda karar mevcut oyların salt çoğunluğuyla alınabileceken¹⁵⁸; yeni düzenlemeyle bu karar atıfta bulunulan TTK m.421/3-4 hükümleri uyarınca ancak sermayenin dörtte üçünü temsil eden pay sahiplerinin ya da temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınabilecektir. Ayrıca tasfiyeden dönülmesini ilişkin hükümlerde “*DEVAM*” kararının alınabilmesi için sermaye sahiplerinin yüzde altmışlık oyu yeterlidir (yeni TTK 548/1)¹⁵⁹. Bu madde de yapılan son değişiklik ise “kanunlarda öngörülen diğer haller” in genel olarak sona ermesi olarak sayılıp¹⁶⁰ tekrar ve saklı hükümlerin yer almasına ihtiyaç kalmamıştır.

2.4.2 Özel Haller

Tasfiye'nin gerçekleşmesine neden olan bir diğer sebep ise organ eksikliği sonucunda tasfiye işlemlerine geçilmesidir. Eski TTK'nun 435. maddesine göre; anonim şirketin tescilinden sonra tüzel kişiliğini de kazanıp, hakiki pay sahiplerinin sayısı beşten aşağıya düşmesi veya şirketin kanunen lüzumlu organlarından biri mevcut olmaz yahut genel kurulun toplanmaması, pay sahiplerinden veya anonim şirket alacaklılarından birinin yahut Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın talebi üzerine, mahkeme anonim şirketin durumunun kanunda belirtilen hale gelmesi için uygun bir zaman tanımakta ve buna rağmen durumun düzelmemesi halinde mahkeme tarafında şirketin feshine karar verilmektedir. Ancak yeni TTK'nun 530. maddesi göre; uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi fesih kararını vermeden önce yeni TTK'nun bir diğer yeniliği olan 530 maddesinin 1. fıkrası gereğince yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirlemektedir. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verebilmektedir. Ancak “*Uzun süreden beri*” ifadesiyle organ eksikliği nedeniyle açılacak fesih davalarının, ayrıca anonim şirketlerin tek kişiyle kurulabilme yeniliğinin ardından pay sahipliğinin eksikliği nedeniyle açılacak fesih davalarının önüne geçildiği görülmektedir. Yine ifade etmek gerekir ki kanunen

---

¹⁵⁸ Çevik, s.1098.

¹⁵⁹ Nitekim bkz. TTK, m.548 hükmüne ilişkin yapılan açıklamalara.

¹⁶⁰ yeni TTK, m.529/1-f.

“*gerekli organların toplanamaması*” nedeniyle derken TTK genel kurul dışında sadece yönetim kurulunu kanuni organ olarak kabul etmiş bunun dışındaki denetçinin ve yine yeni TTK’nun bir yeniliği olan ve m.378/12’de geçen riskin erken saptanması için kurulan komitenin de organ olup olmadığı konularında cevap alınamamıştır¹⁶¹.

Yeni TTK’nun getirdiği bir diğer yeniliğin düzenlendiği 531. maddesine göre; haklı sebeplerin varlığında halinde, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden azınlık pay sahiplerine, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden anonim şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Ayrıca mahkeme, fesih yerine davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenerek davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilmektedir¹⁶². Medeni Kanun’un 4. maddesi kapsamında gerekli iddia konusunda haklı sebebin oluşup oluşmadığı hakkında fesih nedeni olabilecekken çözümün başka yollarla karar verilebilmesi gereğince mahkemeye tanınan takdir yetkisinden kaynaklanmaktadır¹⁶³.

2.5 Tasfiyenin Kamu ve Üçüncü Kişilere Duyurulması

Anonim şirketin faaliyet döneminin sonlanıp kanun koyucunun üçüncü kişilerin alacaklarını güvence altına alması amaçlanmaktadır. Bu konuyla ilgili 6762 sayılı TTK’nun 445. maddesinin kaynaklık ettiği yeni TTK’nda 541. maddesinde küçük değişiklikler ve düzenlemeler sonrasında yer verilmektedir. Ayrıca eski TTK’nun 438. maddesindeki bazı ifadelerde bu düzenlemelerden birisidir¹⁶⁴.

Üçüncü kişilerin haklarının korunmasında ve tasfiyeye çağırılmaları yeni TTK’nun 541. maddesinin hükümleri uyarınca gerçekleştirilmektedir. Yeni TTK’nun 541. maddesinin 1. fıkrasına göre alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerinden saptanan ve yerleşim yerleri bilinen kişilerin, taahhütlü mektupla çağırılması gerekmektedir. Diğer alacaklıların ise Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde ve anonim şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü

---

¹⁶¹ Kendigelen, s.433.

¹⁶² Böylece usul hukukunda geçerli olan taleple bağılılık ilkesi gereğince (HMK, m.26, HMK, m.74), ticaret hukuku bakımından kanuni bir istisna (HMK, m.62/2) daha getirilmiştir. (Kendigelen, s.432.).

¹⁶³ Kendigelen, s.435.

¹⁶⁴ Kendigelen, s.444.

şekillerde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla anonim şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilmekte ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılmaktadırlar. Ayrıca üçüncü kişilerin alacaklı oldukları bilindikleri halde bildirimde bulunmasalar dahi alacak oldukları miktarlar, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca belirlenecek bir bankada depo edilmektedir¹⁶⁵. Buradaki Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ifadesi eski TTK'ndaki "noter" ifadesinin yerine kullanılmıştır (yeni TTK, m.541/2)¹⁶⁶.

---

¹⁶⁵ TTK, m.541/3- Şirketin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyumsuzluk bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğerki, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun. (4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 553 üncü madde uyarınca sorumludur.

¹⁶⁶ Kendigelen, s.444.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BORCA BATIK ANONİM ŞİRKETLERİN VERGİSEL REJİMİ

Bu bölümde borca batık anonim şirketlerin vergi hukuku bakımından nasıl bir rejime tabii tutulacağına değinilecektir. Bu bölümde başlangıçta borca batık anonim şirketlerin borca batıklığının sermaye, kanuni yedek akçe ve zarar kavramı üzerinden nasıl gerçekleşeceğine bakılacak sonra da borca batık anonim şirketlerin vergi usul hukuku, kurumlar vergisi ve vergi icra hukuku bakımından mahiyetlerine bakılacaktır.

3.1 Borca Batıklığın Vergi Denetimi Yoluyla Saptanması

İkinci bölümde de bahsedildiği üzere borca batıklığın saptanmasının 6102 sayılı TTK'nun çerçevesinde hangi koşullarla mümkün olacağı ifade edilmişti. Burada tekrarlanırsa bir anonim şirketin borca batıklığının saptanması ve yasal sürece sokulması öncelikli olarak yönetim kuruluna, alacaklılara, paydaşlara ve son olarak devlete tanınmış bir hak ya da yetki olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda uygulamada nadiren rastlanılan bir durum da olsa bir anonim şirketin borca batıklığının saptanmasının teorik olarak vergi denetimi yoluyla mümkün olduğu söylenebilir.

Şöyle ki 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "Yedinci Kısım"ı birer vergi denetim aracı olan "Yoklama ve İnceleme"ye ayrılmıştır. İnceleme esasında bir "vergi incelemesi"dir. Burada da özellikle yoklamadan ziyade vergi incelemesine değinilecektir. Çünkü yoklamanın maksadı mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddi olayları, kayıtları ve mevzuları araştırmak ve tespit etmek (VUK, m.127) iken vergi incelemesinin maksadı ise *ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamaktır* (VUK, m.134/I). Dikkat edileceği üzere vergi incelemesinde, ödenmesi gereken bir vergiden bahsedilmekte ve de bu vergilerin doğruluğunun araştırılması, tespit edilmesi ve sağlanması koşul olarak getirilmektedir¹⁶⁷. Dolayısıyla bir kurumlar vergisi mükellefi olan anonim şirketlerin de vergi incelemesine tabi olmaları mümkündür. İşte böylesi bir vergi denetiminde anonim şirketin borca batıklığı vergi inceleme elemanlarınca tespit edilebilir. Ancak böyle bir tespit yapmak ve bunu yasal sürece sokmak vergi inceleme elemanlarının görev ve yetki

¹⁶⁷ Gökhan Kürşat Yerlikaya, "Türk Vergi Hukukunda Vergi İncelemesi Yetkisi Kavramı ve 3568 Sayılı Kanunla İlişkisi", EÜHFD, C. XV, S. 1-2, 2011, s.6.

kapsamında değildir. Çünkü vergi inceleme elemanlarının vergi inceleme yetkisi vergi hukuku odaklı olup ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu saptamak, araştırmak ve tespit etmektir. Bu yüzden vergi denetimi yoluyla bir anonim şirketin borca batıklığını saptayıp onu tasfiye ve iflas sürecine sokmak mümkün görülmemektedir.

Diğer taraftan VUK'nun 367. maddesi uyarınca Cumhuriyet Savcısının bir şekilde bir anonim şirketin borca batık olduğuna ittıla hasıl etmesi halinde de Cumhuriyet Savcısının vergi dairesinden ilgili anonim şirket hakkında borca batık olup olmadığının saptanmasını isteyemeyecektir. Çünkü VUK'nun 367. maddesi bu yetkiyi savcıya ancak VUK'nun 359. maddesinde düzenlenen kaçakçılık suçları için vermiştir. Dolayısıyla Cumhuriyet Savcısı, bir anonim şirketin borca batıklığını değil de o anonim şirketin vergi kaçakçılığı suçlarına karıştığını ittıla hasıl etmesi halinde bu yetkiyi kullanabilecektir.

Ancak şunu da söylemek gerekir ki TCK'na göre bir anonim şirketin taksirli ya da hileli iflas hallerinde Cumhuriyet Savcısının yetkileri saklıdır. Çünkü burada ki suç TCK'na göre düzenlenmiş bir suç olup savcıya da resen harekete geçme yetkisi tanınmıştır.

3.2 Borca Batık Anonim Şirketlerin Vergisel Yükümlülükleri

Birinci ve ikinci bölümde de anlatıldığı gibi anonim şirketlerin borca batıklığının saptanmasında dikkat edilen değerler olarak sermaye ve kanuni yedek akçe gösterilmiştir. Ticaret Hukuku bağlamında bir anonim şirketin borca batıklığının bu değerlere bağlı olarak saptanması; hem şirket sahipleri ve paydaşları için, hem üçünü kişiler için ve hem de ticari piyasaların düzenini sağlamak ve devam ettirmek için ve de genel kamu düzeni için önemli bulunmaktadır. Yine yukarıda bahsedildiği gibi ticari piyasaların ve genel kamu düzeninin korunmasını ve istikrarını sağlamak için TCK tarafından taksirli ya da hileli iflas suçları şeklinde düzenlenmiştir. Bu yüzden anonim şirketlerin borca batıklığının saptanması çok yönlü ve çok ilişkili bir denklem niteliğindedir. Bu denklemin önemli bir cephesini de vergilendirme otoritesi olan devlet oluşturmaktadır. Bu denklemde taksirli ya da hileli iflas hallerinde devlet cihazı anayasa ve yasalardan aldığı görev ve yetkiyle kamu düzeni adına ve ticari piyasaları koruma adına re'sen harekete geçmekteyken bu denklemin vergi hukuku cephesinde ise yine devlet anayasa ve yasalardan aldığı güçle devletin vergi alacağını tarh ve tahsil etmek;

tahsil edemediğinde ise cebren tahsile geçmek gibi yine re'sen harekete geçmek mecburiyeti taşımaktadır. Bilindiği gibi her kamusal etkinlik hukuki bir rejime dayanmak zorundadır¹⁶⁸.

Bu bağlam içerisinde borca batık anonim şirketlerin kamusal bir alacak olan “vergi” çerçevesinde kendi iradesinin dışında uyması gereken şekli ve maddi vergi yükümlülükleri de bulunmaktadır. Burada vergi alacaklısı olan devletin alacaklılık kimliği Anayasa'nın 73. maddesinde düzenlenen “vergi ödevi”nden ve yine çeşitli vergi yasalarından kaynaklanmaktadır. Anayasa'nın 73. maddesine göre “Herkes mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür¹⁶⁹.” Anayasa'nın bu hükmündeki “**Herkes**” kavramı sadece gerçek kişileri değil tüzel kişileri de kapsamaktadır. Yani tüzel bir kişilik olan anonim şirketler de vergi mükellefi olabilmektedirler. Nitekim 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1. maddesine göre kurumların kazançlarının kurumlar vergisine tabi olacağını; bu kurumlar arasında da sermaye şirketlerini bu 1. maddenin a) fıkrasına yerleştirmiş bulunmaktadır. Yine KVK'nun 2. maddesi sermaye şirketlerini; TTK hükümlerine göre kurulmuş olan **anonim**, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar olarak tanımlamıştır. Buradan da görüldüğü gibi anonim şirketler bir kurumlar vergisi mükellefi olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Kurumların gelir vergisinin dışında kurumlar vergisi ile vergilendirilmesi çağdaş ülkelerde bilhassa sosyal adaleti gerçekleştirmek amacıyla sermaye ve teşebbüs ağırlıklı gelirleri vergilendirmek için takip edilen bir politika olup çalışma konusunun dışındadır.

Kurumlar vergisine tabi sermaye şirketlerinin kurum kazançlarını oluşturan gelir unsurları ise gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşmaktadır (KVK, m.1/2). Yani kurum kazancı gelir vergisinde olduğu gibi ticari, zirai ve mesleki kazançlardan, ücretlerden, gayrimenkul ve menkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlardan oluşmaktadır. Nitekim KVK'nun 6. maddesinin 2. fıkrası safi kurum

---

¹⁶⁸ Lûtfî Duran, **İdare Hukuku Ders Notları**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982, s.3.

¹⁶⁹ Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 1993, s.106; Öncel/Kumrulu/Çağan, s.33; Nami Çağan, **Vergilendirme Yetkisi**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1982.

kazancının hesaplanmasında GVK'nun ticari kazançlarla ilgili hükmüne atıf yapmıştır¹⁷⁰.

3.2.1 Şekli Vergi Yükümlülükleri

Başta VUK ve beraberinde KVK olmak üzere bir sermaye şirketi olan anonim şirketlerin uymaları gereken şekli anlamdaki vergi yükümlülüklerini düzenlemiş bulunmaktadır. Konunun aydınlatılması bakımından bu şekli vergi yükümlülüklerin borca batık anonim şirketlerle olan ilişkisine girmekte yarar bulunmaktadır.

3.2.1.1 Mükellef Yapısı

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1. maddesi kurum kazançlarının kurumlar vergisine tabi olduğunu söyleyerek¹⁷¹ kimlerin de kurumlar vergisi mükellefi olduğunu düzenlemiş bulunmaktadır. Bu madde hükmüne göre kurumlar vergisine tabi kurum ve kuruluşlar; sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadî kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler, iş ortaklıklarından ibaret bulunmaktadır.

Bilindiği gibi vergi hukukunun pasif tarafını oluşturan “vergi borçlusu” oluşturmaktadır. Vergi borçlusu da belli miktarda vergiyi kamu alacaklısına, yani devlete ödemek zorunda olan kişidir. Doktrinde bu ödeme yükümlülüğüne “maddi vergi yükümlülüğü” denilmektedir. Vergiyi hukukunda maddi vergi yükümlülüğün yanı sıra “şekli vergi yükümlülüğü” de bulunmaktadır. Şekli vergi yükümlülüğü de; defter tutmak, beyanname vermek, bildirimlerde bulunmak, belgeleri bir süre saklamak gibi çeşitli şekli yükümlülüklerden oluşmaktadır¹⁷².

Bir kurumlar vergisi mükellefi olan anonim şirketler de Türk Vergi Hukuku bakımından şeklen ve madden vergi yükümlülüğü altında bulunmaktadır. Türk Hukukunda genel olarak anonim şirketlerin kurulması Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre olmaktadır. Yani Türk Ticaret Kanunu uyarınca sermaye şirketi olarak kurulan anonim şirketler kurumlar vergisi mükellefi olmaktadır¹⁷³.

---

¹⁷⁰ Öncel/Kumrul/Çağan, s.338; Öztürk, s.5.

¹⁷¹ KVK, m.1/2- Kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşur.

¹⁷² Öncel/Kumrulu/Çağan, s.71.

¹⁷³ Öztürk, s.4.

Kurumlar vergisi mükellefi olan anonim şirketlerde maddi ve şekli vergi yükümlülüğünün muhatabı kendi tüzel kişiliği olmakla beraber bu yükümlülüklerini yerine getirirken kanuni temsilcileri ve bazı organları ile gerçekleştirebilmektedirler (VUK, m.10). Bu yüzden VUK'nun 10. maddesi ile 6183 sayılı Kanun'un 35. maddesi kurum temsilcilerine dönem sorumluluğu getirmiştir. Diğer taraftan VUK'nun 333. maddesi de kurum genel müdürlerini objektif ceza sorumluluğundan uzak tutacak adil sayılan bir kolaylık sağlamıştır.

3.2.1.1.1 Tam Mükellef Olarak Borca Batık Anonim Şirket

Kurumlar vergisi mükellefiyet halleri, KVK'nun 3. maddesinde ve iki statü halinde düzenlenmiştir. Bunlar tam mükellefiyet ve dar mükellefiyettir¹⁷⁴. Tam mükellef kurum ya da kuruluşlar hem Türkiye'de hem de yurtdışında kazanmış oldukları gelir ve iratlar üzerinden vergilendirilirken dar mükellef kurumlar ise sadece Türkiye'de elde ettiği kazanç ve iratlardan vergiye tabi tutulmaktadırlar. Bu bağlamda kurumlar vergisi bakımından mükellefiyet türünün belirlenmesi ancak anonim şirketin kanuni ya da iş merkezinin tespitiyle mümkün olabilmektedir¹⁷⁵. Kurumlar vergisine tabi kurumların tam mükellef sayılabilmeleri için bu kurumların kanunî merkezi veya iş merkezinden en az birisinin Türkiye'de bulunması gerekmektedir¹⁷⁶. Dar mükellef sayılmaları içinse yine bu kurumların kanunî ve iş merkezinin her ikisinin de Türkiye'de bulunmaması gerekmektedir¹⁷⁷. Yani bu kurumların kanuni ya da iş merkezlerinden birinin Türkiye'de bulunması halinde dar mükellef olma statülerini kaybedip tam mükellef statüsüne olmaktadır¹⁷⁸.

Bu çalışmada da “borca batık anonim şirket” Türk hukukuna göre kurulmuş anonim şirketler olduğundan mükellef statüsü bakımından “tam mükellef” statüsüne tabi olacaklardır. Zira Türk Hukuku'na göre kurulan anonim şirketlerin en azından kanuni merkezinin Türkiye'de gösterilmesi gerekmektedir. Bu koşul da söz konusu anonim şirketin tam mükellef statüsüne girmesine yetmektedir. Sonuç olarak Türk

---

¹⁷⁴ Öztürk, s.11.

¹⁷⁵ Mustafa Ali Sarılı, **Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması**, 2.Baskı, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, Eylül 2010, s.321.

¹⁷⁶ KVK, m.3/1- gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

¹⁷⁷ KVK, m.3/2- sadece Türkiye'de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirilirler.

¹⁷⁸ Öztürk, s.11.

Hukuku'na göre kurulmuş olan borca batık anonim şirketlerin tam mükellef statüsünde oldukları net ve açıktır.

3.2.1.1.2 Bilanço Esasına Tabi Mükellef Olarak Borca Batık Anonim Şirket

Kurum kazançları vergiye tabi olan kurumların, VUK hükümlerine göre her türlü ticaret şirketleri ile kurumlar vergisine tabi diğer tüzel kişiler, birinci sınıf tüccar sayılmaktadırlar. Birinci sınıf tüccarların kazançlarının bilanço esasına göre tespit edildiğinden kurumlar vergisi mükelleflerinin kazançlarının da bilanço esasına göre tespit edilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan VUK'nun 177. maddesini 5. fıkrasına göre kurumlar vergisine tabi olan diğer tüzel kişilerden işlerinin icabı bilanço esasına göre defter tutmalarına imkân veya lüzum görülmeyenlerin, işletme hesabına göre defter tutmaları Maliye Bakanlığı'nca müsaade edilmesine bağlıdır. Yani bu hüküm uyarınca borca batık bir anonim şirketin de Maliye Bakanlığı'ndan izin almak suretiyle işletme hesabı esasına göre defter tutması mümkün görülmektedir¹⁷⁹.

Ancak bu çalışmada sadece bilanço esasına tabi borca batık anonim şirketlerin incelenmesi yapılacaktır. Yani bu çalışmada işletme hesabına tabi tutulmuş borca batık anonim şirketler inceleme kapsamına alınmayacaktır.

3.2.1.2 İş Bırakmayı Bildirme Yükümlülüğü Bakımından Borca Batık

Anonim Şirketler

Bilindiği gibi çağdaş vergi hukuku anlayışında mükellefin beyanı esas alınmaktadır. Bu “beyan” esası sadece mükellefin vergi borcunun hesaplanmasında gelir ya da servet beyanını içermemekte aynı zamanda o mükellefin, mükellefiyet yapısında olumlu ya da olumsuz meydana gelen değişimleri de içermektedir. Nasıl ki yeni işe başlayan bir mükellef, işe başladığını bir ay içinde bildirmesi gerekiyorsa ya da adres değişikliklerini, sahip olduğu bina ve arazilerdeki değişiklikleri, muafiyet ve istisnalarındaki değişiklikleri, yine mükellefin ölmesi halinde ölüm bilgisinin mirasçılar tarafından verilmesini ve buna göre mükellefliğin bitimi ya da devamı gibi bilgileri de “beyan” kavramı içinde düşünüp ilgili vergi dairesine bildirmek gerekmektedir.

---

¹⁷⁹ Sarılı, s.325.

Yukarıda sayılan bu şekli mükellefiyetler gibi tıpkı “iş bırakmayı bildirme” de bir şekli vergi yükümlülüğü olup bizzat mükellefin yerine getirmesi gerekmektedir¹⁸⁰.

VUK’nun 153. maddesine göre bir kurumlar vergisi mükellefi olan anonim şirketlerin de gerekli koşulları sağladıktan sonra bağlı buldukları vergi dairesine işe başladıklarını 1 ay içinde bildirmeleri gerekmektedir. Usulde paralellik ilkesi gereği işe başlamayı bildirme bir şekli vergi yükümlülüğü olarak düzenlendiğine göre aynı şekilde işi bırakmayı da bildirme yine bir şekli vergi yükümlülüğü olarak VUK’nun 160. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Yine VUK’nun 162. maddesinde geçen “tasfiye ve iflas” halleri de işi bırakma sebeplerinden birisi olarak düzenlenmiştir.

“İş bırakma”nın tarifi VUK’nun 161. maddesinde “*Vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durdurulması ve sona ermesi işi bırakmayı ifade eder.*” şeklinde yapılmıştır. Yine bu madde hükmüne göre işleri geçici bir süre durdurma işi bırakma olarak sayılmamaktadır. Şimdi işi bırakma tarifine bakıldığında VUK, “iş bırakma”yı vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerle ilişkilendirmektedir. Vergiye tabi olmayı gerektiren muameleyi vergi hukuku bakımından kazanç ve irat getirici işlemler olarak düşünölmelidir. Çünkü anonim şirketin kurulmasındaki amaç “kâr”dır. Dolayısıyla vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durdurulması ve sona ermesi demek anonim şirketin kazanç ve irat getirici faaliyetlerden uzak olması anlamına gelmektedir. Yani anonim şirketin amacı olan “kâr” elde etme gerçekleştirilememiş olmaktadır. Oysaki vergi hukukunda siyasi ve mali bir ödev olan vergi ödevi yani vergi, gelir, servet ya da harcama üzerinden alınmaktadır. Bu durumda elde edilememiş ya da edilemeyecek olan bir gelirden vergi alınamayacağına göre burada da borca batık anonim şirketin vergiye tabi olmayı gerektiren kazanç ve iradı olamayacaktır. Bu durumda VUK’nun 161. maddesinde bahsedilen vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durması ve sona ermesi ölçütü borca batık anonim şirket bakımından da gerçekleşmiş olacaktır. Yani VUK’nun 161. maddesinin lâfzi hükmü gereği borca batık anonim şirkette de vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durması ve sona ermesi aşaması

¹⁸⁰ Danıştay 7.Dairesi Kararı, T.24.01.1988, E.1987/2849, K.1988/1122, Özet: “İş bırakmayı vergi dairesine bildirmeyen ancak, işe devam ettiği tespit edilmeyen şirket hakkında ilgili dönem KDV beyannamesi verilmediği gerekçesiyle usulsüzlük cezası verilemez. Yalnızca işi bırakmayı bildirmeme nedeniyle usulsüzlük cezası kesilmesi gerekmektedir.”, <http://khyk.kazancihukuk.com/#1z8a3FJ52UKT3eC8cP4IpMe8ZDxC9RIlr!KP8gMoHXiv1gSzUslaN1Q~~>, ET:03.01.2014.

gerçekleştiğinden hukuki anlamda geldiği nokta işi bırakma hükmüne denk düşecektir. Bu durumda borca batık anonim şirketi tasfiye ve iflas sürecinde olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Zaten VUK'nun 162. maddesi de tasfiye ve iflası işi bırakmanın nedenlerinden saymaktadır.

Burada çözümlenmesi gereken husus adından da anlaşılacağı üzere borca batık anonim şirketin tasfiye ve iflas statüsünde olmasından dolayı yine de işi bırakmayı bildirmeyi bağlı bulunduğu vergi dairesine yapıp yapamayacağını ve bir şekli vergi mükellefiyet olarak üstünde taşıyıp taşımadığıdır.

Normalde kurumlar vergisi mükellefi olan bir anonim şirketin kanunen sayılı gerekçelerle işi bırakma bildiriminde bulunması mümkündür. Ancak borca batık hale gelmiş bir anonim şirketin kendisi, devlet ya da üçüncü kişiler tarafından söz konusu bu anonim şirketin tasfiye ve iflas sürecine girmesini sağlayabilirler. Bu durumda tasfiye ve iflas sürecine girmiş anonim şirketin ayrıca bağlı bulunduğu vergi dairesine işi bırakma bildiriminde bulunmasının bir anlamı olmayacaktır. Çünkü işi bırakma mükellefiyeti tasfiye ve iflas dışındaki koşullarla gerçekleştiğinde kendi başına bir hukuki sonuç doğuran işlemken tasfiye ve iflas kapsamında zaten tasfiye ve iflasın sonucunda otomatikman gerçekleşecek bir işlemdir. Nitekim VUK'nun 162. maddesine bakıldığında tasfiye ve iflas hallerinde vergi mükellefiyetinin vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam edeceği görülmektedir. VUK'nun bu hükmüne göre tasfiye memurları veya iflas dairesi hem tasfiye veya iflas kararlarını hem de tasfiyenin veya iflasın kapandığını vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeleri halinde aynı zamanda işi bırakma da gerçekleşmiş olacaktır. VUK'nun 162. maddesi bu bildirimleri tasfiye memurlarına ve iflas dairesine zincirleme maddi vergi sorumluluğu da olan bir mecburiyet olarak yüklemiştir. Yani borca batık anonim şirketin tasfiyesinde borca batık anonim şirketin vergileri ya da davalı tarhiyat için karşılık ayırmadan ortaklara paylaşırma yapan tasfiye memurları vergilerin asıl ve zamlarından ve vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olacaklardır¹⁸¹ (KVK, m.17/7; AATUHK, m.33).

---

¹⁸¹ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.86; Turgut Candan, **Kanuni Temsilcinin Vergi ve Diğer Kamu Alacaklarından Sorumluluğu**, 3.Baskı, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Şubat 2006.

Nihai aşamada anonim şirketin borca batık hale gelmesinin ardından tasfiye veya iflasın sonuçlanmasıyla tacirin işi bıraktığı anlamına gelmektedir. Bu durumda tacirin mükellefiyeti, vergi ile ilgili işlemlerin tamamen sona ermesine kadar devam etmektedir. Tasfiye veya iflasın kapandığı hususu tasfiye memurları tarafından vergi dairesine bildirilmesinin ardından anonim şirketin kurumlar vergisi mükellefiyeti ortadan kalkmaktadır¹⁸².

3.2.1.3 Defter Tutma Yükümlülüğü Bakımından Borca Batık Anonim Şirketler

Anonim şirketlerin bilanço usulüne göre vergilendirilmesi gerektiğinden, bu usulde üç çeşit defter tutulması gerekmektedir¹⁸³. Bilanço esasına göre bu defterler; yevmiye defteri, defterikebir ve envanter defterinden ibarettir¹⁸⁴ (VUK, m.182).

VUK'nda yevmiye defteri, kayda geçirilmesi zorunlu olan muamelelerin tarih sırasıyla ve maddeler halinde ve tertipli olarak yazılan bir defter olarak tanımlanmaktadır (VUK, m.183)¹⁸⁵. Defterikebir ise yevmiye defterine kaydı yapılmış olan muameleleri buradan alınarak usulüne göre hesaplara dağıtılmasını ve tasnifli olarak bu hesaplarda toplayan defter olarak tanımlanmaktadır (VUK, m.184). Envanter

---

¹⁸² **Bkz.** Maliye Bakanlığı Muktezası: Usul: gelir müdürlüğü, Tarih: 31 Ekim 2002, Sayı: B.07.4.DEF.0.34.20./VUK-158/541, KONU: Sermaye artırımında bulunmayan sermaye şirketlerinin mükellefiyet terkinin hakkında. “..Sözü edilen maddelerde infisah etmek suretiyle tasfiye haline giren anonim şirketlerin pay sahipleriyle olan münasebetlerinde dahi tasfiye sonuna kadar ve ehliyetinin tasfiye gayesiyle mahdut olan hükmi şahsiyetini muhafaza ve ticaret unvanını (tasfiye halinde) ibaresini ilave suretiyle kullanmaya devam edeceği, tasfiye haline giren şirketin organlarının vazife ve yetkilerinin tasfiyenin yapılabilmesi için zaruri olan fakat mahiyetleri icabı tasfiye memurlarınca yapılamayan muamelelere inhisar ettiği, tasfiyenin sona ermesi halinde şirkete ait ticaret unvanının sicilden terkin edilmesinin tasfiye memurları tarafından sicil memurluğundan talep edileceği ve iş bu talep üzerine terkin keyfiyetinin tescil ve ilan olunacağı belirtilmiştir.... Yukarıda yer alan düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere, anonim şirketlerde tüzel kişiliğin ortadan kaldırılabilmesi ve mükellefiyet kaydının silinebilmesi için şirketin münfesihi addolunması yeterli olmayıp, bu durumdaki bir şirketin tasfiye veya iflas yoluyla tasfiyeye tabi tutulması gerekir. Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen işlemler yerine getirilmeden ve tasfiye veya iflasın sona erdiği tescil ve ilan edilmeden tasfiyenin sona erdiğinin kabul edilmesi ve şirketin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılması, dolayısıyla vergi mükellefiyetlerinin sona erdirilmesi mümkün olamayacağından, Türk Ticaret Kanunu'nun öngördüğü asgari sermaye şartını yerine getirmeyen anonim şirketlerin vergi mükellefiyet kayıtlarının terk edilmesi mümkün değildir...”. <http://khyk.kazancihukuk.com/#1mEnwyxuZ1IBIjYu9APQqiBGAGGKBp2sWMJpTbiy!RT4~ET:3.1.2014>.

¹⁸³ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.266.

¹⁸⁴ (mevcudat ve muazene defteri)

¹⁸⁵ VUK, m.183- Yevmiye defteri ciltli ve sahifeleri müteselsil sıra numaralı olur. Mükellefler diledikleri takdirde yevmiye defteri ve tutulması zorunlu diğer defterlerini müteharrik yapraklı olarak kullanabilirler.

defterinde ise, işe başlama tarihinde ve devamındaki ilgili her hesap döneminin sonunda çıkarılan envanterler ve bilançolar kaydolunmaktadır (VUK, m.185)¹⁸⁶.

Yukarıda VUK'nun belirlediği defter tanımlarından sonra anlaşılmaktadır ki borca batık bir anonim şirketin de bu defterleri tutma zorunluluğu bulunmaktadır. Çünkü VUK defter tutma yükümlülüğünde herhangi bir ayrıma ya da özel bir duruma işaret etmemiştir. Bu durumda VUK'nun defter hükümlerine borca batık hale gelen ve tasfiye veya iflas sürecine giren anonim şirketler de tabi olacaklardır.

Diğer taraftan borca batık anonim şirketin tasfiye ya da iflas sürecindeyken bir ara bilanço çıkarması gerekmekte olup yine bu ara bilançoyu da düzenlemek yine yukarı da adı geçen defterlerin tutulmasıyla mümkün olabilecektir. Yani bu defterlerin tasfiye işleminin sonuna kadar geçen dönemlerde tutulması ve gerektiğinde yetkililere ibraz edilmesi zorunlu bulunmaktadır.

Ayrıca defter tutma şekli bir vergi yükümlülük olup tasfiye dönemi içinde şirketin mali durumunun tespitine yarayan bir enstrüman olup aynı zamanda mahkeme tarafından atanan bilirkişilerin ara bilançonun çıkartılmasında da önemli bir katkısı bulunmaktadır. Yine bu bağlamda bilirkişi'ye yardımı olması anlamında şirketin yönetim kurulunun yerine getirmesi gereken zorunlu görevlerinden birisidir.

Tasfiye ve iflas sürecinde olan borca batık anonim şirketin tasfiyesi yapıp tasfiye beyannamesi verildiğinde ya da iflas masasının iflas bilançosunu nihai haliyle netleştirmesinde bu defterlerin varlığı etkili olmaktadır. Şöyle ki borca batık anonim şirketin tasfiye ve iflas süreci ister aynı mali yıl içinde bitsin isterse yıllara yayılı olup son mali yılda bitsin her iki halde de sonuçta devletin vergi alacakları, üçüncü kişilerin alacakları ve son olarak ta şirket sahiplerinin varsa alacakları üleştirilmektedir. Yani tasfiye veya iflas döneminde de bu defterlerin daha ciddi bir şekilde tutularak hem devletin alacağı hem üçüncü kişilerin hakları da korunmaya çalışılmış olacaktır.

Bu bilgiler ışığında borca batık anonim şirketlerin de tasfiye ve iflas sürecinde başından sonuna kadar VUK ve TTK tarafından zorunlu görülen defterlerin tutulması gerektiği saptanmıştır.

---

¹⁸⁶ VUK, m.185- ve bu tarihe "bilanço günü" denir. Envanter defteri ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı olur.

3.2.1.4 Beyanname Verme Yükümlülüğü Bakımından Borca Batık

Anonim Şirketler

Bu başlık altında da borca batık anonim şirketlerin yıllık beyanname, özel beyanname ve muhtasar beyanname verme yükümlülükleri açısından durumu incelenecektir.

3.2.1.4.1 Yıllık Beyanname / Tasfiye Beyannamesi

Bilindiği gibi çağdaş vergicilik anlayışında geçerli olan beyan usulü, verginin tarhına esas oluşturan bütün bilgilerin yazılı olarak idareye verilmesi ve idarenin bu bilgilere dayanarak vergi borcunun hesaplanmasından oluşmaktadır¹⁸⁷.

Aynı şekilde kurumlar vergisi de mükellefin veya vergi sorumlusunun yıllık beyanı üzerine tarh olunmaktadır. Bu yıllık beyannamede ilgili bulunduğu hesap döneminin sonuçlarını içermektedir (KVK, m.14/1). Böylece kurumların elde ettikleri safi kurum kazancı dikkate alınmakta ve kurumlar vergisi belirlenmektedir¹⁸⁸. Normalde kurumlar vergisi mükellefi olan anonim şirketlerin faaliyet döneminin sonunda bir yıllık beyanname ile Mart ayı içinde bağlı bulunduğu vergi dairesine yıllık beyannamesini vermekte ve bu yıllık beyanname ile beyanda bulunulan kurum kazancı üzerinden kurumlar vergisi hesap edilmektedir.

Oysaki çalışma konusu borca batık olan bir anonim şirket olduğuna ve borca batıklığı da vergi hukuku açısından kesinlik kazandığına göre tasfiye sürecine girmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda tasfiye hukukuna tabi olan anonim şirketin artık yıllık beyanname değil de bir tasfiye beyannamesi vermesi gerekmektedir. Çünkü KVK'nun 17. maddesinin 1. fıkrasına göre tasfiye dönemi her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemi geçerli olmaktadır¹⁸⁹. Nitekim VUK'nun 162. maddesine göre de tasfiye ve iflas hallerinde mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar

---

¹⁸⁷ Salih Turhan, **Vergi Teorisi ve Politikası**, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s.76; Halil Nadaroğlu, **Kamu Maliyesi Teorisi**, 5. Baskı, Okan Dağıtım Yayıncılık, İstanbul, 1983, s.295.

¹⁸⁸ Sarılı, s.387.

¹⁸⁹ Cem Tekin/Emre Kartaloğlu, **Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamalar**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Nisan 2007, s.814.

devam etmektedir. Bu bağlamda tasfiye sürecinin sonunda tasfiye memuru tarafından bir tasfiye beyanname verilmesi gerekmektedir.

Şayet bir anonim şirket için tasfiyenin aynı takvim yılı içinde başlayıp sonuçlanması hali varsa o zaman tasfiyenin sonuçlandığı tarihten itibaren otuz gün içinde o anonim şirketin bağlı olduğu vergi dairesine tasfiye beyannamesinin verilmesi gerekmektedir¹⁹⁰.

3.2.1.4.2 Özel Beyanname

KVK'nun 26. maddesi özel beyanname vermenin koşulunu “dar mükellef kurum” esasına bağlamıştır. Yani özel beyanname verecek olan kurumlar dar mükellef statüsünde olmaları gerekmektedir. Bilindiği gibi KVK'nun 3. maddesinin 2. fıkrasına göre dar mükelleflikte; kanunî ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye’de bulunmayanlar sadece Türkiye’de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirilmektedirler. Buna göre borca batık anonim şirketler Türk hukukuna tabi oldukları için yani kanunî ve iş merkezlerinin her ikisi ya da en azından kanuni iş merkezi Türkiye’de bulunduğu için tam mükellef kapsamındadırlar. Bu yüzden borca batık anonim şirketlerin özel beyanname verme yükümlülükleri bulunmamaktadır.

3.2.1.4.3 Muhtasar Beyanname

Bilindiği gibi muhtasar beyanname, vergi kesintisi yapmak zorunda olanlar tarafından kesilen vergilerin matrahları ile birlikte, toplu olarak vergi dairesine bildirilmesine ilişkin verilen bir beyanname türüdür¹⁹¹. Nitekim KVK'nun 30. maddesi gereğince vergi kesintisi yapmak zorunda olanlar, bu vergileri ödeme veya tahakkukun yapıldığı yer itibarıyla bağlı oldukları vergi dairesine muhtasar beyanname ile bildirmek zorundadırlar (KVK, m.31¹⁹²).

KVK'nun 15. maddesi uyarınca yapılan vergi kesintilerinin, vergi kesenler tarafından, ister aylık isterse üç aylık muhtasar beyannamelerin verileceği ayın yirmi

---

¹⁹⁰ Sarılı, s.433.

¹⁹¹ Ahmet Bumin Doğrusöz, “Türk Vergi Sisteminde Kaynakta Vergileme “Stopaj””, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, No: 3, s.214-215; Sarılı, s.402.

¹⁹² KVK, m.31- Muhtasar beyanname konusunda Gelir Vergisi Kanunu’nda belirlenen usul ve esaslar, bu maddeye göre verilecek muhtasar beyannameler hakkında da uygulanır.

altıncı günü akşamına kadar bağlı buldukları vergi dairelerine verilmesi ve ödenmesi gerekmektedir¹⁹³.

Borca batık anonim şirketlerin tasfiye ya da iflas dönemlerinde yıllık beyanname vermesi söz konusu iken geçici vergi beyanname vermelerine gerek bulunmamakla beraber muhtasar ve Katma Değer Vergisi beyannamelerinin verilmesine gerek bulunmaktadır¹⁹⁴. Tasfiye halindeki kurumun gelir vergisi tevkifatıyla ilgili sorumluluğu devam ettiğinden, tasfiye döneminde de tevkif edilen vergisinin olması halinde muhtasar beyanname ile beyan etmeye devam edilmektedir¹⁹⁵. Buradan da anlaşılacağı gibi muhtasar beyanname, tasfiye dönemlerinde dahi verilmesi zorunlu olan beyannameler arasındadır. Çünkü borca batık anonim şirket muhtasar beyanname vererek o zamana kadar kesmiş olduğu vergileri “mutavassıt mükellef” yani aracı yükümlü sıfatıyla kesip beyan etme mecburiyeti altındadır. Dolayısıyla muhtasar beyanname aslında devletin tahakkuk ve tahsil edilmiş vergilerinin aracı mükellef üzerinden devlete aktarılması anlamına gelmektedir. İşte bu yüzden borca batık anonim şirketlerin muhtasar beyanname verme yükümlülüğü devam edecektir.

3.2.1.5 Vergi Avantajları ve Borca Batık Anonim Şirketler

Anonim şirketlerin KVK tarafından tanınan vergi avantajı şeklindeki bazı muafiyet ve istisnalardan yararlanması mümkündür. Bu yüzden borca batık hale gelmiş anonim şirketlerinde bu vergi avantajlarından yararlanması mümkün olmalıdır. Buna göre bir borca batık anonim şirketin vergisel yükümlülüklerini hesap ederken bu vergi avantajlarının dikkate alınması gerekmektedir. Bu vergi avantajlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür.

---

¹⁹³ Sarılı, s.409.

¹⁹⁴ Akif Akarca / Mehmet Şafak, “Anonim ve Limitet Şirketlerin Tasfiyesi ve Vergileme”, <http://www.dunya.com/anonim-ve-limitet-sirketlerin-tasfiyesi-ve-vergileme-151174yy.htm>, ET:26.12.2013.

¹⁹⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı, **Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı**, Yayın No: 24, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı: Ekim 2007, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/kurumlar_vergisi.pdf ET: 27.12.2013.

3.2.1.5.1 Muaflıklar

Bu vergi avantajlarından birisi muafiyetlerdir. KVK'nun 4. maddesi "muafiyetler"i düzenlemiş bulunmaktadır. Çok doğrudan olmasa da sermaye şirketleriyle ilgili muafiyetler KVK'nun m.4/n fıkrasında düzenlenmiştir.

Bu fıkra hükmüne göre; organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin alt yapılarını hazırlamak ve buralarda faaliyette bulunanların; arsa, elektrik, gaz, buhar ve su gibi ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kamu kurumları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce birlikte oluşturulan ve kazancının tamamını bu yerlerin ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanan iktisadî işletmeler vergi muafiyetinden yararlanabilmektedirler (KVK, m.4/n).

Aynı zamanda KVK'nun 4. maddesinin (j) fıkrasında da sermaye şirketi olan anonim şirketlerin bahsi söz konusudur. Buna göre; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadî işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketlerde kurumlar vergisi muafiyetinden yararlanması mümkün olmaktadır.

Yukarıdaki muafiyet hükümlerini bir borca batık anonim şirketin bilançosunu çıkarırken ve vergi borcunu hesaplariken dikkat etmek gerekmektedir. Bu vergisel muaflıkların hesap edilmesi söz konusu anonim şirketin borca batık olup olmaması hususunda etkisi olacaktır.

3.2.1.5.2 İstisnalar

Yine KVK'nun 5. maddesi de istisnaları düzenlemiş bulunmaktadır. Bu madde hükmüne göre istisnaları; iştirak kazançları istisnası¹⁹⁶, risturn istisnası¹⁹⁷, menkul kıymet portföy işletmeciliği istisnası, emisyon primi istisnası ve diğer istisnalar şeklinde ifade edilebilmektedir.

---

¹⁹⁶ KVK, m.5/a,b,c,ç,d,e,f,g,h,ı.

¹⁹⁷ KVK, m.5/i.

Yukarıdaki istisna hükümlerini de bir borca batık anonim şirketin bilançosunu çıkarırken ve vergi borcunu hesaplarken dikkat etmek gerekmektedir. Bu istisnaların hesap edilmesi söz konusu anonim şirketin borca batık olup olmaması hususunda etkisi olacaktır.

3.2.1.6 Vergilendirme Dönemi

Kurumlar vergisinde, vergilendirme dönemi, hesap dönemi olarak tanımlanmaktadır¹⁹⁸. Bu hesap dönemlerinin düzenlenmesinde şirketin sürekliliği önemli olmakta ve aynı zamanda Maliye Bakanlığı'na başvurularak bu dönemler belirlenmektedir. Hesap dönemleri normal¹⁹⁹, kıst²⁰⁰ ve özel²⁰¹ hesap dönemi olmak üzere üçe ayrılmaktadır²⁰².

Mükellefin ya da kurumun hesap döneminin sonunda elde ettiği kazancından kurumlar vergisini belirlenmesi adına, bağlı olunan vergi dairesine beyannamenin verildiği gün itibariyle, beyanname posta ile gönderilmişse, vergiyi tarh edecek daireye geldiği tarihi izleyen üç gün içinde tarh edilmektedir (KVK, m.16/5). KVK'nun bu hükmüyle belirlenen süreler ile vergilendirme dönemi başlamakta ve KVK'nun 21. maddesinin 1. fıkrasına göre; kurumlar vergisi, beyannamenin verildiği ayın sonuna kadar ödenmesi gerekmektedir. Alacaklı olan yani devletin vergi daireleri tarafından mevcut tahsilâtın gerçekleşmesi halinde vergilendirme dönemi son bulmaktadır.

Ancak konumuz gereği borca batık anonim şirketin, vergilendirme sürecine bakıldığında normal de kurumlar vergisi mükellefi olan anonim şirketlerin kurumlar

---

¹⁹⁸KVK, m.16/1- Kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerin vergilendirme dönemi ise özel hesap dönemleridir. (2) Kesinti suretiyle ödenen vergilerde, istihkak sahiplerince ayrıca yıllık beyanname verilmeyen hallerde, vergi kesintisinin ilgili bulunduğu dönemler vergilendirme dönemi sayılır. (3) Kurumlar vergisi, beyannamenin verildiği vergi dairesince tarh olunur. (4) Kurumlar vergisi, bu Kanuna göre mükellef olanların tüzel kişiliği adına; iktisadî kamu kuruluşları ile derneklere ve vakıflara ait iktisadî işletmelerden tüzel kişiliği haiz olmayanlar için bağlı oldukları kamu tüzel kişileri ya da dernek veya vakıf adına; fonlarda fonun kurucusu adına; iş ortaklıklarında ise verginin ödenmesinden müteselsilen sorumlu olmak üzere yönetici ortak veya ortaklardan herhangi birisi adına tarh olunur.

¹⁹⁹ Normal Hesap Dönemi: Takvim yılının ilk gününden (1 Ocak) itibariyle başlayan ve takvim yılının son günü olan (31 Aralık) gününün son bulmasına kadar süren 12 aylık dönemlerdir. Tasfiye halindeki kurumlarda ise tasfiyenin 12 aylık kısımları için normal tasfiye hesap dönemi denmektedir.

²⁰⁰ Kıst Hesap Dönemi: İşletmelerin mevcut yıl içinde herhangi bir tarihte işe başlamaları ya da yine mevcut yıl içinde herhangi bir tarihte işi bırakmaları yani 12 aydan daha az bir zaman aralığıdır.

²⁰¹ Özel Hesap Dönemi: Yine 12 aylık bir dönem kabul edilmektedir. Yalnız bu zaman diliminin kullanılması için Maliye Bakanlığına başvurulmalı ve Bakanlığın işletmenin bulunduğu sektöre dikkate alınarak belirlenmektedir.

²⁰²Sarı, s.324.

vergisinin belirlenmesi için “hesap dönemi”nin sonlanması dikkate alınırken, borca batık anonim şirket için ise hesap dönemi ifadesi yerine “tasfiye dönemi” ibaresi kullanılmaktadır. Çünkü tasfiye işlemlerinin başlamasıyla birlikte bu dönem ayrı ve özellik arz eden bir dönem olmaktadır. Bu dönemde şirket mal varlıkları elden çıkartılmakta, borçlar ödenmektedir. Sonuç itibariyle eğer şirket aktifinde olumlu bir miktar kalmış ise bu miktar artık ortaklara şirketteki ortaklık oranları baz alınarak dağıtılmaktadır²⁰³.

Borca batık anonim şirketin tasfiye ve iflas dönemine girmesi hali tescil tarihinden itibaren bir ay içerisinde vergi dairesine bildirilmektedir. Hesap dönemi başı ile tasfiyenin başladığı tarih arasındaki dönem, “kıst” vergilendirme dönemi olarak kabul edilmekte ve bu döneme ait kurumlar vergisi beyannamesinin tanzim edilmesi ve tasfiyeye giriş tarihini takip eden dördüncü ayın 15’ine kadar bağlı bulunan vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Bu döneme ilişkin verginin de aynı sürede ödenmesi gerekmektedir. Tasfiyenin başladığı tarih ile hesap döneminin sonuna kadar ki süre ilk tasfiye dönemi ve diğer hesap dönemleri (yılları) ayrı ayrı tasfiye dönemleri olarak kabul edilmektedir²⁰⁴.

Öte yandan, tasfiyesi devam eden kurumlarda ise tasfiye dönemlerine ait beyannamelerin²⁰⁵ hesap dönemini takip eden dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar verileceği ve tahakkuk eden vergilerin de bu ayın sonuna kadar ödeneceği tabiidir²⁰⁶.

Tasfiye ve birleşme hallerinde, tasfiye edilen veya birleşen kurumlara ait beyannameler tasfiyenin sona erdiği tarihi takip eden otuz gün içinde kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verileceğinden, bu beyannamelere göre tahakkuk eden vergilerin de bu madde hükmüne göre beyanname verme süresi içinde ödenmesi gerekmektedir²⁰⁷.

---

²⁰³ Talha Apak, “**Tasfiye Halinde ve Tasfiye Sonunda Kurumların Vergilendirilmesi**”, İstanbul, 10 Aralık 2004, http://www.alomaliye.com/talha_apak_tasfiye.htm, ET: 07.01.2014.

²⁰⁴ Apak, http://www.alomaliye.com/talha_apak_tasfiye.htm ET: 07.01.2014.

²⁰⁵ KVK, m.17/3- Tasfiye beyannamesinde verilecek olan beyannamelere, bilanço ve gelir tablosu ile tasfiye bilançosuna göre ortaklara dağıtılan paralar ve diğer değerlerin ayrıntılı bir listesi eklenir.

²⁰⁶ Gelir İdarisi Başkanlığı, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Gerekceler/5520_Sayili_Kanun.pdf, s. 24, ET: 07. 01. 2014.

²⁰⁷ Gelir İdarisi Başkanlığı, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Gerekceler/5520_Sayili_Kanun.pdf, ET: 07. 01. 2014.

Tasfiye edilen kurumların KVK'na göre tahakkuk etmiş olup henüz vadeleri gelmemiş bulunan vergileri de aynı süre içinde ödenmesi gerekmektedir²⁰⁸.

KVK'nun 21. maddesinde, kurumlar vergisinin ödenme süreleri genel hükümler itibariyle tasfiye ve iflas durumundaki borca batık anonim şirketler için farklı düzenlenmiştir²⁰⁹. Tasfiye ve iflas halinde, tasfiye edilen veya birleşen kurumlar için tasfiye kârı üzerinden hesaplanan vergiler, tasfiye veya iflas nedeniyle infisah eden kuruma ait tasfiye beyannamesinin verilme süresi içinde ödenmektedir (KVK, m.21/2)²¹⁰.

3.2.2 Maddi Vergi Yükümlülüğü

Daha önce de bahsedildiği gibi “maddi vergi yükümlülüğü” mükellefin devlete ödemek zorunda olduğu verginin parasal miktarıdır. Maddi vergi yükümlülüğü bizatihi mükellefin üstünde doğan ve mükellefin kendisine sıkı sıkıya bağlı olan bir yükümlülüktür. Başka bir ifadeyle vergi hukukunda “maddi vergi yükümlülüğü” mükellefin kendi vergi borcunun parasal tutarını ödeme yükümlülüğünü ifade etmektedir. Maddi vergi yükümlülüğü beyan edilen gelir üzerine yani matrah üzerine uygulanan vergi tarifesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Yani kurumlar vergisinde maddi vergi yükümlülüğü, kurumlar vergisi mükelleflerinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve tutarların safi tutarından ortaya çıkan matraha uygulanan kurumlar vergisi oranının uygulanmasıyla elde edilen parasal tutardır. Buna vergi borçlusunun vergiyi ödemek görevi de denilmektedir²¹¹. Vergi hukukunda vergi borçluluğu ise sadece maddi ifade bulunma gereği şeklinde anlaşılmaktadır²¹².

Nitekim kurumlar vergisinde de kurumlar vergisi mükellefinin dönem içinde elde ettikleri safi kurum kazancından hesaplanmaktadır. Kurumlar vergisi mükellefi olan anonim şirketlerde de vergi, yine anonim şirketin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri “safi kurum kazancı” üzerinden hesaplanmaktadır (KVK, m.6/1). Buna göre

---

²⁰⁸ Muammer Durmuş/ Ebubekir Atabey, “Kurumlarda Tasfiye İşlemleri”, Aylık Maliye, Ekonomi ve Hukuk Dergisi, S.163, Nisan 2013, s.157.

²⁰⁹ Sarılı, s.401.

²¹⁰ KVK, m.21/2- Tasfiye edilen veya birleşen kurumların bu Kanuna göre tahakkuk etmiş olup, henüz vadeleri gelmemiş bulunan vergileri de aynı süre içinde ödenir.”

²¹¹ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.71.

²¹² Öncel/Kumrulu/Çağan, s.72.

anonim şirketin kurumlar vergisi ödemesi için önce bulunduğu cari dönemde kazanç elde etmesi ve bunu beyan etmesi gerekmektedir.

Konuya borca batık anonim şirketler açısından bakıldığında muhakkak ki borca batık anonim şirketlerin de yukarı da adı anılan “vergi borçluluğu” şeklinde maddi vergi yükümlülüğü bulunmaktadır. Borca batık anonim şirketlerin maddi vergi yükümlülüğü normal anonim şirketlere göre bir karmaşıklık gösterecektir. Bu karmaşıklıkta anonim şirketin borca batık olmasından kaynaklanan hukuki statüsünden ileri gelmektedir.

Şöyle ki daha önce de ifade edildiği gibi anonim şirketlerde borca batıklık ani bir durum olmaktan ziyade bir süreci yayılı halde gelişmektedir. Bu da o borca batık anonim şirketin geçmiş yıllarda zarar beyanında bulunacağı ihtimalini akla getirmektedir. Bilindiği gibi bir anonim şirket geçmiş yıllarda zarar etmişse bu zararı beyannamesinde bildirmesi ve gelecek yılların kârından üst üste en fazla 5 yıl mahsup edebilmektedir. Bu durumda borca batık anonim şirketin maddi vergi yükümlülüğünden ya da vergi borçluluğundan bahsedilemeyecektir.

Ancak borca batık bir anonim şirketin zarar etmeye başlamadan önce ki yılın kurum kazancından kurumlar vergisi ya da benzeri bir vergi borcu bulunabilir. Bu vergi borçlarını ödeyemeden zarar edip borca batıklığa sürüklenebilir. Bu durumda söz konusu vergi borçları, borca batık anonim şirketin üzerinde devlete ödenmesi gereken bir borç olarak kalacak ve tasfiye sürecinde de bu vergi borcunu tahsili yoluna gidilecektir.

Tasfiye sürecine girmiş bir borca batık anonim şirketin üzerinde bulunan vergi borçları devlet lehine güvence altına alınarak bunun sorumluluğu tasfiye memurlarına bırakılmaktadır. Bunun dışında tasfiye sürecine girmiş bir borca batık anonim şirketin her yıl beyan edeceği tasfiye beyannamesiyle olası vergi borçlarını ödeyebilme durumunda olacaktır. Söz konusu bu vergi borçlarını ödeyebilmesi ise bilançonun aktif değerlerinin likiditeye çevrilmesiyle mümkün olabilecektir.

3.3 Anonim Şirketlerin Borca Batıklığının Hukuken Saptanmasının Vergi Hukukuna Yansıması

Anonim şirketlerin borca batıklığının ticaret hukukunun ve muhasebe hukukunun ve mevzuatının getirdiği ölçütlerle saptanmasının bütün taraflar için kalıcı

hukuki sonuçlar doğurduğu bir gerçektir. Bu kalıcı hukuki sonuçlar içerisinde borca batık anonim şirketin tüzel kişiliğinin son bulması, tarafların alacaklarına ne miktarda kavuşabildikleri ve anonim şirket yöneticilerinin ve kanuni temsilcilerinin hukuki ve cezai sorumlulukları gibi sonuçlar bulunabilmektedir.

Ticaret hukuku bakımından borca batık hale gelen bir anonim şirketin hukuki statüsünün ve de borca batıklığını belli eden bilançosunun vergi hukuku bakımından ne kadar geçerli olduğunu saptamak konunun aydınlatılması bakımından önemli bir iştir.

Bilindiği gibi her hukuk dalının kendine özgü bir sistemi bulunmakta ve bu sistemde yer alan temel kavramlar, temel kurumlar, kanunun amacı ve kapsamı, getirdiği haklar sorumluluklar ve yaptırımlar o hukuk dalının kişiliğini belirlemektedir. Burada da ticaret hukuku anonim şirketleri düzenlerken amacı olan ticaret hukuku kuralları içerisinde mal ya da hizmet üreterek kâr etmesini sağlamaktır. Hâl böyle iken vergi hukuku da bu kâr eden anonim şirketlerin kârını kurumlar vergisiyle vergilendirerek hazineye gelir sağlamak amacındadır. Bu yüzden vergi hukuku da aynı şekilde ticaret hukukunda olduğu gibi bir sistem kurarak kendine özgü kavramlar, kurumlar, yetkiler, haklar, sorumluluklar ve yaptırımlar getirmektedir. Nasıl ki ticaret hukukunun amacı ticari hayatı hukuk kurallarına bağlı bir düzene oturtmaksa vergi hukukunun amacı da ticari hayat içerisinde gelir ve kazanç elde edenleri vergilendirmeyi bir düzene oturtmaktır.

Bu bağlamda ticaret hukuku kurallarına göre oluşturulmuş bir ticari bilançoda anonim şirketin borca batık olmasının doğrudan vergi hukuku alanında da geçerli olmasını yukarıdaki gerekçelerle bekleyemeyiz. Çünkü ticari bilançonun amacı şirket sahiplerini, üçüncü kişileri ve kamuoyunu aydınlatma ve böylece kamu düzeninin sağlanmasını içermektedir. Oysaki bir anonim şirketin vergi mükellefi olma statüsünde iken devletle olan ilişkisi devletin vergi alacağı anonim şirketin de vergi borcu şeklinde olacaktır. Dolayısıyla devlet anayasadan aldığı vergilendirme yetkisiyle anonim şirketin kurum kazancını vergilendirirken doğası gereği vergi hukuku kurallarına dayanmak zorundadır. “Lex Generalist/Lex Specialist” yani “genel kural/özel kural” gereğince burada anonim şirketlerin hukukunu düzenleyen TTK genel kural niteliğinde iken anonim şirketlerin vergilendirilmesini düzenleyen KVK ise özel kural niteliğindedir. Genel kural / özel kural ilişkisinin olduğu yerde bilindiği gibi özel kural uygulanacaktır.

Burada da anonim şirketlerin vergilendirilmesinde TTK hükümlerine göre hazırlanmış ticari bilanço değil de VUK ve KVK hükümlerine göre hazırlanmış vergi bilançosu esas alınmalıdır.

İşte bu yüzden TTK hükümlerine göre hazırlanmış bir ticari bilançoya göre bir anonim şirketin borca batıklığının saptanmasının vergi hukuku bakımından önemi şu olacaktır ki o da o anonim şirketin vergi hukuku bakımından da “**borca batık**” statüsünde takip edilmesini ve bu statüde vergisel rejime tabi tutulmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda borca batık anonim şirket artık tasfiye ve iflas sürecine girmiş olacağından bu rejime tabi takip edilen ve vergilendirilen ve en sonunda da mükellefiyeti terkin edilip tüzel kişiliğine son verilen bir olgu haline gelecektir. Bu yüzden borca batık anonim şirketin vergilendirilmesinde daha önce ticaret hukuku kapsamında bahsedilen sermaye, kanuni yedek akçe, zarar ve bilanço kavramlarının vergi hukuku bakımından yeniden ele alınması gerekmektedir. Çünkü biraz önce de bahsedildiği gibi vergi hukuku da müstakil ve özerk bir hukuk alanı olup hukukun genel ve temel kavram ve kurumlarını kendine has bir şekilde yorumlayabilmekte ve tanımlayabilmektedir.

Buna göre aşağıda bilanço, sermaye, yedek akçe, zarar ve kâr kavramlarına vergi hukuku eksenli eğilmek gerekmektedir.

3.3.1 Dönem Başı Bilançosu, Dönem Sonu Bilançosu, Ara Bilanço ve Vergi Bilançosu

Başlangıçta normal bir şekilde ticari hayatına devam eden bir anonim şirketin her mali yılın sonunda bir kapanış bilançosu düzenlemesi gerekmektedir. Aynı zamanda o anonim şirketin bu kapanış bilançosuna göre kurumlar vergisi beyannamesini de vermesi gerekmektedir. Yine yeni mali yıla girildiğinde ise o kapanış bilançosu yeni mali yılın açılış bilançosu olarak işlem görecektir.

Oysaki borca batık anonim şirketin durumunda ise yukarıdaki bilanço seyri bir değişiklik kazanmaktadır ki o da dönem sonu/ dönem başı bilançosunun dışında mahkemece atanmış bir bilirkişi tarafından çıkarılacak ara bilançodur. Bu ara bilançonun vergi hukuku bakımından ticari bir bilanço niteliğinde olup olmadığı tartışılabilir. Bu ara bilançonun buradaki katkısı borca batık anonim şirketin bilançosunun o an ki cari değerini saptamaktır. Yoksa amacı bir vergi bilançosu

oluşturmak değildir. Ancak tasfiye ve iflas sürecine girmiş bir anonim şirketin tasfiye ve iflas memurlarının elinde olmasından dolayı ortaya çıkarılacak bilançonun vergi bilançosu olma karakteri ağır basacaktır. Dolayısıyla ara bilanço ile vergi bilançosunun birbirine yakın ya da aynı değerlere sahip olması mümkün olabilir.

Vergi hukuku bakımından önemli olan vergi alacağının saptanması ve güvence altına alınmasıdır. Bu yüzden vergi bilançosu çıkarılırken borca batık anonim şirketin ya kapanış bilançosu, ya açılış bilançosu ya da ara bilançonun baz alınması gerekmektedir. Çünkü bu bilançolardan biri vergi bilançosunun hazırlanmasında temel bilgileri sağlayacaktır²¹³. Şayet buralardan yeterli bilanço bilgi desteği sağlanamazsa o vakit kanunen tutulması zorunlu olan defterlere bakılacaktır. Ancak vergi bilançosu hazırlanırken istenilirse her zaman için kanunen tutulması zorunlu olan defterlere bakılabilecektir. Nitekim VUK bu defterleri 5 yıl, TTK ise 10 yıl saklama ve ibraz mecburiyeti getirmiştir.

Vergi bilançosu hazırlanırken vergi mükellefi borca batık anonim şirketin ödemesi gereken vergilerin miktarının hesabına dayanmaktadır. Bu yüzden vergi bilançosu düzenlenirken sermaye, yedek akçe, kâr ve zarar kavramları vergi hukukundaki anlamlarıyla ele alınmaktadır. Yine vergi bilançosu hazırlanırken kanunen kabul edilen giderler kanunen kabul edilmeyen giderler, işletmeden çekişler, işletmeye aktarışlar ve mahsuplar gibi türlü kalemler de dikkate alınmaktadır.

3.3.2 Sermaye – Özsermaye

Yukarıdaki bölümlerde de bahsedildiği gibi sermaye kavramı ticaret hukukunda çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Söz gelimi şirketin kuruluşunu sağlayan “esas sermaye” veya kayıtlı sermaye gibi sermaye kavramları bilançonun pasifinde yer almakta ve aynı zamanda kaynak sermaye olarak da nitelendirilmektedir. Buna karşın bu bahsi geçen kaynak sermayenin kullanılmasıyla oluşturulan ve bilançonun aktifinde gösterilen kalemler ve değer hareketleri de varlık sermaye olarak nitelendirilmektedir.

Diğer taraftan muhasebe sisteminde ise esas sermaye 500 hesap koduyla, kanuni yedek akçe ise 541 hesap koduyla bilanço da gösterilmektedir.

---

²¹³ Yılmaz Aliefendioğlu, **Türk Vergi sisteminde Verginin Kaynaktan Kesilmesi (Stopaj)**, Ankara, 1975, s.89.

Hatırlanacağı üzere ticaret hukukunda borca batıklıkta kaybolan değer, sermaye ve onun tamamlayıcı parçası olan kanuni yedek akçeler değerlerinin 1/2'sinden 2/3'sine kadar olan kısmı idi.

Ticaret hukuku bakımından yaşanan bu sermaye kaybı o anonim şirketi borca batık hale getirirken bunun vergi hukuku bakımından da sonuçları olacaktır. Şöyle ki borca batık anonim şirket aynı zamanda bir vergi mükellefi olacağından vergi borçlarını ödeyememe hallerinin varlığı vergi dairesi için bir kaygı noktası oluşturacaktır. Bu yüzden borca batık anonim şirketin vergisel yükümlülüklerini yerine getirebilmesi bilhassa maddi vergi yükümlülüğünü yerine getirmesi vergi dairesi açısından önemli olacaktır. Bu yüzden borca batık anonim şirketlerin ele alınmasında ticaret hukuku bakımından geçerli olan “borca batıklık/teknik iflas” ya da borca batıklık kapsamında belirtilen sermaye kavramından ayrılarak vergi hukukunda geçerli olan sermaye anlayışına ulaşmak gerekmektedir ki bu da “özsermaye” kavramına denk gelmektedir. Yani vergi hukukuna göre sermaye, başlangıçta teşebbüse konulan iktisadi değerler toplamı olduğu halde, özsermaye ise teşebbüsün varlıklarının belli bir hesap dönemi ve faaliyeti sonucundaki gerçek durumunu ifade etmektedir. Çünkü vergi hukukunun en başlıca amacı ödenmesi gereken verginin saptanmasını ve tahsilini sağlamaktır. İşte bu gerekçeyle vergi hukukunda kurum kârının yani dönem başı özsermaye ile dönem sonu özsermaye farkının bir mali bilanço anlayışı içerisinde saptanması gerekmektedir. Bu bağlamda vergi hukuku için önemli olan dönem başı özsermaye ile dönem sonu özsermaye arasındaki müspet fark yani kârdır²¹⁴. Nitekim GVK'nun 38. maddesine göre²¹⁵ bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsteki özsermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki olumlu fark olarak ifade edilmektedir. **Öncel/Kumrulu/Çağan**'ın da ifade ettikleri gibi “yedek akçe + sermaye + kâr”, özsermayeyi meydana getiren değerler niteliğindedir²¹⁶.

Ticari hayat içerisinde ticari işletmelerin faaliyet durumlarına göre özsermayesi sermayeye eşit olabileceği gibi onun altına inebilmesi de üstüne çıkabilmesi de

---

²¹⁴ Ulusoy, s.147 v.d., Ulusoy burada kurumların safi ticari kârının uygulamada dönem sonu ve başı ticari bilanço özsermayelerinin mukayesesi yoluyla değil de, dönemsel gelir giderlerin karşılaştırılması suretiyle bulunmakta olduğunu eleştirmektedir.

²¹⁵ Yaşar Karayalçın, **Muhasebe Hukuku**, 2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Sevinç Matbaası, Ankara, 1988, s.49.

²¹⁶ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.266.

mümkündür²¹⁷. Bu bağlamda işletmenin bir hesap dönemi içinde pasif tarafta ki sermaye hesabında bulunan miktarı aktif taraftaki varlıklarına yönelterek faaliyetlerini sürdürmeyi ve içinde bulunduğu dönemi kâr ederek bitirmeyi amaçlaması normaldir. Burada kâr ve zarar kavramları vergi hukuku bakımından özsermayeyi etkileyen değerler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda görülmektedir ki vergi hukuku bakımından özsermayenin işletmenin bilançosuna göre hazırlanması icap etmektedir. Nitekim VUK'nun 192. maddesine göre bilanço, envanterde gösterilen kıymetlerin tasnifli ve karşılıklı olarak değerleri itibariyle düzenlenmiş bir özeti olarak kabul edilmektedir. Yine bu madde hükmüne göre bilanço aktif ve pasif tablodan müteşekkil bulunmaktadır. Bilançonun aktif tablosunda mevcutlar ile alacaklar yer alırken pasif tablosunda ise borçlar yer almaktadır²¹⁸. Ancak söz konusu işletmenin bir "zarar"ı varsa bu zarar kalemi de aktif tablosuna eklenmelidir. Esasında "zarar" gerçek anlamda bir aktif kalem olmamakla beraber sırf bilançonun muhasebe denkliğini sağlamak için aktif tarafa yazılmaktadır. Bu durumda aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark özsermayeyi meydana getirmektedir. Bilançoda özsermayenin yeri ise pasif taraftır. Yani "özsermaye"nin bilançonun pasif tarafına kaydedilmesi gerekmektedir. Bu suretle aktif ve pasif tabloların toplam tutarları denkleşmiş olacaktır. Ayrıca özsermaye hesap edilirken amortisman, borçlar ve karşılıkların²¹⁹ da aktif toplamından indirilmesi gerekmektedir²²⁰.

Vergi hukuku doktrininde özsermayenin hesaplanması için iki yöntem geliştirilmiştir. Bunlardan birisi "analitik yöntem", diğeri ise "sentetik yöntem"dir²²¹.

Analitik yöntem göre: Gerçek anlamda aktif bulmak için aktif tablosundaki değerler toplamından varsa zararlar çıkartılmaktadır.

Sentetik yöntem göre ise: Özsermayeyi, sermaye, yedek akçe ve kâr oluşturmaktadır. Yani "Özsermaye = sermaye + yedek akçe + kâr" şeklindedir.

---

²¹⁷ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.266.

²¹⁸ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.266-267; Karayalçın, s.50.

²¹⁹ Erimez'e göre; "...borç terimi, üçüncü şahıslara olan borçlarla birlikte karşılıkları da kapsar. Karşılıklar hesap dönemi içinde fiilen gerçekleşmiş olduğu halde, miktarı kesinlikle belli olmayan zararlarla, işletme için borç niteliği taşıyan yükümler olduğundan, bunların da borçlar gibi aktif toplamından düşülmesi lazımdır.", Erimez, s.38'den naklen.

²²⁰ Karayalçın, ss.50-51; Rüştü Erimez, **Vergi Hukuku ve Özel Hukuku Açısından Şirketlerde Kâr Dağıtım, Yedek Akçeler ve Vergileme**, 2.Baskı, Ercivan Matbaası, 1976, s.38

²²¹ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.267.

Görüldüğü gibi yukarıda verilen örnekteki XYZ A.Ş. bilançosu sadece soyut anlamda özsermayenin hesap ediliş yöntemlerini göstermek için verilmiştir. Bu yüzden burada ortaya çıkan 1.900.000 TL'lik özsermaye miktarı vergilendirilecek matrah niteliğinde değildir. Vergilendirilecek matrahı bulabilmek için yukarıda verilen örnektekinden farklı olarak dönem başı bilançosundan hesap edilen bir özsermaye miktarı ile yine dönem sonu bilançosundan hesap edilen bir özsermaye miktarına ve bunların arasındaki müspet farka ihtiyaç vardır. Yani bir anonim şirketin kurumlar vergisi anlamındaki vergi matrahını ancak dönem başı özsermaye ile dönem sonu özsermaye arasındaki müspet fark oluşturacaktır. Örneğin XYZ anonim şirketinin dönem başı özsermaye miktarı 1.700.000 TL olsun; dönem sonu özsermaye miktarı ise örneğimizde görüldüğü gibi 1.900.000 TL'dir. Bu durumda kurumlar vergisi matrahını hesap etmek için dönem başı özsermaye ile dönem sonu özsermaye arasındaki müspet farkın alınacağına göre 1.900.000 TL'den 1.700.000 TL çıkarıldığında arasındaki müspet fark 200.000TL olacaktır ki bu da kurumlar vergisi matrahını oluşturmaktadır. Kurumlar vergisini de hesap etmek için bu 200.000TL'lik matraha kurumlar vergisi oranının uygulanması gerekmektedir.

Hal böyle iken borca batık anonim şirketlerin müspet özsermaye farkı üzerinden vergilendirilmesi artık mümkün olamayacaktır. Çünkü söz konusu anonim şirket teknik iflasa uğrayıp sermaye ve yedek akçelerinin en az yarısından üçte ikisine kadar olan kısmını kaybetmiş olduğundan ortaya vergilendirilebilecek bir özsermaye farkı koyamayacaktır. Ancak borca batık anonim şirket tasfiye ve iflas sürecine girdiğinde sahip olduğu mamelekin tasfiye memuru ya da iflas masasınca değeri karşılığında nakde dönüştürülerek devletin de varsa vergi alacakları tahsil edilebilecektir. Yani tasfiye ve iflas sürecinde bulunan bir anonim şirketin vergi borcunu da ödeyebilme kapasitesi o şirketin bilançosunun aktifinde bulunan değerlerin kıymetine ve miktarına bağlı olacaktır. Bu sebepten dolayı borca batık anonim şirket artık tasfiye ve iflas sürecine tabi olacak ve buna vergisel yükümlülüklerini yerine getirecektir. Bu aşamada da tabii olarak KVK'nun 17. maddesinin tasfiye hükümleri etkin olacaktır. Bu konu aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.3.3 Kanuni Yedek Akçeler

Şimdiye kadar bahsedildiği üzere yeni TTK ile borca batıklığın tayininde “kanuni yedek akçeler”in etkinlik alanı genişletilmiştir. Böylece borca batıklığın tespitinde yedek akçeler, şirketin bilançosunun pasifinde bulunan sermaye hesabına ilave edilerek borca batık olup olmadığı belirlenmektedir. Yani yeni TTK ile kanuni yedek akçeler sermaye hesabını tamamlayan bir cüz olarak kabul edilmektedir.

Kanuni yedek akçelerin kaynağını, şirketlerin bir hesap dönemi ya da bir takvim yılı içinde gerçekleştirdiği faaliyetleri neticesinde elde ettikleri gelirleri ile maliyetleri arasındaki olumlu farkı yani “yıllık kâr” gösterilebilir. Ancak kanuni yedek akçenin yıllık kârdan hesaplanabilmesi için yeni TTK’nun 519. maddesinde belirtilen ölçütlerin baz alınarak hesaplanması gerekmektedir. Bu hesaba göre ortaya çıkan değerler ise kanuni yedek akçeler kısmını oluşturmaktadır²²⁴. Kanuni yedek akçeler yeni TTK’nun m.519/1. fıkrasına göre “*Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşincaya kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılmaktadır.*” Kanuni yedek akçeler toplamı ödenmiş sermayenin beşte birini bulana kadar yıllık kâr üzerinden %5 oranında her yıl ayrılması zorunludur²²⁵.

Ancak yedek akçenin vergi usul hukuku bakımından hesaplanma tekniğine özen göstermek gerekmektedir. Çünkü eski TTK’ndan farklı olarak²²⁶ yeni TTK kanuni yedek akçenin yıllık kâr üzerinden ayrılmasını emretmektedir²²⁷. Yeni TTK’nun yıllık kâr kavramından ifade etmek istediği aslında ticari bilançoya göre düzenlemiş ve henüz vergilendirilmemiş kârdır. Bu hesaba göre yeni TTK’nun 519. maddesinin ölçütleri ışığında yıllık kârın %5’inin yedek akçe payı olarak ayrılıp pasifte kanuni yedek akçe hesabına konulması gerekmektedir ki buna I. Tertip yedek akçe de denmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus kanuni yedek akçe ayrılırken önce yıllık kârın vergilendirilmesi sonra ödenen verginin yıllık kârdan düşmesi ve bundan sonra da yıllık

²²⁴ Erdem Ateşgaoğlu, **Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı**, XII Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, Ocak 2012, s.63.

²²⁵ Karayalçın, s.116.

²²⁶ Ayşe Nur Berzek (Durak), **Anonim Ortaklıkta İç Kaynaklardan Esas Sermaye Arttırımı**, Ermete Matbaası, İstanbul, 1990, s.19’deki bilgilere göre **Berzek** 6762 sayılı TTK’ya göre safi kâr kurumlar vergisinin düşülmediği kâr olarak kabul etmekte ve buna delil olarak ta o dönem ki Maliye Bakanlığı uygulamasını delil olarak göstermektedir. Aynı şekilde bu görüşe Prof. Dr. Ünal Tekinalp’in görüşünü de dayanak göstermektedir.

²²⁷ Naci Yüksel / Osman Kocahanoğlu, **Amortisman Hukuku ve Uygulaması**, Temel Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 1985, s.30.

kâra göre hesaplanmış kanuni yedek akçenin vergilendirilmiş kârdan indirilmesi gerekmektedir. Bu suretle hazinenin yedek akçe ayrılmasından bir vergi kaybı olmayacaktır. Bunu uygulamalı bir örnekle şöyle izah etmek mümkün olabilir:

Diyelim ki XYZ AŞ 2013 yılı için 1000 br yıllık kâr elde etmiş olsun. Buna göre yıllık kârın %5'i olan 50 birimi hesaplayıp kanuni yedek akçe olarak ayrıldığında geriye kalan 950 birimi kurumlar vergisi matrahı olarak kabul edildiğinde hazinenin burada vergilendirilmemiş 50 birimlik yedek akçe kadar bir vergi kaybı olacaktır. Hesaplanırsa; kurumlar vergisi oranını %20 kabul edildiğinde yıllık kâr olan 1000 birimi %20 ile çarpıldığında 200 br kurumlar vergisi hesaplanacaktır. Oysaki eğer yıllık kârdan 50 birimlik kanuni yedek akçe kısmını düştüğten sonra kalan 950 birimi kurumlar vergisine matrah kabul edilirse o zaman 950 birimi % 20 kurumlar vergisi oranıyla çarpıldığında 190 br vergi hesaplanacaktır ki burada hazinenin 10 birim vergi kaybı ortaya çıkacaktır. Tabiatıyla bu sorunun ortaya çıkmaması için vergi usul hukuku bakımından takip edilmesi gereken yol önce yıllık kâr olan 1000 birimden % 20 oranında kurumlar vergisi hesap edilip alınacak ve geriye 800 birim vergilendirilmiş kâr kalacaktır. Sonra yine 1000 birim yıllık kâr üzerinden hesaplanacak olan (1000br x %5 KYA) olan 50br KYA payını 800birim vergilendirilmiş kâr hesabından düşerek (800br vergilendirilmiş kâr – 50br KYA=) 750br dağıtılacak kâra ulaşılmış olacak²²⁸.

Yukarıdaki hesap tekniğiyle her yıl hesaplanıp ayrılan kanuni yedek akçe ödenmiş sermayenin %20'sine erişinceye kadar ayrılıp pasifte ki kendi hesabına atılması gerekmektedir.

Örneğin ödenmiş sermayesi 1000 birim olan bir anonim şirketin ayırması gereken toplam kanuni yedek akçe sınırı 200 birimdir. Bu durumda her yılsonunda elde ettiği yıllık kârdan %5 oranında hesaplanarak kanuni yedek akçeler toplamına eklenmektedir. Biriken miktarın 200 birim olan sınıra ulaşınca kadar ayrılması zorunludur. Şirketin sermayesinin ½ ile 2/3'ünün zarar sebebiyle kaybedilmesi halinde anonim şirketin her yılsonunda elde ettiği bu kanuni yedek akçelerin toplamı şirketin

---

²²⁸ Bu hesabın devamında II. Tertip yedek akçe hesaplanmasında vergiyle ilgili bir hesaplama olmamakla beraber kanuni yedek akçenin takviye edilmesi bakımından bir önemi bulunmaktadır (6102 sayılı TTK, m.519/1).

sermayesine ilave edilerek, yeni TTK uyarınca borca batıklık sınırına ulaşıp ulaşılmadığı hususu ancak bu hesaplarla yapılan işlemlerden sonra anlaşılabilir.

3.3.4 Amortisman Karşılıkları Hesabı

Bilindiği gibi amortismanlar üretim sürecinde kullanılan çeşitli üretim faktörlerinin üretim süreci içerisinde kaybettiği yıpranma payları olarak kabul edilmektedir. Yani işletmelerde kullanılan makine, donatım, bina gibi değerlerin ve yatırım araçlarının yıllık aşınma ve eskime paylarıdır. Yani amortismanlar, sermayenin korunması ve işletmenin devamını amaçlayan aynı zamanda vergi matrahının saptanmasında gider veya maliyet unsuru olarak kabul edilen bir değerdir²²⁹. Aynı şekilde amortismanlar kurumlar vergisinde kurum safi kazancının hesaplanması için indirilen gider kalemlerinden de birisini oluşturmaktadır²³⁰. Nitekim VUK'nun "Üçüncü Kısım"ı "Amortismanlar"a ayrılmıştır. VUK'nun 313. maddesine göre de işletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya ve değerden düşmeye maruz bulunan taşınmazlarla, taşınmaz gibi değerlendirilen gayri maddi haklar, gemi ve diğer taşınmaz, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin ekonomik bakımdan yok edilmesine amortisman denilmektedir²³¹. Ayrıca 770 TL değerinin altındaki alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortisman tabii tutulmayarak doğrudan doğruya giderde yazılabilmektedirler (VUK, m.313/III).

Borca batık anonim şirketler de aynı şekilde başından sonuna kadar VUK'nun bu amortisman rejimine tabi bulunmaktadır. Amortisman tabii tutulan değer için anonim şirketin bilançosuna girdiği tarihten itibaren belirlenen amortisman oranı karşılığında 5 yıl süreyle amortisman ayrılır. Şayet normal amortisman modeli uygulanıyorsa o zaman amortisman tabii değerinin anonim şirketin kayıtlarına giriş değeri ya da maliyet değeri 5'e bölünerek her yıl beşte biri amortisman payı olarak ayrılarak pasif kısımda amortisman karşılıkları hesabında gösterilir (VUK, m.315, m.320). Nitekim VUK'nun 321. maddesine göre hesaplanan amortismanların,

---

²²⁹ Yüksel/Kocahanoğlu, s.28.

²³⁰ Kenan Bulutoğlu, **Türk Vergi Sistemi Dersleri**, Araştırma Eğitim Ekin Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Ekim 1982, s.271.

²³¹ Seyidoğlu, s.24.

hesaplarda ayrıca gösterilmek şartıyla ilgili buldukları değerlerden doğrudan doğruya indirilmesi veya pasifte ayrı bir karşılık hesabında toplanması uygun görülmektedir²³².

Yukarı da bahsedilen normatif amortisman rejimine göre anonim şirket amortisman karşılıklarını pasifte bir hesap içinde toplamışsa normal amortisman mantığına göre vergi hukuku bakımından vergi matrahından düşülmesi gereken ve kanunen kabul edilen bir gider durumundadır. Ancak amortisman hesaplarında amortisman karşılıklarının tutulmasının amacı o amortismanı uğrayan iktisadi değer yenisinin ve aynısının yerine konulmasıdır. Bu bağlamda pasif kısımda ayrılan amortisman hesapları dolu ise ve kullanılmamış ise o şirketin pasifinde duran ve kullanıma amade bir fonu niteliğindedir.

Konuya borca batık anonim şirketi düzleminde bakıldığında böyle bir durumun varlığı teorik olarak kabul edilse de pratikte rastlamak zordur. Çünkü genellikle borca batık anonim şirketlerde sermayenin ve yedek akçeler toplamının yarısından üçte ikisine kadar olan kısmı yok olduğundan böylesi bir durumda amortisman karşılık hesaplarının dolu olması sürpriz olacaktır. Şayet amortisman karşılıkları hesabının dolu olduğu fark edilirse o zaman tasfiye ve iflas memurlarının bu hesapları da değerlendirerek borçların ödenmesinde kullanabilirler.

3.3.5 Kâr / Zarar

Bilindiği gibi yeni TTK'na göre bir anonim şirketin borca batık sayılabilmesi için “**sermaye+yedek akçeler**” toplamının 1/2'si ile 2/3'ünü kaybetmesi gerekmektedir. Bu ilişkiden hareketle borca batık hale gelmiş anonim şirketin kâr kavramından uzakta olduğu ve bütünüyle zarar kavramının içinde olduğu somut bir gerçeklik olarak önümüzde durmaktadır. Buna göre vergi hukuku bakımından “kâr” kavramı vergilendirilmesi gereken bir değerken “zarar” kavramı ise yerine göre maddi vergi yükümlülüğünü kaldıran hatta ileri ki dönemlere 5 yıl üst üste dönem kârından mahsubu gereken negatif bir değer olarak ortada durmaktadır. Ancak burada söz konusu olan borca batık bir anonim şirket olduğu için “kâr”ı olmayacak tam tersine “zarar”ı olacak ancak bu zarar -borca batık anonim şirket hayatına devam edemeyeceğinden yani tasfiye olacağından- tasfiye kârından düşülmesi gereken bir değer olarak ortada

---

²³² Bulutoğlu, s.279.

duracaktır. Buna göre zarar kavramı tasfiye ve iflas sürecindeki borca batık anonim şirketin aktifinde bulunan mal varlığının nakdi değerinden düşülmesi anlamında bir kalem olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla zarar kavramından geriye kalan bilançonun aktif değeri, hem vergi alacaklarının tahsili bakımından hem de şirket paydaşları ve üçüncü kişilerin alacakları bakımından bir önem arz edecektir.

3.4 Borca Batık Anonim Şirketin Tasfiye ve İflas Süreci

Borca batık bir anonim şirketin tasfiye ve iflas sürecine girmesinin hukuki rejimini belirleyebilmek ve ödenecek vergisini hesap edebilmek için yukarıda verilen bilgilerle beraber asıl KVK'nun 17. maddesinin amir hükmüne göre davranmak gerekmektedir.

3.4.1 Ödenecek Verginin Ortaya Çıkması

Bu başlık altında da tasfiye ve iflas sürecinde olan borca batık anonim şirketin süresi sonunda tasfiye kârından ödenecek verginin hesaplanmasına çalışılacaktır.

3.4.1.1 Kurumlar Vergisi Matrahın Saptanması

Kurumlar vergisi matrahına ulaşmak için önce kurum kazancının tespit edilmesi gerekmektedir. KVK'nun 6. maddesine göre de kurumlar vergisi, kurumların ilgili dönemlerindeki safi kurum kazancı üzerinde hesaplanmaktadır. KVK'nun belirtilen bu maddesinin ikinci fıkrasında safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticarî kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanması gerekmektedir (KVK, m.6/2)²³³. VUK hükümlerine göre her türlü ticaret şirketleri ile kurumlar vergisine tabi diğer tüzel kişiler birinci sınıf tüccar sayılmaktadır. Birinci sınıf tacirler, hesap dönemi sonunda bilanço çıkarmak zorundadırlar. Bunun için işletmeye dahil mevcutları, alacakları ve borçları saptarlar ve Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlemek durumundadırlar²³⁴.

²³³ KVK, m.6/2- Ziraî faaliyetle uğraşan kurumların bu faaliyetinden doğan kazançlarının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun 59 uncu maddesinin son fıkra hükmü de dikkate alınır.

²³⁴ Gelir İdare Başkanlığı, **Ticari Kazancın Gerçek Usulde Vergilendirilmesi Rehberi**, Yayın No: 141, Şubat 2012, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/2012ticarikazanc.pdf>, ET: 02.01.2014.

Birinci sınıf olan tüccarların kazançlarının bilanço esasına göre kabul edildiğinden kurumlar vergisi mükelleflerinin kazançlarının da bilanço esasına göre tespit edilmesi gerekmektedir²³⁵.

Bilanço esasında ticari kazancın tespitinde GVK'nun 38. maddesine göre bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark olarak tanımlanmaktadır. İlgili dönem içinde sahip veya sahiplerce, işletmeye ilave edilen değerler bu farktan indirilirken işletmeden çekilen değerler ise farka ilave edilmektedir. GVK'nun devamındaki 40 ve 41. maddelerinde ve Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait olan hükümleri de dikkate alınarak ticari kazancın bu suretle tespit edilebilmesi gerekmektedir. Ayrıca kurum kazancını tespitinde GVK'nun 2. maddesinde sayılan gelir unsurlarından birine dahil olabilmektedir. Elde edilen kazanç hangi gelir unsuruna girerse girsin tamamı kurum kazancı olarak kabul edilmektedir²³⁶. Son olarak KVK'nun 5. 8. ve 11. maddeleri istisnalar, kanunen kabul edilen ve kanunen kabul edilmeyen giderlerinde uygulanmasından sonra kurumlar vergisi matrahına ulaşılmaktadır²³⁷.

Kurumlar vergisi matrahının belirlenmesi sürecinin şu şekilde gerçekleştiği söylenebilir: Kurumlar vergisine tabi olan kazançlardan kanunen indirimi kabul edilen giderlerin çıkarılmasıyla safi kurum kazancı elde edilmekte ve bu tespit edilen miktara kontrol edilen yabancı kurum kazancı ilave edilip istisna ve indirimlerin çıkartılmasıyla kurumun ödeyeceği kurumlar vergisinin matrahına ulaşılmaktadır.

Bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark olarak tanımlanmaktadır²³⁸. Kurumlar vergisini doğuran olayda gelir vergisinde olduğu gibi gelirin –kurum kazancının- elde edilmesi durumudur. Kurum kazancının saptanmasında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazançla ilişkin hükümleri uygulandığından gelirin alacak olarak doğmuş olması (tahakkuk) “elde etme” yönünden gerekli ve yeterli bir koşul olarak aranmak gerekir²³⁹.

---

²³⁵ Sarılı, s.324.

²³⁶ Tekin/Kartaloğlu, s.293.

²³⁷ Tekin/Kartaloğlu, s.299.

²³⁸ Sarılı, s.325.

²³⁹ Öncel/Kumrulu/Çağan, s.331.

Borca batık anonim şirketin, tasfiye ve iflas dönemine girmesinin ardından işletmenin vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine “tasfiye dönemi” geçerli olmaktadır (KVK, m.17). KVK’nun 17. maddesinin dördüncü fıkrasına göre tasfiye ve iflas dönemine girmiş olan borca batık anonim şirketin vergi matrahı tasfiye kârı olarak kabul edilmektedir²⁴⁰. Yani borca batık anonim şirketin vergi matrahının belirlenmesinde dönem başındaki özsermayesi ile dönem sonundaki özsermayesini arasındaki olumlu fark matrahın belirlenmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda tasfiye ve iflas sürecine giren borca batık anonim şirketin işlemlerinde kâr elde edilmesi temel amaç olmadığından, matrahın belirlenmesinde “tasfiye kârına” itibar edilmektedir. Keza vergilendirme dönemi yerine tasfiye döneminden söz edilmekte; bir yıldan uzun süren tasfiyelerde yıllık olarak verilecek tasfiye beyannameleri üzerinden hesaplanan vergiler neticesinde otuz gün içinde verilen son tasfiye beyannamesi ile tasfiye sonuçlandırılıp tasfiye kârı kesinleştirildiğinde düzeltilmektedir²⁴¹.

Bir yıldan uzun süren tasfiye ve iflas dönemlerinde de yıllık olarak verilen beyannameyle her bir tasfiye dönemi bağımsız birer vergilendirme dönemi olarak dikkate alınmaktadır. Ancak tasfiyenin zararlar kapanması durumunda, önceki tasfiye dönemlerine doğru düzeltme yapıp anılan dönemlerde fazla ödenen vergi mükellefe iade edilmektedir²⁴².

Tasfiye kârının hesaplanmasında dikkate alınacak kurallar ile kârın tespiti sırasında ortaklara dağıtılan, satılan, devredilen veya kurum sahibine iade olunan iktisadi kıymetlerin değerlerinin belirlenmesinde, transfer fiyatlandırmasıyla ilgili hükümlerin dikkate alınacağı açıklanmaktadır²⁴³.

---

²⁴⁰ KVK, m.17/4- Tasfiye kârı, tasfiye döneminin sonundaki servet değeri ile tasfiye döneminin başındaki servet değeri arasındaki olumlu farktır.

²⁴¹ Gelir İdarisi Başkanlığı, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Gerekceler/5520_Sayili_Kanun.pdf, s.22, ET: 08. 01. 2014.

²⁴² Gelir İdarisi Başkanlığı, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Gerekceler/5520_Sayili_Kanun.pdf, s.22, ET: 08. 01. 2014.

²⁴³ Gelir İdarisi Başkanlığı, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Gerekceler/5520_Sayili_Kanun.pdf, s.22, ET: 08. 01. 2014.

3.4.1.1.1 Kanunen Kabul Edilen Giderler

Ticarî kazanç gibi hesaplanan kurum kazancının tespitinde GVK'nun 40. maddesinde sayılan giderlere ilave olarak, mükellefler aşağıdaki giderleri de ayrıca hâsılatan indirebilmektedirler (KVK, m.8). Bunlar: Menkul kıymet ihraç giderleri, kuruluş ve örgütlenme giderleri, genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kâr payı, katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları, sigorta ve reasürans şirketlerinde bilânço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait olan, belirtilen teknik karşılıklar; muallak hasar ve tazminat karşılıkları, kazanılmamış prim karşılıkları, hayat sigortalarında matematik karşılıklar ve dengeleme karşılığı bir bilânço döneminde ayrılan sigorta teknik karşılıkları, ertesi bilânço döneminde aynen kâra eklenmektedir.

Kurumlar vergisi matrahının tespitinde; kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından sırasıyla indirimler yapılmaktadır (KVK, m.10). Bunlar KVK'nun 10. maddesinde diğer indirimler başlığı altında yer almakta olup yine aynı 10. maddesinin²⁴⁴ hükümlerinde bulunan kurum kazancından indirilmesi söz konusu olabilmektedir.

3.4.1.1.2 Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler

Kurum kazancının tespit edilmesinde kabul edilmeyen indirimler başlığı altında toplanan bu indirimler KVK'nun 11. maddesinde düzenlenmiş olup maddenin “a-b-c-ç-d-e-f-g-h-ı-i” fıkralarında yer almaktadır. KVK'nun 11. maddesine göre ayrıca GVK'nun 41. maddesinde sıralanan kanunen kabul edilmeyen giderlerin de ilave olarak uygulanması söz konusudur.

3.4.1.1.3 Örtülü Sermaye

Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılmaktadır (KVK, m.12/1). İlgili dönemde yapılan borçlanma

---

²⁴⁴ KVK, m.10/1-a-b-c-ç-d-e-f-g-ğ.

için ödenen faiz, vade farkı, kur farkı ve borçlanmaya ilişkin diğer masraflar kurumlar vergisinden indirilebilmektedir. Şirketlerin gereğinden fazla ve kendilerine ait başka kurumlara borçlanmış gibi göstererek yaptıkları bu peçeleme işlemiyle kurumlar vergisinde azalmaya neden olmaktadır. Bu kamu alacağıın, bu şekildeki azalmasını önlemek amacıyla bir borcun “örtülü sermaye” sayılması için Borç/özsermaye oranı, ortakla ve ilişkili kişi kavramı yeniden düzenlenmiş ve özsermaye kavramı yeniden belirlenmiştir. Ayrıca “örtülü sermaye” kavramına KVK’nun 12. maddesinde ve fıkralarında yer almaktadır.

3.4.1.1.4 Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar (KVK, m.11-c) fıkrasında değinilmekte ve bu yolla yapılan işlemlerin ve diğer ayrıntılara ise yine aynı Kanun’un 13. maddesinde yer verilmektedir. Transfer fiyatlandırılması yoluyla yapılan örtülü kazanç dağıtımından söz edilmesi için;

- Bir kurum tarafından bir mal veya hizmet alımı ya da satımı yapılmış olmalıdır.
- Söz konusu bu mal veya hizmet alım ya da satımının ilişkili kişilerce yapılmış olması gerekmektedir.
- Ayrıca bu alım ya da satım işleminin “emsallere uygunluk” ilkesine aykırı bir bedelin saptanması gerekmektedir.

Bir kurumun ilişkili kişilerle ve emsallere uygunluk ilkesine bağlı olmak kaydıyla yaptıkları işlemler sonucunda tespit edilen bedellerin yapılan mal ya da hizmet alımlarında transfer yoluyla örtülü kazanç dağıtımı söz konusu olamamaktadır²⁴⁵. Transfer fiyatlandırılması yoluyla yapılan örtülü kazanç dağıtımı konusunda, ilişkili kişiler ve bedelin belirlenmesindeki yöntemler ve bu yöntemlerin dışındaki uygulanacak olan yöntemlerinde “emsallere uygunluk” ilkesine aykırı bir şekilde olmaması gerekmektedir. Transfer fiyatlandırılması yoluyla ilgili ayrıntılar KVK’nun 13. maddesinin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. fıkralarında yer verilmektedir.

---

²⁴⁵ Sarılı, s.360.

3.5 Tasfiye Sürecine Girmesinde Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu

Anonim şirketler belli bir ekonomik faaliyeti yerine getirmek ve bu faaliyetlerini sürdürmek amacıyla kurulmaktadır. Ancak, bu amacın gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi ya da anonim şirketin kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesi, kuruluşta belirlenen faaliyet süresinin bitmesi, sermayenin 2/3'sinin yitilmesi ya da şirketin iflasına karar verilmesi gibi nedenlerle infisah etmekte veya feshedilebilmektedir²⁴⁶. Bu aynı zamanda borca batık anonim şirketlerin kaderini de oluşturmaktadır.

Tasfiye, herhangi bir nedenle faaliyetine son veren bir anonim şirketin, bütün hesaplarının kesin ve nihai olarak kapatılması olarak tanımlanmaktadır. Bir anonim şirketi tasfiye etmek; şirketin aktiflerindeki hesaplarında mevcut olan varlıklarının paraya çevrilmesi ve borçlarının ödenmesi anlamına gelmektedir²⁴⁷. Tasfiyeyi, anonim şirketin bütün hesaplarının kapatılması ya da işletme ve kuruluşların hukuki varlıklarının sona ermesi olarak ta tanımlamak mümkün olmaktadır²⁴⁸.

Bir anonim şirketin sahibi olduğu mal varlığının nakde çevrilmesi, borçlarının ödenmesi ve anonim şirketin tasfiye işlemlerinin kanunlara uygun bir şekilde yerine getirilmesi gibi sorumluluklar için tasfiye memurları görevlendirilmektedir.

Tasfiye haline giren anonim şirketlerin tasfiye işlemleri tasfiye memurları tarafından, ancak tasfiye iflas nedeniyle açılmış olması durumunda ise iflas masası tarafından yürütülmektedir²⁴⁹. Bu bağlamda tasfiye halinde olan bir borca anonim şirketinin tasfiye memurlarıyla ilgili olarak esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye işlemleri, yönetim kurulu tarafından yapılmaktadır (yeni TTK, m.536/1)²⁵⁰. Ancak borca batık anonim şirketin feshine mahkemenin karar verdiği hâllerde ise tasfiye memuru mahkeme tarafından atanmaktadır (yeni TTK, m.536/3).

---

²⁴⁶ Ahmet Kavak, **Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve bölünme işlemleri**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Ağustos 2005, s.27.

²⁴⁷ Şükrü Kızılot, **Kurumlar Vergisi Kanunu ve Uygulaması**, Yaklaşım Yayınları, Ankara 2000, Cilt II, s.2153.

²⁴⁸ Ali Yıldırım/Olcay Kolotoğlu, **Anonim Şirketlerin Kuruluşu-Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi**, Yaklaşım Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, Kasım 2003, s.93.

²⁴⁹ Mehmet Maç, **Kurumlar Vergisi**, Denet Yayıncılık, 3. Baskı, s.957-958.

²⁵⁰ TTK, m.536/1-“ Tasfiye memurları pay sahiplerinden veya üçüncü kişilerden olabilmektedir. Tasfiye ile görevlendirilenler esas sözleşmede veya atama kararında aksi öngörülmemişse olağan ücrete hak kazanmaktadırlar”.

Tasfiye memurlarının görev ve yetkileri, tasfiye işlemlerinin yürütülmesine TTK'nda belirtilmiş olmasına karşın vergilendirmeye ilgili görev ve sorumlulukları Kurumlar Vergisi Kanunu başta olmak üzere VUK'nda ve 6183 sayılı AATUHK'nda belirtilmesi yoluna gidilmiştir. Bu başlık altında 6183 sayılı AATUHK ve 5520 sayılı KVK'na göre tasfiye memurlarının sorumluluklarına değinilecek ve ayrıca bu iki kanunun tasfiye memurlarına verdiği mesuliyetler arasındaki farklılıkların karşılaştırılması yapılarak anlatılacaktır.

6183 sayılı AATUHK, tasfiye durumunda olan anonim şirketlerinin tasfiye işleminin yerine getirilmesinde özel düzenlemelere yer vermek suretiyle amme alacağının ödenmesi bakımından tasfiye memurlarına sorumluluklar yüklemektedir²⁵¹. Bu sorumluluklar, ilgili kanunun 32. 33. ve 34. maddelerinde yer verilmektedir.

AATUHK, 32. maddesine göre borca batık anonim şirketlerin tasfiyesinde, bunların borçlu buldukları amme alacaklarını ödeme ve bu kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili yükümlülükler tasfiye memurlarına geçmektedir²⁵². Ayrıca tasfiye memurları ya da tasfiye işlemlerini yürütenler, tasfiye işlemlerinin başlamasında ilk olarak mevcut borca batık anonim şirket hakkında tasfiye işlemlerinin başladığını üç gün içerisinde ilgili tahsil dairelerine bildirmekle mükelleftirler (AATUHK, m.33).

6183 sayılı Kanunu 33. maddesine göre, borca batık anonim şirkete tayin edilmiş tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler, kamu idareleri ve kurumlarının her türlü alacaklarını ödemedi veya ödemek üzere ayırmadan önce tasfiye sonucunda elde edileni dağıtamamakta ve kamu alacağının ödenmesi için belirlenen miktar üzerinde herhangi bir şekilde tasarrufta bulunamamaktadırlar. Aksi halde tahakkuk etmiş ya da edecek olan kamu alacaklarından, tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürüten kişiler şahsen veya müteselsilen sorumlu olmaktadır. Bu sorumluluğun, yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarını geçmemektedir.

Vergi alacakları, sıra cetvelinin üçüncü sırasında bulunan “özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar” kısmına girmektedir. Borca batık anonim şirketteki görevli tasfiye memurlarının ödedikleri borçlar için kamu alacağı ödenmeden

---

²⁵¹ Kavak, s.153.

²⁵² Ersin Nazalı, **Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri**, Yaklaşım Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2013, s.107.

kendilerine dağıtım yapılmış olanlara yani sıra cetvelinde dördüncü sırada bulunan ve “imtiyazlı olmayan diğer bütün alacaklara” rücu edebilmesi hakkı saklı bulunmaktadır (AATUHK, m.33).

Tasfiye sürecindeki borca batık anonim şirketin tasfiye memurlarının KVK açısından sorumluluklarına göz atıldığında ise tasfiye memurlarının, borca batık anonim şirketin tahakkuk etmiş vergileri ile tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergileri ve diğer itirazlı tarhiyatlarla ilgili sorumlulukları KVK'nun 17. maddesinin 7. fıkrası tarafından düzenlenmiştir. KVK'nun 17. maddesinin 7. fıkrasına göre tasfiye memurları, KVK'nda sayılan bu sorumluluklarına bakıldığında, borca batık anonim şirketin tahakkuk etmiş vergileri ile tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergileri ve diğer itirazlı tarhiyatları için İcra ve İflas Kanunu'nun 207. maddesine uygun bir şekilde karşılık ayırması gerekmektedir. Bu karşılığı ayırmadan aynı İİK'nun 206. maddesinin dördüncü sırasında yazılı alacaklılara ödeme ve ortaklara paylaşırma yapamamaktadırlar. Aksi takdirde bu vergilerin asıl ve zamları ile vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olmaktadır. Yani tasfiye memurlarının söz konusu sorumlulukları içinde yukarıda sayılan vergiler yanında bu vergilere bağlı olarak hesaplanan gecikme faizleri, gecikme zamları ile kesilen vergi ziyai cezaları ve usulsüzlük cezaları da yer almaktadır²⁵³.

Borca batık anonim şirketin tahakkuk etmiş vergileri ile tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergiler ve diğer itirazlı tarhiyatlar ile tasfiye işlemlerinin incelenmesi sonucu tarh edilecek vergilerin asılları ve zamlarının tahsili için borca batık anonim şirketin tasfiyesi sırasında dağıtım, devir, iade veya satış gibi yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan ya da tasfiye kalanı üzerinden kendisine paylaşırma yapılan ortaklara da gidilebilmektedir. Ortaklardan tahsil edilmiş olan vergilerin asılları için ayrıca tasfiye memurlarına başvurulmamaktadır (KVK, m.17/7-a)²⁵⁴.

Borca batık anonim şirkette görevli tasfiye memurları, KVK'nun 17. madde gereğince ödedikleri vergilerin asıllarından dolayı, anonim şirketin tasfiyesi sırasında dağıtım, devir, iade veya satış gibi yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan veya tasfiye kalanından pay alan ortaklara ya da ortakların aldıkları bu değerler vergileri

---

²⁵³ Kavak, s.133.

²⁵⁴ Sarılı, s.437-438.

karşılama yetmezse İİK'nun 207. maddesine uygun oranlar dahilinde yine İİK'nun 206. maddesinin dördüncü sırasında yazılı alacaklarını tamamen veya kısmen tahsil eden alacaklılara rücu edebilmektedirler (KVK, m.17/7-b)²⁵⁵. Borca batık anonim şirkette görevli tasfiye memurlarının yukarıda belirtilen bu sorumlulukları görevlerinden istifa etmiş olsalar dahi devam etmektedir²⁵⁶. Ayrıca borca batık anonim şirkette görevli tasfiye memurlarının ölmesi ya da tasfiye memurlarının yerine yeni tasfiye memurlarının atanmaması durumunda, tasfiye işlemleri borca batık anonim şirketin yönetim kurulu tarafından yerine getirilmektedir²⁵⁷. Bu durumda tasfiye memurlarının sorumluluğu da yönetim kurulu tarafından üstlenilmiş olmaktadır²⁵⁸.

KVK ve AATUHK'nun hükümleri karşılaştırıldığında tasfiye memurlarının sorumlulukları hakkında birçok benzerlikle karşılaşıldığı gibi iki adet farklılığın da olduğunu söyleyebilmek mümkün bulunmaktadır. Bunları özetlemek gerekirse:

AATUHK'nun 33. maddesine son kısmına göre; ***“...tahakkuk etmiş ve edecek olan amme alacaklarından tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler şahsen veya müteselsilen mesul olmaktadır. Bu mesuliyet yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarını geçmemektedir.”*** KVK'nun 17. maddesinin 7. fıkrasında tasfiye memurlarının sorumluluğunda ise ***“...bu vergilerin asıl ve zamları ile vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olmaktadır.”*** Bu nokta, buradaki sorumlulukları birbirinden ayırmaktadır. Çünkü KVK'nda mesul olunan miktarda bir sınırlama mevcut olmamakta ancak AATUHK'unda ise mesul olunan miktarın yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarı olarak kabul edilmektedir. Bu hususun borca batık anonim şirketlerin durumunun değerlendirilmesinde dikkate alınması yerinde olacaktır.

Bir diğer farklılık ise KVK'nun 17. maddesinin 7. fıkrasına göre ***“bu vergilerin asıl ve zamları ile vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olmaktadır”*** AATUHK'nun 33. maddesine göre ***“tahakkuk etmiş ya da edecek olan amme alacaklarından, tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürüten kişiler şahsen veya müteselsilen sorumlu olmaktadır.”*** Bu ifadeler karşılaştırıldığında borca batık anonim şirketin tasfiye memurları, KVK'na göre sadece kurumlar vergisiyle ilgili vergi,

²⁵⁵ Nazalı, s.103.

²⁵⁶ Danıştay, 11. D. T.21.12.1966, E.1966/2, K.1966/323.

²⁵⁷ Danıştay, 7. D. T.27.02.1973, E.1971/1744, K.1973/532 sayılı bir kararda da belirtildiği üzere, “yönetim kurulu tarafından üstlenilmiş” olmaktadır.

²⁵⁸ Şükrü Kızılot, Vergi Usul Kanunu ve Uygulaması, Yaklaşım Yayınları, C.1, Ankara, 1995, s.276.

ceza, faiz ve gecikme zammına ilişkin sorumlu olmasına karşılık AATUHK’nda ise borca batık anonim şirketin tasfiye memurları devlete olan tüm amme borçlarından sorumlu tutulmaktadır²⁵⁹.

3.6 Borca Batık Anonim Şirket Yöneticilerinin Vergisel Sorumluluğu

Kamu hizmetlerinin finanse edilmesi ve yerine getirilmesi amacıyla devlet, Anayasa’dan aldığı yetkiye dayanarak bazı mali yükümlülükleri koymaktadır. Bunlar vergi, resim, harç gibi çeşitli adlarla anılmaktadır. Bu kamu gelirlerinin tahsil aşamasına gelmesiyle birlikte kamu alacağından bahsetmek mümkün olmaktadır. Nitekim 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu ile “kamu alacakları” Türk vergi hukukundaki yerini aldığı görülmektedir. Vergi alacağının, kamu alacakları içinde en büyük paya sahip olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda vergi alacağının da bir kamu alacağı olduğunu söylenebilmektedir²⁶⁰.

Bilindiği üzere 6183 sayılı Kanun mükerrer 35. maddesi kanuni temsilcilerin sorumluluğunu düzenleyen bir maddedir²⁶¹. Kanuni temsilciler vergi kanunlarının kendilerine yüklemiş olduğu ödevleri zamanında ve eksiksiz olarak gerçekleştirmeleri halinde verginin asıl borçlusunu olan mükellefin malvarlığından alınmaktadır²⁶². Aksi takdirde 6183 sayılı AATUHK mükerrer 35. maddesine göre; tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilmektedir. Kanuni temsilciler, teşekkülü idare edenler veya mümessiller, bu madde gereğince ödedikleri tutarlar için asıl amme borçlusuna rücu edebilmektedirler.

6183 sayılı Kanun’un mükerrer 35. maddesi hükmünden de anlaşılacağı üzere borca batık anonim şirketten amme alacaklarının tahsil edilmemesi ya da edilemeyeceği kanısına varılmasıyla amme alacağı, borca batık anonim şirketin temsil organı veya kanuni temsilcisi olarak kabul edilen yönetim kurulu üyelerinin malvarlıklarından tahsil

²⁵⁹ Nazalı, s.107-108.

²⁶⁰ Adnan Gerçek, **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2010, s.2-3.

²⁶¹ Gökhan Kürşat Yerlikaya, **6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda Meydana Gelen Değişiklikler**, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S.45-46, (Mayıs-Haziran, 2008), s.108.

²⁶² Yusuf Karakoç, **Genel Vergi Hukuku**, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2007, s.200-201.

edilecektir. Borca batık anonim şirketin amme borçlarından dolayı mağdur olan kanuni temsilciler bunlardan dolayı asıl vergi borçlusu olan borca batık anonim şirketinden isteme hakları vardır.

Aynı zamanda borca batık anonim şirkete ait amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda kanuni temsilci veya borca batık anonim şirketin idaresinde ve temsilinde bulunan kişilerin, farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulmaktadır²⁶³ (AATUHK, mük. m.35).

Borca batık anonim şirketlerin vergi borçlarında yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun ele alındığı temel düzenlemeye VUK'nun 10. maddesinde “**Kanuni Temsilcilerin Ödevi**” başlığı altında da yer verilmektedir.

Anonim şirketlerin kanuni temsilciliği sıfatına dair 11 Eylül 2013 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan “Seri: A Sıra No: 5 Tahsilat Genel Tebliği (Seri: A Sıra No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ²⁶⁴”i ile bir değişiklik yapılmış bu değişikliğe göre TTK’nun 370. ve müteakip maddelerine göre temsil yetkisi murahhas azalara veya müdür olarak üçüncü kişilere bırakılmamış ise yönetim kurulu üyeleri kanuni temsilci sıfatını taşıyacaktır (TTK, m.370/1)²⁶⁵. Buradan da anlaşılacağı gibi borca batık anonim şirketin de yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve temsil edileceği ortaya konulmaktadır.

6102 sayılı TTK’nun 553. maddesinin 1. fıkrasına göre; kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini “**kusurlarıyla**” ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu olmaktadır.

Kanuni temsilcilerin sorumluluğunun düzenlendiği AATUHK’nun mükerrer 35. maddesi ile TTK’nun 367 ve 553. maddelerine bakıldığında en temel farklılığın

---

²⁶³ Levent Yaralı, **Anonim Şirketin Vergi Borçlarından Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu**, Ernst and Young, Haziran 2013, s.13.

²⁶⁴ Resmi Gazete, Tarih: 11 Eylül 2013, Sayı: 28762.

²⁶⁵ TTK, m.370/1- Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir.

“sorumluluk” bakımından olduğu görülmektedir²⁶⁶. Nitekim AATUHK’nun mükerrer 35. maddesine bakıldığında “*kusursuz sorumluluk*”un esas alındığı görülmekteyken²⁶⁷, TTK’nun 553. maddesinin 1. fıkrasının son kısmında ise “*kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde*” ibaresi esas alınmıştır. TTK’nun hükümleri doğrultusunda normal bir anonim şirkette olduğu²⁶⁸ gibi borca batık anonim şirkette de yönetim kurulu üyeleri kusura dayanan sorumluluğuyla yükümlü oldukları kabul edilmelidir.

Bu bilgilerden anlaşılan şudur ki; vergi alacaklarının tahsil edilememesi veya tahsil imkanının olmadığına anlaşılmaması halinde bu alacakları teminat altına alabilmek amacıyla borca batık anonim şirketin temsil organı olan ve kanuni temsilcilik sıfatına haiz yönetim kurulu üyelerinin de malvarlıklarıyla sorumlu tutulmaları gerekmektedir. Zira borca batık anonim şirketin tüzel kişiliğine bazı gerekli yaptırımların uygulanması mümkün olmadığından söz konusu bu yaptırımların borca batık anonim şirketin yönetim kurulu üyelerine yöneltilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda borca batık anonim şirketin amme borçları için yönetim kurulu üyeleri asıl vergi borçlusu olarak kabul edilerek kendilerinin de mevcut olan amme alacaklarından sorumlu olacakları ve haklarında AATUHK’nun mükerrer 35. maddesi hükümlerinin icra edileceği ortaya konulmaktadır.

3.7 Anonim Şirketlerin Tasfiyesinde Kamu ve Üçüncü Kişilerin Alacaklarının Korunması

Borca batık anonim şirketlerin tasfiye haline girmesinin ardından tasfiye bilançosunun çıkarılması, mevcut aktiflerinin paraya çevrilmesi ve borca batık anonim şirketten alacaklı olan alacaklılarının borcunun ödenmesi gibi işlemler borca batık anonim şirketin tasfiye memurları ya da yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kurumlar Vergisinin Kanununun 17. maddesinin 7. fıkrasına göre; borca batık anonim şirketin tasfiye memurlarının görevlerinden biri de kurumun tahakkuk etmiş vergileri ile tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergiler ve diğer itirazlı tarhiyatlar

---

²⁶⁶ Levent Yaralı, **Limited Şirketlerde Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu**, Yaklaşım Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2011, s.226-228.

²⁶⁷ Yaralı, s.228.

²⁶⁸ Ender Dedeoğaç/ Oğuzhan Sapan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu**, Ankara Barosu Başkanlığı, ARCS OFSET MATBAACILIK, Ankara, 2013, s.104-105.(görüşler Dedeoğaç ve Sapan’a aittir.)

için karşılık ayırmalı ya da teminat göstermelidir. Aksi takdirde İİK'nun 207. maddesine uygun bir karşılık ayırmadan yine İİK'nun 206. maddesinin dördüncü sırasında yazılı alacaklılara ödeme ve ortaklara paylaşırma yapamamaktadırlar. Bu şekilde bir paylaşırma işleminin yapılması halinde ise bu vergilerin asıl ve zamları ile vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere KVK'na göre tasfiye halindeki bir borca batık anonim şirketin alacaklıları İİK'na göre sıraya konulmuştur. Bu sıralama şu şekildedir:

Birinci Sıra:

- İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflasın açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflas nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları,
- İşverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları,
- İflasın açılmasından önceki son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları.

İkinci Sıra:

- Velayet ve vesayet nedeniyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları; ancak bu alacaklar, iflas, vesayet veya velayetin devam ettiği müddet yahut bunların bitmesini takip eden yıl içinde açılırsa imtiyazlı alacak olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmamaktadır.

Üçüncü Sıra:

- Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklardır.

Dördüncü Sıra:

- İmtiyazlı olmayan diğer bütün alacaklardır (İİK, m.206)²⁶⁹.

---

²⁶⁹ Muhammet Baylan, **Kamu Alacaklarının Mutlak Önceliğinden Bahsedilebilir mi?** , Gümrük ve Ticaret Dergisi, C. 1, S. 2, Kasım-Aralık 2013, s.38.

İİK'nun 207. maddesinde de alacaklılarının sıralanmasının ardından "her sıranın mevcut alacaklarını tamamen tahsil edemedikleri müddetçe sonra gelen sıradaki alacaklıların mevcut alacaklarının tahsilinin mümkün olmadığı açıkça belirtilmektedir"²⁷⁰. Ayrıca kamu alacağı sayılan vergi alacakları da bu sıralamada içerisinde üçüncü sırada bulunan özel kanunlarında imtiyazlı olan alacaklar içerisinde yer almaktadır²⁷¹.

Yukarıda sıralamada yeri belirtilen amme alacaklarından önce 4. sırada belirtilen borçların ödenmesi halinde ise tasfiye sırasında dağıtım, devir, iade veya satış gibi yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan ya da tasfiye kalanı üzerinden kendisine paylaşırma yapılan borca batık anonim şirketin ortaklarından da aranabilmektedir (KVK, m.17/7-a)²⁷². Ayrıca tasfiye halinde kendisine iktisadi değer aktarılan ya da tasfiyenin sonlanması ardından pay alan ortakların aldıkları kıymetlerin 3. sırada bulunan vergi alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde İİK'nun 207. maddesi dikkate alınarak 206. maddesindeki sıralamaya göre 4. sıradaki yazılı alacaklıların aldıkları iktisadi bedellere kısmen yahut tamamen rücu edebilmektedir (KVK, m.17/7-b).

Kamu alacaklarının özel alacaklardan önde gelmesinin maksadı ise "kâr amacı yerine kamu yararı düşüncesi" hakim olmasındandır. Böylece de amme alacakları kamu hukukundan doğdukları için imtiyazlı alacaklar olarak sayılmaktadır²⁷³. Kamu alacaklarının en az masrafla ve en kısa sürede tahsil edilmesi 6183 sayılı AATUHK ve gerekçesinde de belirtilmektedir.

6183 sayılı AATUHK'un 32. maddesine göre; tüzel kişiliği bulunan şirketlerin tasfiyesinde bunların borçlu buldukları amme alacaklarını ödeme ve bu kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili görevleri tasfiye memurlarına, tüzel kişiliği bulunmayan ortaklıklarla yabancı kurumların Türkiye'deki şube, ajans ve mümessilliklerinin tasfiyesinde bunların görevleri tasfiyeyi yürütenlere geçmektedir. Buna göre borca batık anonim şirketin amme borçları dahil olmak üzere tüm borçların

---

²⁷⁰ Nazalı, s.100-101.

²⁷¹ Nazalı, s.101.

²⁷² KVK, m.17/7-a- Ortaklardan tahsil edilmiş olan vergi asılları için ayrıca tasfiye memurlarına başvurulmaz.

²⁷³ Gerçek, s.18.

ödenmesi tasfiye memurları tarafından veya tasfiyeyi yürüten görevliler tarafından gerçekleştirilmektedir²⁷⁴.

Kamu alacaklarının ödenmesinde tasfiye memurları ya da tasfiye işlemlerini yürütenler, borca batık anonim şirketin amme idarelerine olan her türlü borçlarını ödemedi ya da ödemek üzere ayırım yapmadan ya da amme borçlarına karşı teminat ayırmadan tasfiye neticesinde elde edilen borca batık anonim şirketin iktisadi değerlerini dağıtamamaktadırlar. Aynı zamanda bu değerler üzerinde hiçbir suretle tasarrufta da bulunamamaktadırlar. Aksi halde tahakkuk etmiş veya edecek amme alacaklarından tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler şahsen ve müteselsilen sorumlu olmaktadır (AATUHK, m.33). Kamu alacağının ödenmesi veya teminat ayrılması işlemi tasfiye memurlarının sorumluluğuna bırakıldığı gibi aynı zamanda bu alacaklarla ilgili görevlerini yerine getirmemeleri halinde amme alacağının miktarı kadar sorumlu olmaktadır²⁷⁵.

AATUHK'nun 33. maddesinin son kısmında da İİK'nun 207. maddesine paralellik arz etmekte ve bu bağlamda tasfiye memurlarının ödedikleri diğer borçlar için amme alacağının ödenmeden kendilerine dağıtım yapılmış olanlara rücu edebilmesi hakkının varlığından bahsedilmektedir²⁷⁶.

Tasfiye memurları, tasfiye durumunda olan bir borca batık bir anonim şirketin süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek ve şirket borçlarının, ilk tasfiye bilançosundan ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunda anlaşılan duruma göre şirket varlığından fazla olmadığını saptamak ve bu borçları ödemekle yükümlü olmaktadır (yeni TTK, m.542/1-a). Buradan da anlaşılacağı üzere borca batık anonim şirketin paraya çevrilen ilk tasfiye bilançolarındaki aktiflerinin amme ve özel borçlarını karşılamaya yeteceğinin anlaşılmasıyla tasfiye memurları şirketin alacaklı durumdaki kişilere olan borçlarını ödemekle yükümlüdürler.

Alacaklı oldukları borca batık anonim şirketin defter, kayıt ya da diğer belgelerinden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen şahıslara tasfiye memurları tarafından

---

²⁷⁴ Nazalı, s.107.

²⁷⁵ Ateş Oktar, **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 9. Baskı gözden geçirilmiş ve güncelleştirilmiş, İstanbul, 2013, s.312.

²⁷⁶ Kavak, s.153.

bilinen adreslerine tebligatla, yerleşim yeri bilinmeyen defter ve belgelerinde yer almayan alacaklıların bilgilendirilmesi ve alacaklarını tahsil etmesi için Türkiye Sicil Gazetesinde ve yine borca batık anonim şirketin internet sitesinde birer hafta arayla olmak kaydıyla şirketin sona erdiğini kendisine ulaşılamayan ancak şirketin alacaklısı durumunda olanlarında alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılmaktadırlar (yeni TTK, m.541/1).

Yeni TTK'nun 541. maddesinin 2. fıkrasına göre; alacaklı oldukları borca batık anonim şirketin defterlerinden ve diğer kayıtlarından anlaşılan alacaklıların, yeni TTK'nun 541. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen süreler içerisinde bildirimlerde bulunmaması halinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen bir bankada depo edebilmesine karar verilmektedir.

Ayrıca borca batık anonim şirketin muaccel olmayan ya da hakkında uyuşmazlıkların bulunduğu ve çözüm aşamasında olan borçlarını karşılayacağına dair “para” da notere depo edilmektedir. Yani ya bu borçlar için gerekli teminatlar ayrılır ya da borca batık anonim şirketin pay sahiplerinin sahip oldukları payları oranında kendilerine bu borçların ödenmesi şartı getirilmektedir (TTK, m.541/3).

Kurumlar Vergisi Kanunu ve Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanunu'nda olduğu gibi Türk Ticaret Kanununda da belirlenen hükümlerin dışında hareket eden tasfiye memurlarının sorumluluğu haksız yere ödedikleri paralardan TTK'nun 553 maddesi²⁷⁷ uyarınca sorumlu tutulmaktadırlar. Bu bağlamda alacaklıların haklarının korunması anlamında TTK'nda da gerekli önlemler alınarak amme alacakları da üçüncü kişilerin alacakları da korunma altına alınmaya çalışılmaktadır.

3.8 Vergi İcra Hukuku Bakımından Borca Batık Anonim Şirketlerin Durumu

Borca batık anonim şirketlerin vergi icra hukuku bakımından genel bir değerlendirmesini yapmamız gerekirse -yukarıdaki başlıklara ilaveten- bunu 6183 sayılı Kanun'un “İflas yoluyla takip” başlıklı 100. maddesine göre hareket etmek gerekmektedir.

---

²⁷⁷ TTK, m.553/1- Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini “kusurlarıyla” ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

Söz konusu 100. maddeye göre amme alacaklarının tahsili için İcra ve İflas Kanunu hükümleri dairesinde amme borçlusunun iflasının istenebileceği belirtilmektedir. Yine bu 100. madde hükmüne göre iflas daireleri, amme alacaklarının iflas masasına geçirilmesini temin için, hakkında iflas açılan kimseleri ve basit ve adi tasfiye şekillerinden hangisini uygulanacağını bulunduğu yerdeki amme idarelerine zamanında bildirmeye mecbur bırakılmışlardır.

Yukarıdaki bu hükümden yola çıkarak vergi daireleri borca batık anonim şirketlerin üzerinde bulunan vergi alacaklarının tahsili için harekete geçmeleri gerekmektedir. Şöyle ki borca batık anonim şirket zaten borca batıklık nedeniyle iflas ve tasfiye sürecine girdiği için alacaklı vergi dairesinin yapacağı iş, bu iflas ve tasfiye sürecine müdahil olarak kendini alacaklılar listesine yazdırması gerekmektedir. Yukarıdaki konularda belirtildiği gibi alacaklı vergi dairesinin vergi alacağını takip ve tahsil etmeye yetkili olan iflas ve tasfiye memurları bu alacağı borca batık anonim şirketin bakiye malvarlığından keserek alacaklı vergi dairesine aktarması gerekmektedir. Zaten tasfiye ve iflas memurlarının bunu yapma zorunlulukları bulunmaktadır. Çünkü kamu alacağı adına bir garanti olarak tasfiye ve iflas memurları 6183 sayılı kanun tarafından müşterek müteselsil sorumluluk altında tutulmuşlardır.

Diğer taraftan “amme alacaklarında rüçhan hakkı”nı düzenleyen 6183 sayılı Kanun’un 21. maddenin son paragrafına göre; borçlunun iflası halinde amme alacaklarının imtiyazlı alacak olarak İİK’nun 206. maddesinde 3.sirasında, bu sıranın önceliğini alan alacaklar da dahil olmak üzere tüm imtiyazlı alacaklarla birlikte işleme tabi tutulur denmektedir. Buna benzer bir düzenleme de KVK’nun m.17/7. fıkrasında bulunmaktadır. Bu fıkra hükmüne göre; “Tasfiye memurları, kurumun tahakkuk etmiş vergileri ile tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergiler ve diğer itirazlı tarhiyatlar için, İİK’nun 207. maddesine uygun bir karşılık ayırmadan yine İİK’nun 206. maddesinin dördüncü sırasında yazılı alacaklılara ödeme ve ortaklara paylaşırma yapamazlar. Aksi takdirde bu vergilerin asıl ve zamları ile vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar.” KVK’nda da vergi dairesinin alacaklarıyla ilgili öncelikler belirtilmiş ve İİK’nun 206. maddesindeki sıralama esas alınmaktadır.

İmtiyazlı alacaklar olarak nitelendirilen alacaklar, İİK’nun 206. maddesinde sıralanan ilk üç sıradaki alacaklardır. Yani bir alacağın imtiyazlı alacak sayılması demek

konusu olarak belirtilen İİK'nun 206. maddesindeki ilk üç sıradaki konulara dahil olabilmesi gerekmektedir. İmtiyazlı alacaklar olarak nitelendirilen amme alacakları İİK'nun ilk üç sırasında yer almakta ve üçüncü sırada kabul edilmektedir.

Ancak gümrük resmi, bina ve arazi vergisi, veraset ve intikal vergisi gibi, “bir malın aynından doğan amme alacakları”, o malın bedelinden ilk önce ödenmektedir. Hatta bu gibi amme alacakları rehinli alacaklardan da önce gelmektedir (İİK, m.206)²⁷⁸. Bu alacakların tahsilinden sonra rehinli alacakların tahsili mümkün olmaktadır. Vergi idaresinin, vergi vb kamu alacaklarını ise malın aynından doğan amme alacakları nitelendiğinde olmadığı ve söz konusu amme alacağı niteliğine haiz olması sonucunda imtiyazlı alacak olarak kabul edilmektedir²⁷⁹.

İmtiyazlı alacaklar içinde bulunan alacakların her biri kendi aralarında eşit haklara sahiptirler. Yani birinci sıranın (A) bendindeki işçi alacaklarıyla, (C) bendinde bulunan nafaka alacakları aynı sırada yer almakta ancak sıralama olarak aralarında bir öncelik bulunmamaktadır. Bu bakımdan iki alacağa da eşit miktarlarda ödemeler yapılmaktadır. Vergi idaresinin de bu tip alacaklarda aynı yolu izlemektedir²⁸⁰. Yani 1. ve 2. sıradaki bu tip alacaklar tamamen ödenerek 3. sırada bulunan vergi dairesine alacağı olan amme alacaklarının tamamen ödenmesinin ardında diğer sıraya geçmektedir.

Vergi alacakları, imtiyazlı alacaklar arasında yer almasına rağmen birinci ve ikinci sırada bulunan işçi alacakları ve nafaka alacakları gibi özel olarak korunmaya muhtaç olan bazı alacaklıların alacaklarının, vergi dairesinin alacağı olan vergi borçlarından daha önce ödenmesi gerektiğini kabul etmektedir. Nitekim bu şekildeki alacaklara öncelik hakkı tanınmamaktadır.

---

²⁷⁸ İİK, m.206- Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde, gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinden muayyen eşya ve akardan alınması lâzım gelen resim ve vergi o akar veya eşya bedelinden istifa olunduktan sonra rüçhan hakları vardır.

²⁷⁹ Baki Kuru/ Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, gözden geçirilmiş 4949, 5092, 5311 ve 5358 sayılı Kanunlarla Getirilen Yenilikler ve Yapılan Değişiklikler İşlenip değerlendirilmiş, Ankara, 20. Baskı, 2006, s.602.

²⁸⁰ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s.603-604.

SONUÇ

Bilindiği gibi ticari hayatta karşılaşılan sorunların giderilmesinde eski TTK'nun yetersiz kalması ve günümüz koşulları düşünüldüğünde de hem işletmelerin hem de üçüncü kişilerin haklarının korunmasında ağır kusurlarla karşılaşılması nedeniyle yeni TTK yürürlüğe girerek çeşitli yenilikler ve değişiklikler getirilmek istenmektedir. Bu yeniliklerden bir tanesi de “borca batıklık” ifadesidir. Eski TTK'nda “borca batıklık” terimi bulunmamakta bu ifadenin yerine “sermaye kaybı” ifadesi kullanılmaktadır. Ancak günümüz koşullarında “borca batık olmak” ifadesinin sık zikredilmesi ve işletmelerin borca batıklıkla sık karşılaşması neticesinde yeni TTK da “borca batıklık” ifadesine yer verilerek hem işletmelerin hem de üçüncü kişilerin borca batık duruma gelindiklerinde haklarının korunmasında daha kapsamlı olduğu görülmektedir. Yeni TTK ile “borca batıklık” terimi “sermaye kaybı” teriminin yerini alması kanun koyucunun yaptığı doğru değişikliklerden bir tanesi olduğunu söylememiz mümkün olmaktadır.

Anonim şirketlerin borca batıklığının saptanmasında yeni TTK'nda 376. maddenin hükümlerinin uygulanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Ticari hayatın bir unsuru olan anonim şirketlerin borca batıklığının saptanmasında yeni TTK açısından borca batıklığın sınırları ifadesinde herhangi bir sıkıntılı durum olmamasına karşın anonim şirketin temsil ve idare organı olan yönetim kurulu üyeleri ya da sadece şirketin durumunu gözeten şirket sahiplerinin kendi menfaatlerini düşünerek şirketin defter ve tablolarının analiz edilmesinin ardından yeni TTK hükümleri uyarınca borca batık çıkmasına rağmen ticari piyasada itibarını ve dostluk ilişkilerini kullanarak esasında hukuk düzeninin korumak istemediği çeşitli yollara başvurabilmektedir. Bu yollardan birisi de uygulamada “Hatır Senedi” de olarak bilinen herhangi bir alım satım konu olmayan, taraflar arasında bir ekonomik değer giriş çıkışına dayanmayan sadece hatır senedi alan tarafın alacak kalemlerini artı değerinde düzenlemek ya da ilgili yerlere teminat göstermek için taraflar arasında düzenlenen muvazaalı bir senedi kullanmaktır. Bu tür hatır senetlerinin kaydi para miktarını yani emisyon hacmini arttırdığından hem para otoritesi bakımından hem de ticari ve finansal piyasalar bakımından bir sorun teşkil ettiği bilinmektedir. Hatır senedinin borca batık anonim şirketlerde kullanılmasının

cazibesi hatır senedi yoluyla elde edilen finansman miktarının şirketin borç miktarını azaltmasından ileri gelmektedir. Bu suretle elde edilen avantaj aslında gerçek bilanço değerlerinin saklanması sağlamaktadır. Bu durum borca batık anonim şirketlere bir avantaj sağlarken şirketten alacaklılar için aynı derecede bir avantaj sağlamamaktadır. Gerçi borca batık anonim şirketin bilançosuna girmiş hatır senedinin cebren tahsiline gidildiğinde normatif hukuk bakımından tahsili de mümkün görünmektedir.

Hatır senedinin yukarıda ifade edilen sonuçlarının oluşmaması için buna özel kanuni düzenlemeler getirilebilir. Hatta denetim elemanlarının yaptığı denetimlerde bu hususları da denetleme yetkisi verilebilir. Bunu dışında bir başka önemli tedbir de hatır senedi alanla verenin hesaplarının ya da bilançolarının karşılıklı eşleştirilerek ortaya geçerli bir hukuksal işlemin var olup olmadığına bakılır. Dolayısıyla böyle bir denetleme sonucunda alınan hatır senedinin bir karşılığı olmadığı sadece ticari itibara ya da özel ilişkiye dayalı fiktif bir senet olduğu hususu saptandığında bu hatır senedinin ihmalî ya da iptali mümkün olabilmeli belki de cezai bir yaptırıma bağlanmalıdır. Çünkü bu üçüncü kişilerin haklarını koruma, kamuoyunu aydınlatma, varsa kamu alacağının korunma altına alma ve dürüstlük ilkeleri açısından da elzem bir durumdur.

Ayrıca bu sorunun çözümünde mahkeme tarafından atanan bilirkişilerde çare olabilir. Şöyle ki mahkeme tarafından atanan bilirkişiler hatır senedine dayalı alacakların anonim şirketin yetkilileri tarafından bilirkişilere sunulma zamanına dikkat etmesi gerekmektedir. Anonim şirketin bilançosunda borca batıklığının saptanmasından sonra şirketin bir alacağıymış gibi gösterilip borca batıklık sınırının kalkmasına bilirkişiler müsaade etmemelidir. Yasa koyucu böyle durumlarda kalan bilirkişilerin mahkemeye başvurarak bu tip eylemlerin gerçekleşmesi halinde daha geniş yetkilerle donatılıp denetleme işlemini daha detaylı yapabilmesinin önünü açmalıdır.

Anonim şirketlerin borca batıklığı durumunda aktif kalemlerinin hesaplanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Bu bağlamda anonim şirketin bilançosundaki gayrimenkulleri ve arsalarının gerçek değerleriyle değerlendirilmemesi fiktif olarak borca batıklığın gerçekleşmesine neden olmaktadır. Yeni TTK hükümlerine göre sermaye ve kanuni yedek akçeler, anonim şirketlerin borca batık olup olmadıklarının tespit edilmesinde ilk kullanılan hesap kalemleridir. Muhasebe hukuku açısından anonim şirketin bilançosuna

bakıldığında borca batık olup olmadığının saptanmasının ardından mahkeme tarafından atanan bilirkişiler, şirketin mali tablolarının incelemesine başlamaktadırlar. Bilirkişiler tarafından anonim şirketin sahibi olduğu tüm malvarlıklarına muhtemel satış fiyatları üzerinden değer biçilerek oluşturulan ara bilançoda şirketin sahibi olduğu arsa ya da gayrimenkul gibi varlıkların fiyatlarının şirketin bilançosuna dâhil oldukları andaki fiyatlarıyla bilanço da gösterilmeleri anonim şirketin malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmediği izlenimini vermektedir ki bunun neticesinde şirketin hemen tasfiye işlemlerine başlanılmaktadır. Her ne kadar satış fiyatları esas alınarak bir bilançonun oluşturulacağı ifade edilse de anonim şirketin böyle bir duruma düşmesi yani borca batıklığının zikredilmesi, ticari anlamda üçüncü kişiler ve şirketin iş yaptığı diğer kurumlarla arasında olumsuz bir intiba oluşmasına neden olabilir.

Böyle bir durumun oluşmaması için ara bilanço tanzim edilmeden önce arsa ve gayrimenkul hesaplarının da daha önceden mesela her yılın dönem başındaki rayiç bedelleri baz alınarak güncelleme zorunluluğunun bulunması gibi bir yasal düzenlemenin olması gerekmektedir. Böylece hem ara bilançoda çıkabilecek hatanın önlenmesini hem de şirketin borca batık halinden kurtulmasına rağmen üçüncü kişilerin şirketin geleceği hakkındaki olumsuz izlenimlere kapılmasına ve anonim şirketin piyasadaki ticari itibarını kaybetmesinin önüne geçilmiş olunacaktır.

Anonim şirketlerin borca batıklığının saptanmasında yeni TTK'na göre sermaye hesabının yanında yedek akçeler hesabını da bu hesaplama ilave etmesi anonim şirketin muhasebe ilkelerine göre sürekliliğini sağlaması açısından olumlu kabul edildiğini söyleyebildiği söylenebilir. Ancak sermaye hesabının tamamının ödenmemesi durumunda şirketin belirlediği esas sermayesiyle yani sermaye hesabıyla yedek akçelerini toplayıp üçte ikisini kaybedilip kaybedilmediğine bakılacağından yeni TTK hükümlerine göre borca batık olduğu saptanabilecektir. Ancak esas sermayesi yerine ödenmiş sermayesinin baz alınması anonim şirketin borca batıklığı hakkında kanaatleri daha doğru bir neticeye götürecektir. Ayrıca yedek akçelerin sınırının hesaplanmasında da ödenmiş sermayesinin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar yedek akçe ayrılabilmesi belirtilmiştir. Aslında ödenmiş sermayesinin esas alınması anonim şirketin içinde bulunduğu ekonomik durumu daha iyi özetlemesini sağlayacaktır.

Yani sermayesi ile kanuni yedek akçelerinin üçte ikisini kaybetmesine az bir miktar kalan anonim şirketin ödenmemiş sermaye kısmının da ödenmiş gibi kabul ederek borca batıklığını saptama yoluna gitmesi kâğıt üzerinde olumlu bir sonuç ortaya çıkartsa da ödenmiş sermayesi esas alındığında borca batıklık sınırını çoktan aşmış olduğu ortaya çıkacaktır. Ancak sermayesinin baz alınıp borca batıklık sınırının yani sermayesi ile yedek akçelerinin toplamının üçte ikisini kaybettiğinde aslında üçte ikisinden daha fazlasını kaybetmiş halde olacak ve alacaklılarının ve varsa şayet kamu borçlarının büyük bir kısmını ödeyemeyerek mağdur durumda bırakmış olacaktır.

Borca batıklığın belirlenmesinde kanun koyucu bu duruma gerekli önemi verememiş ve bu ince ayrıntıyı gözden kaçırmıştır. Her ne kadar kanuni yedek akçeleri de borca batıklık hesaplamasına ilave ederek doğru bir hükme yer vermişse de sermaye hesabının içindeki ödememiş sermayesini ödemiş gibi kabul etmeye çalışmakla ileri ki zamanlarda üçüncü kişilerin haklarının korunmasında dürüstlük ilkesinin ihlal edilmesine engel olamamıştır.

Ayrıca yeni TTK'nun borca batıklığına dair hükümlerinde anonim şirketin, sermaye ve kanuni yedek akçelerinin üçte ikisini zarar sebebiyle kaybedildiği takdirde ya sermaye artırımına gitmesi gerektiği ya da kalan üçte birlik sermayesiyle faaliyetini sürdürmesini kabul edilmesi istenmiştir. Sermayesinin tamamının ödemeyen anonim şirketler yani ödenmemiş sermayesi bulunanlar bu hesaplama göre üçte birlik kısımdan daha az bir sermayeyle devam kararı almalarına neden olmaktadır. Bu da eşitlik kavramı gereği esas sermayesinin tamamını ödemiş olan bir anonim şirketle bir kısmını ödemiş veya ödenmemiş sermayesi bulunan anonim şirketle karşılaştırıldığında eşitlik ilkesinin ihlaline neden olmaktadır.

Bu durumun dürüstlük ilkesi gereğince borca batıklığın belirlenmesinde sermaye ile yedek akçeler formülü yerine ödenmiş sermayesi ile yedek akçeler formülü baz alınarak bu sınır hesaplanmalıdır. Her ne kadar esas sözleşmede ortakların paylarına düşecek nakdi bedelleri iki yıl içinde ödeme zorunlulukları bulursa da bu iki yıllık zaman dilimi yerine ödenmemiş sermayesi bulunan şirketlere üçüncü kişilerin haklarının korunması ve anonim şirketin uzun bir zaman dilimi olan 2 yıl içinde herhangi bir ekonomik sorunla karşılaşp karşılaşmayacağını bilinmemesi nedeniyle kanun hükümlerinde yerini alarak asliye ticaret mahkemesi tarafından esas sermayesi

tamamlanana kadar bir gözlemci yöneticinin atanması gerekmektedir. Görev tanımlaması olarak şirketin faaliyetleri sonucunda da elde edeceği yıllık kârlarından belli bir oranı esas sermayenin tamamlanması konusunda yönetim kuruluna gerekli uyarıları yapmaya yönelik bir gözlemci bir yöneticinin atanması bu sorunun çözümünde etkili olacağını düşünülebilir.

İsminden de anlaşılacağı gibi muhasebe hukukunun ihtiyatlılık ilkesi gereği her anonim şirketin Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ayırmakla zorunlu olduğu bir miktar nakittir. yeni TTK'na göre kanuni yedek akçeler, anonim şirketin bir yıllık faaliyet dönemi içinde elde ettiği yıllık kârın yüzde beşi olarak nitelendirilmiştir. Yedek akçenin biriktirme sınırını ise ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar bu işlemin devam edebileceği noktası oluşturmaktadır. Ancak yeni TTK'nda yer alan hükümdeki yıllık kârının yüzde beş olarak kabul edilmesi şirketin elde ettiği gelirden vergi kanunları açısından alınması gereken vergilerden önce kanuni yedek akçelerin ayrılmasını düzenlemiş gibi görünmektedir. Yeni TTK hükümlerinde de bu anlaşılmazlığın çözümünde yeterli açıklama bulunmamaktadır. Sadece 6102 sayılı TTK hükümleri baz alınması halinde devletin vergi alacağını eksik almasına hatta şirketin esas sözleşmede yüzde beş yerine daha fazla bir oran belirlemesi halinde alınması gereken vergilerin yani kamu alacağının daha da az alınacağını söyleyebilir.

Nitekim yeni TTK hükümlerinde ve vergi kanunlarında kamu alacaklılarının önceliği ilkesi gereğince yedek akçelerde yıllık kârdan şirketin ödemekle yükümlü olduğu kurumlar vergisi de yıllık kârın tamamında hesaplanarak alınmaktadır. Kanun koyucunun bu karmaşıklığı çözmek adına ise doğru ifadeleri ve hükümleri yeni TTK'ya ekleyerek bu sorunun çözülmesini sağlayabilmesi mümkündür.

Anonim şirketin bir başka sorunu ise iflasın ertelenmesi kurumunun kötü amaçlı kullanılması ve mahkemeye sunulan iyileştirme projelerinin gerçeğinden daha iyiymiş gibi gösterilmeye çalışılmasıdır. Bu bağlamda iflas durumunda olan anonim şirketin sürekliliğini sağlamak açısından nakit akışı ya da ciddi bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak 1 yıllığına tüm borçlarının ödenmesinin durdurularak anonim

şirketin faaliyetine mahkemece atanan kayyımın kontrolünde devam etmesi anlamına gelmektedir. İflasın ertelenmesi halinde yeni TTK'nda İİK'nun hükümlerine atıfta bulunarak gerekli önlemleri almaya çalışmıştır.

İflasın ertelenmesi durumunda atanan kayyımın mahkemeye düzenli bilgi vereceği hükmüne yer verilmişse de verilen raporun muhteviyatından kayyım sorumlu tutulamamaktadır. Yani kayyımın iyileştirme projesi hakkında gerçek durumu biraz daha yumuşatarak mahkemeye sunması hem üçüncü kişileri hem de iyileştirme projesi adı altında ticari işleme girdiği ticari şirketleri veya şahısları da borçlu listesindeki yerlerini almaya sürüklemektedir. Her ne kadar kayyımın cezai sorumluluğu bulunsa da İİK'nun hükümlerinin muğlak olması nedeniyle kötü niyetli davranabilmesi mümkündür.

Ayrıca iyileştirme projesinin mahkeme tarafından kabul edilip iflasın ertelenmesiyle birlikte anonim şirketin hayali bir şirket kurup sanki o şirketle ticari bir ilişkisi varmış gibi göstererek anonim şirket bazı varlıklarını o şirkete aktarması ya da ödemeler yaparak şirketin içini boşaltmaya başlaması da bir diğer olumsuz durumdur. Bunu yapanlar hakkında cezai sorumlulukları devam etse de yeni TTK ve İİK'nda bu konu hakkındaki hükümlerinin açık olmaması kayyımında denetim amacıyla anonim şirkette bulunması nedeniyle iyileştirme projesinin kötü amaçla kullanılmasına sık rastlanılmaktadır. Yeni TTK hükümleri bu konudaki hükmünü İİK'nun hükümlerine bırakmış olsa da yasa koyucunun bu hükümleri tekrar gözden geçirerek bu haldeki anonim şirketlerin iyileştirme projeleri ve sonrasındaki tanınan zamanda tüm işlemlerinin kayyımın izniyle yapılması gerektiğini ve kayyımında oluşacak zararlardan da sorumlu tutularak bu şekildeki bir zararın oluşmasını engelleyerek üçüncü kişilerin haklarını korumaya çalışılmalıdır.

Anonim şirketlerin borca batıklığının saptanmasında TTK'nun yasal rejimi ortaya koyduğu görülmektedir. Ancak VUK, KVK ve AATUHK'na bakıldığında borca batıklık terimi bulunmadığı gibi borca batıklıkla ilgili herhangi bir uygulamaya yer verilmemektedir. Vergi kanunlarına göre bir anonim şirketin borca batıklığının tespit edilmesi için TTK hükümlerine bakılması gerektiği ve buna ilaveten borca batık anonim şirketten alınması gereken vergilerin de tahsil edilmesi için İİK'nin hükümlerine atıfta

bulunmaktadır. Vergi kanunları açısından bu eksikliğin giderilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalı ve bu bağlamda TTK ile anonim şirketler için yeni getirilen borca batıklık kurumunun vergi kanunları açısından da yerini alması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ALİEFENDİOĞLU, Yılmaz; **Türk Vergi Sisteminde Verginin Kaynaktan Kesilmesi (Stopaj)**, Ankara, 1975.

ALTAŞ, Soner; **Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Karşılaştırılmalı, Açıklamalı, Örnekli**, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.

ARKAN, Sabih; **Ticari İşletme Hukuk**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş On Sekizinci Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013.

ATAMAN, Ümit; **Genel Muhasebe**, İkinci Baskı, C. I, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1996.

ATEŞAĞAOĞLU, Erdem; **Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı**, 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.

BERZEK, Ayşe Nur; **Anonim Ortaklıkta İç Kaynaklardan Esas Sermaye Arttırımı**, Ermete Matbaası, İstanbul, 1990.

BULUTOĞLU, Kenan; **Türk Vergi Sistemi Dersleri**, 1. Baskı, Araştırma Eğitim Ekin Yayınları, İstanbul, 1982.

CANDAN, Turgut; **Kanuni Temsilcinin Vergi ve Diğer Kamu Alacaklarından Sorumluluğu**, 3.Baskı, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2006.

ÇAĞAN, Nami; **Vergilendirme Yetkisi**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1982.

ÇEVİK, Orhan; **Anonim Şirketler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002.

DEDEAĞAÇ, Ender / **SAPAN**, Oğuzhan; **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve**

Sorumluluğu, Arcs Ofset Matbaacılık, Ankara Barosu Başkanlığı, Ankara, 2013.

DELİDUMAN, Seyithan; **İflasın Ertelenmesinin Etkileri**, 1.Baskı, Kadıköy Matbaa, İstanbul, 2008.

DERYAL, Yahya; **Meslek Yüksek Okulları İktisadi ve İdari Bilimler Programları İçin Ticaret Hukuku Bilgisi (Özet Ders Kitabı)**, Güncellenmiş 2. Baskı, Derya Kitabevi, Şubat 2006.

DURAN, Lûtfi; **İdare Hukuku Ders Notları**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982.

DURAN, Lûtfi; **İdare Cihazı ve İdare Hukuku**, İstanbul, 1982.

ELİTAŞ, Cemal; **Muhasebede Araştırma Yöntemleri**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2011.

EREM, Faruk; **Taksirli ve Hileli İflas**, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65.Yaş Armağanı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1988.

ERİMEZ, Rüştü; **Vergi Hukuku ve Özel Hukuku Açısından Şirketlerde Kâr Dağıtımı, Yedek Akçeler ve Vergileme**, 2.Baskı, Ercivan Matbaası, 1976.

ERİMEZ, Rüştü; **Şirketlerde Kâr Dağıtımı ve Yedek Akçeler**, Genişletilmiş ve Geliştirilmiş İkinci Bası, Ercivan Matbaası, İstanbul, 1976.

GERÇEK, Adnan; **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2010.

KARAKOÇ, Yusuf; **Genel Vergi Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.

KARAYALÇIN, Yaşar; **Muhasebe Hukuku Kavramlar- İlkeler- Başlıca Sorunlar- Yeni Gelişmeler**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988.

KARAYALÇIN, Yaşar; **Muhasebe Hukuku**, 2. Baskı, Sevinç Matbaası, Banka ve

Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988.

KAVAK, Ahmet; Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme

İŞlemleri, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2005.

KAYAR, İsmail; Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak

Tedbirler, Mimoza Yayınevi, Konya, 1997.

KENDİGELEN, Abuzer; Yeni Türk Ticaret Kanunu DeęiŐlikler, Yenilikler ve

İlk Tespitler, 2. Bası, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.

KIZIL, Ahmet / FİDAN, Mehmet / KIZIL, Cevdet / KESKİN, İrem; TMS-TFRS

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları, DER Yayınları,
Yayın No: 435, İstanbul, 2013.

KIZILOT, Şükrü; Kurumlar Vergisi Kanunu ve Uygulaması, Yaklaşım Yayınları,

Cilt II, Ankara, 2000.

KIZILOT, Şükrü; Vergi Usul Kanunu ve Uygulaması, Yaklaşım Yayınları, C.I,

Ankara, 1995.

KURU, Baki / ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder; İcra ve İflas Hukuku, 20.

Baskı gözden geçirilmiş 4949, 5092, 5311 ve 5358 sayılı Kanunlarla Getirilen
Yenilikler ve Yapılan DeęiŐlikler İŞlenip Değerlendirilmiş, Yetkin Yayınları,
Ankara, 2006.

MAÇ, Mehmet; Kurumlar Vergisi, 3. Baskı, Denet Yayıncılık, İstanbul, 1999.

MOROĞLU, Erdoğan / KENDİGELEN, Abuzer; Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret

Kanunu ve İlgili Mevzuat, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, XII
Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

NADAROĞLU, Halil; Kamu Maliyesi Teorisi, 5. Baskı, Okan Dağıtımcılık

Yayıncılık, İstanbul, 1983.

NAZALI, Ersin; Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve

Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri, 3. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2013.

OKTAR, Ateş; Vergi Hukuku, Türkmen Kitabevi, 9. Baskı gözden geçirilmiş ve güncelleştirilmiş, İstanbul, 2013.

ÖNCEL, Mualla / KUMRULU, Ahmet / ÇAĞAN, Nami; Vergi Hukuku, 22.bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012.

ÖZBUDUN, Ergun; Türk Anayasa Hukuku, 3. Baskı Gözden Geçirilmiş, Yetkin Yayınları, Ankara, 1993.

ÖZTÜRK, Bünyamin; 5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanununa göre Sermaye Şirketlerinde Kurumlar Vergisi ve Kâr Dağıtımı, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, Nisan 2007.

SARILI, Mustafa; Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması, Son Değişikliklere Göre

Güncelleştirilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2.Baskı, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2010.

SOMER, Mehmet; Sermaye Piyasası Kanunu Hükümlerinin Türk Ticaret

Kanununun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerinde Etkileri, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1990.

SEVİLENGÜL, Orhan; Genel Muhasebe, 17. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013.

SEYİDOĞLU, Halil; Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük, Güzem Yayınları, Ankara, 1992.

TEKİL, Fahiman; Anonim Şirketler Hukuku, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1993.

TEKİN, Cem / KARTALOĞLU, Emre; Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamalar, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2007.

TEOMAN, Ömer; Yaşayan Ticaret Hukuku (Hukukî Mütalâalar), 1. Baskı, XII Levha Yayıncılık, Yayın No: 257, İstanbul, 2012.

TURHAN, Salih; Vergi Teorisi ve Politikası, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.

TÜRK, Ahmet; Anonim Ortalıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2007.

ULUSOY, Yılmaz; Anonim ve Limited Şirketlerde Kârın Tesbiti, Dağıtım ve Vergilendirilmesi, Ankara, 1987.

ÜÇİŞİK, Güzin / ÇELİK Aydın; Anonim Ortaklıklar Hukuku, Adalet Yayınevi, I. Cilt, Ankara, 2013.

YARALI, Levent, Anonim Şirketin Vergi Borçlarından Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu, Ernst and Young, İstanbul, Haziran 2013.

YARALI, Levent, Limited Şirketlerde Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu, 2. Baskı, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2011.

YILDIRIM, Ali / KOLOTOĞLU, Olcay; Anonim Şirketlerin Kuruluşu-Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Kasım 2003.

YÜKSEL, Naci / KOCAHANOĞLU, Osman; Amortisman Hukuku ve Uygulaması, 2. baskı, Temel Yayınları, İstanbul, 1985.

MAKALELER

AKARCA, Akif / ŞAFAK, Mehmet; “Anonim ve Limitet Şirketlerin Tasfiyesi ve

Vergileme”, <http://www.dunya.com/anonim-ve-limitet-sirketlerin-tasfiyesi-ve-vergileme-151174yy.htm>, ET: 26.12.2013.

APAK, Talha; “Tasfiye Halinde ve Tasfiye Sonunda Kurumların

Vergilendirilmesi”, İstanbul: 10 Aralık 2004, http://www.alomaliye.com/talha_apak_tasfiye.htm, ET: 07.01.2014.

BAĞLAN, Çınar; “Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Sermaye Kaybı ve Borca

Batıklık Durumu”, <http://www.verginet.net/dtt/1/yeni-ttk-sermaye-kaybi-borca-batiklik.aspx>, ET:16.11.2014.

BAYLAN, Muhammet; “Kamu Alacaklarının Mutlak Önceliğinden Bahsedilebilir

mi?”, Gümrük ve Ticaret Dergisi, C. 1, S. 2, Kasım-Aralık 2013.

BAŞAR, Mübin; “Vergi Hukuku Bakımından Zararların Mahiyeti”, s.119,

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iktisatmaliye/article/viewFile/14153/13360>, ET:29.11.2013.

DANIŞTAY, 12. Dairesi Kararı, , Danıştay Dergisi, Sayı: 24-25, Tarih: 07.06.1976

DOĞRUSÖZ, Ahmet Bumin; “Türk Vergi Sisteminde Kaynakta Vergileme

“Stopaj””, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, No: 3, İstanbul.

DURAN, Metin; “VUK'DA Defter ve Belgelerin İhticaca Salih Olmaması ve

Hukuki Sonuçları”, <http://www.metinduran.com/page/8/>, ET: 29.11.2013.

DURMUŞ, Muammer / ATABEY, Ebubekir; “Kurumlarda Tasfiye İşlemleri”, Aylık

Maliye, Ekonomi ve Hukuk Dergisi, S.163, Nisan 2013,

İŞİKA, Sertaç; “Hileli İflas Suçu”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Mecmuası, C.LXXI, Sayı:1, 2013.

KAYA, Mustafa; “Ticaret Kanunu ve TTK Tasarısının Yönetim Kuruluna Anonim Ortaklığın Mali Durumunun Bozulması Halinde Yüklediği Sorumluluklar”, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S. 37-38, Eylül - Ekim 2007.

KAYAR, İsmail; “Yeni TTK’ya göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları”, 14. Oturum Tebliğler, s. 644. ET: 11.11.2013.

MUMCU, Uğur; “İngiliz Hukukunda Ultra Vires Kavramı”, s.37-66,

<http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1970-27-01-02/AUHF-1970-27-01-02-Mumcu.pdf>, ET:11.11.2013.

ÖCAL, Erdoğan; “Yeni TTK Açısından Teknik İflas”,

<http://www.vergisorumlari.com.tr/yazi.aspx?yazino=80>, ET: 06.12.2013.

ÖZDAMAR, Mehmet / DOĞAN, İlker; “Banka Anonim Şirketi Yönetim Kurulu

Üyelerinin Borçlanma Yasağı”, Türkiye Bankacılar Birliği, Bankacılar Dergisi, Sayı:86, 2013.

UYAR, Talih; “Konkordatoda (Ekseriyet) Koşulu” Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S. 61-62.

UYAR Talih; “Taksirath (Taksirli) ve Hileli İflas”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 44, Özel Sayı, 2009-2010.

YERLİKAYA, Gökhan Kürşat; “Yap-İşlet-Devret-Modeli, Hukuki Mahiyeti ve Vergilendirme”, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002.

YERLİKAYA, Gökhan Kürşat; “Türk Vergi Hukukunda Vergi İncelemesi Yetkisi Kavramı ve 3568 Sayılı Kanunla İlişkisi”, EÜHFD, C. XV, S. 1-2. 2011.

YERLİKAYA, Gökhan Kürşat; “6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü

Hakkında Kanunda Meydana Gelen Değişiklikler”, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S. 45-46, Mayıs-Haziran, 2008.

KURULUŞLAR

Gelir İdaresi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı, Gözden Geçirilmiş 2.

Baskı, Yayın No: 24, Ekim 2007. http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/yayinlar/kurumlar_vergisi.pdf, ET: 27.12.2013.

Gelir İdarisi Başkanlığı, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Gereker/5520_Sayili_Kanun.pdf, s. 24, ET: 07. 01. 2014.

Gelir İdare Başkanlığı, Ticari Kazancın Gerçek Usulde Vergilendirilmesi Rehberi,

Yayın No: 141, Şubat 2012. <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/2012ticarikazanc.pdf>, ET: 02.01.2014.

Türk Dil Kurumu, [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.528c79121307d4.05970923)

&arama=gts&guid=TDK.GTS.528c79121307d4.05970923, ET: 20.11.2013.

Türk Dil Kurumu, [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&g](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.529687a7967857.61157844)

uid=TDK.GTS.529687a7967857.61157844, ET: 22.11.2013.

ÖZGEÇMİŞ

Yasin Gökalp Varol, 03.01.1988 tarihinde Kütahya’da doğdu. İlköğrenimini ve lise tahsilini Kütahya’da tamamladı. 2006 yılında üniversite sınavını kazanarak Adnan Menderes Üniversitesi İşletme Fakültesi’ne girmeye hak kazandı. Lisans eğitimini 2 Eylül 2010 tarihinde tamamladı. 2012 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programına başladı.